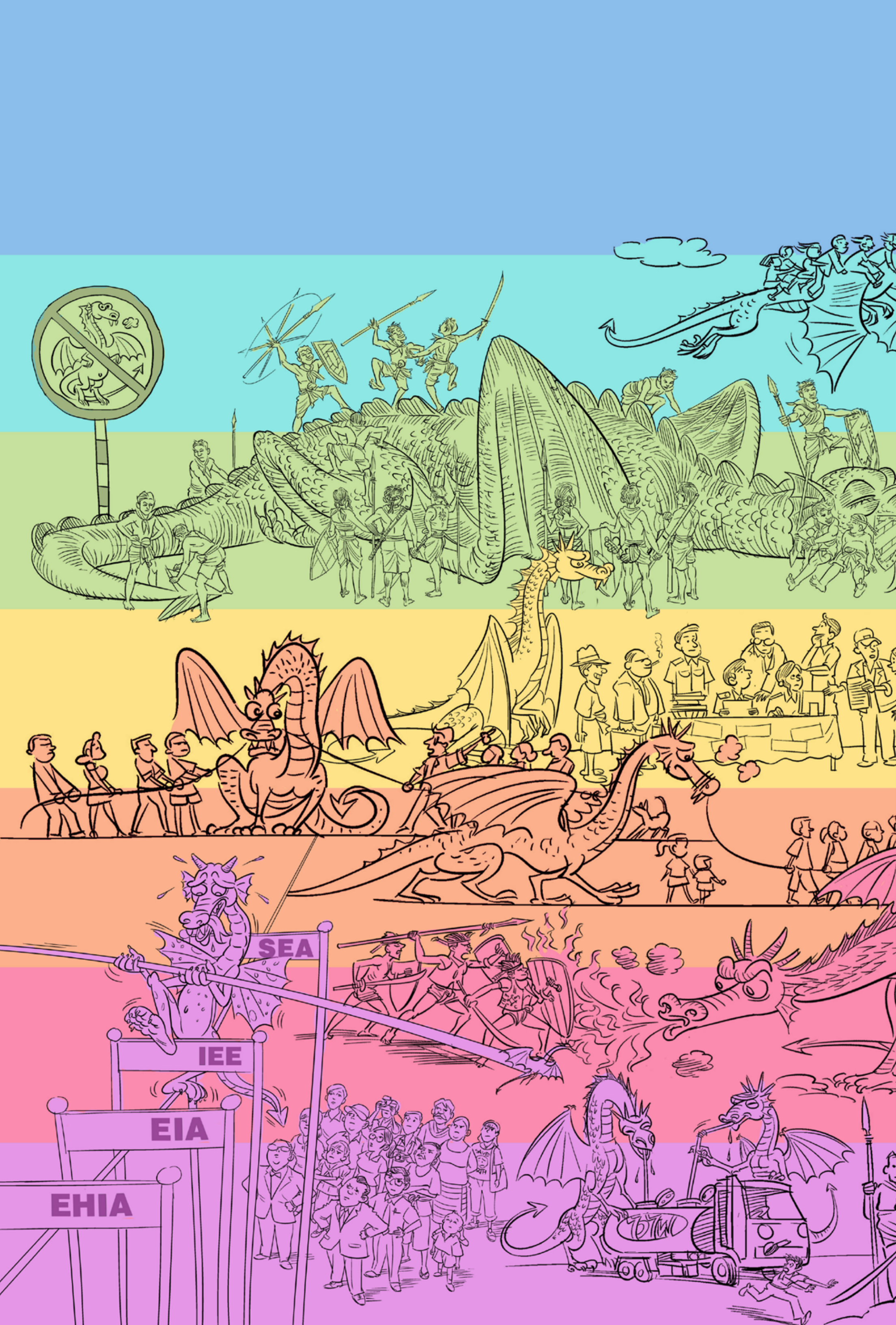
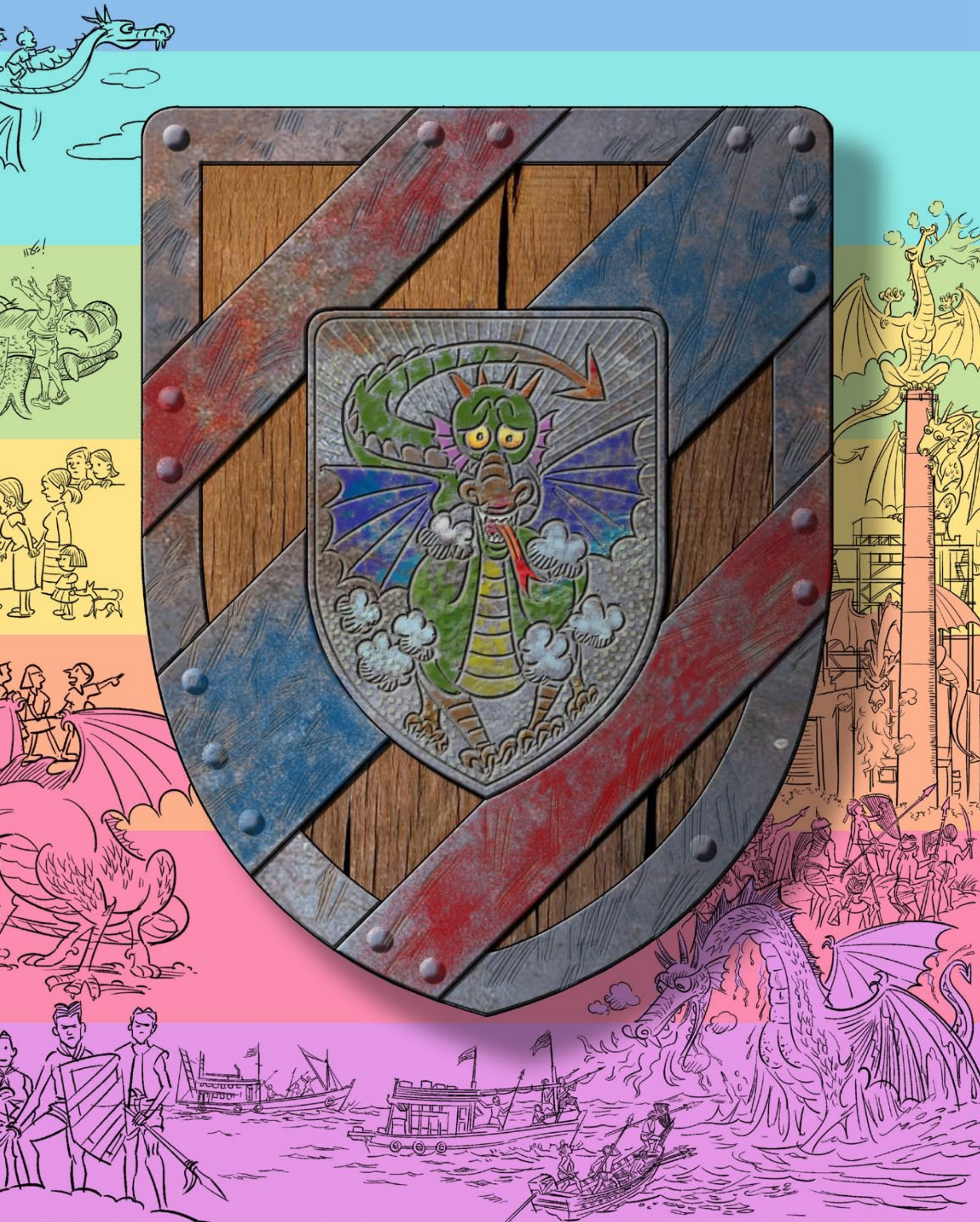

คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เครือข่ายธรรมชาติบาลสิ่งแวดล้อม ประเทศไทย

มีนาคม 2557

คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ภาค 1

บทนำ / วัตถุประสงค์ / ประโยชน์ของคู่มือฯ	1
สิทธิของประชาชนกับการมีส่วนร่วม	
ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2
ประเภทของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	3
ประสบการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชน	
ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	4
กรณีศึกษาที่ 1 : โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จ.ลำปาง	4
กรณีศึกษาที่ 2 : ศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงาน สำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช	6
กรณีศึกษาที่ 3 : โครงการบ่อบำบัดน้ำเสีย คลองด่าน จ.สมุทรปราการ	9
กรณีศึกษาที่ 4 : โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ขนาด 600 เมกะวัตต์ ท่าลาด ต.หินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา	12

ภาค 2

ศัพท์ที่ควรรู้	14
ชื่อย่อที่ควรรู้	15
ความรู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ควรรู้	
- กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก	15
- หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน	16
- ผู้มีสิทธิในการจัดทำรายงาน	
การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม	17
- หัวใจของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน	17
- เทคนิคการให้ข้อมูลแก่สาธารณะ	18
ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน	19
ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม	20
ขั้นตอนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA)	21
ขั้นตอนการพิจารณารายงานอีเอชไอเอ (EHIA)	22
ปัญหาของการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA)	24
ข้อเสนอแนะต่อการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA)	24
ประชาชนสามารถทำรายงานอีไอเอ (EIA) ได้หรือไม่	25
เกร็ดความรู้เรื่องชยะ	27
แนวทางการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน	28
การเข้าถึงข้อมูลและร้องเรียน ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	31
ภาคผนวก ก - 35 ประเภทโครงการ	35
ภาคผนวก ข - 11 ประเภทโครงการ	39
คณะผู้จัดทำ	(ปกหลังด้านใน)

บทนำ

การศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือ Environment Impact Assessment (EIA) หรือ อีไอเอ เป็นมาตรการที่ต้องทำตามกรอบของกฎหมายที่บังคับและระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมคิดและร่วมตัดสินใจโครงการที่จะเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างมีความหมาย การที่จะดำเนินโครงการพัฒนาใดๆ เพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและดำรงไว้ซึ่งความสมบูรณ์และหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ความมั่นคงด้านอาหารและงานอาชีพที่ยั่งยืนโดยเฉพาะสำหรับประชาชนที่วิถีชีวิตความเป็นอยู่พึ่งพิงกับทรัพยากรธรรมชาติ เราต้องยอมรับว่ากระบวนการจัดทำโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ในประเทศไทยยังขาดกระบวนการรวมทั้งผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำโครงการพัฒนา ผู้ศึกษาผลกระทบและผู้พิจารณาผลกระทบที่เพียงพอ ทำให้การพัฒนาประเทศตามระบบทุนนิยมที่เน้นความเร่งด่วนในขณะนี้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นมากมาย ดังที่เราได้เห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาที่เพิ่มมากขึ้น สะสมจนกลายเป็นบาดแผลให้ชุมชนโดยรอบในปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่เกิดเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าทวีคูณและรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคตด้วย

เป็นที่ยอมรับร่วมกันว่ากระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย สมควรที่จะถูกยกระดับและพัฒนาคุณภาพ เพื่อลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมที่พึ่งพิงและสัมพันธ์กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมในหลายๆ ประเทศต่างช่วยกันทำการวิจัย สัมมนา และประชุมทางวิชาการร่วมกันจนได้แนวคิดว่าการนำโครงการพัฒนาเข้าสู่ระบบสิ่งแวดล้อมใดๆ ก็ตามจะต้องมีการประเมินยุทธศาสตร์สิ่งแวดล้อม หรือ Strategic Environment Impact Assessment (SEA) หรือ เอสอีเอ รวมทั้งการศึกษาผลกระทบทางสุขภาพ ทางสังคม การศึกษาผลกระทบทางชีวภาพ การประเมินความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม และการประเมินวัฏจักรชีวิต ประกอบพร้อมไปกับการศึกษาอีไอเอ (EIA)

สังคมไทยในปัจจุบันถกเถียงกันมากในเรื่องกระบวนการยุติธรรมซึ่งจะต้องมีกฎหมายมารองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทย แต่ระหว่างนี้ประชาชนยังคงได้รับผลกระทบอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจ ซึ่งต้องใช้เวลานานกว่าจะเข้าใจ ดังนั้นคู่มือนี้จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจและทราบว่าจะหาข้อมูลที่ไหน กระบวนการเป็นอย่างไร และมีวิธีการเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างไร ซึ่งคู่มือนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ แต่ไม่ได้แปลว่าคู่มือนี้จะแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง

วัตถุประสงค์ของคู่มือ

- เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในเรื่องสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้และปกป้องสิทธิของประชาชน

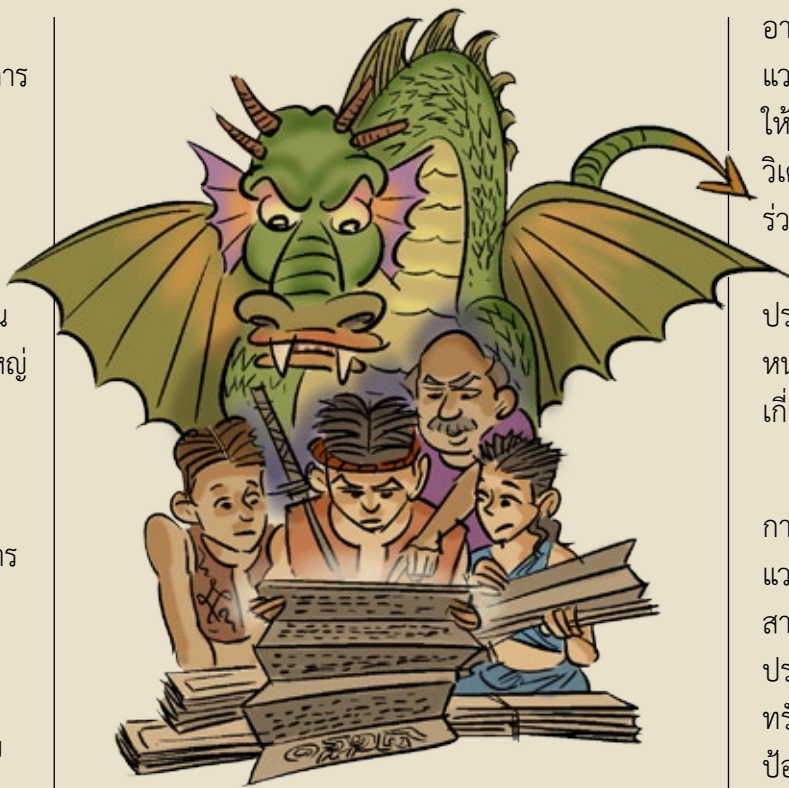

สิทธิของประชาชนกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในสังคมชุมชนระหว่างประเทศหรือสังคมโลกได้มีการพูดถึงเรื่องสิทธิการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมานานแล้ว เริ่มจากการประชุมของสหประชาชาติที่ว่าด้วยการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม ที่กรุงริโอเดอจาเนโรเมื่อ ปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) จนนำมาซึ่งหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งผลให้ชุมชนระหว่างประเทศทั่วโลกได้แปลงเป็นปณิญาสากล่าวด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมมากมาย ซึ่งส่วนใหญ่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นการจัดการบริหารในรูปแบบแนวตั้ง (Top-down approach) คือส่วนราชการจะมีสิทธิขาดในการตัดสินใจ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมามีความขัดแย้งเกิดปัญหา และผลกระทบต่างๆ มากมายตามมา ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ รวมทั้งส่งผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม เช่น การอพยพเข้ามาของคนต่างถิ่น ปัญหาอาชญากรรม ก่อให้เกิดปัญหาการดำรงชีพจากผลกระทบที่มีต่อฐานทรัพยากร และที่สำคัญคือทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย รวมทั้งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่

ถึงแม้ในปัจจุบันได้มีการปรับแก้กฎหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้หากปัญหา เหล่านี้ก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือประชาชนเข้าถึงข้อมูลความรู้สิทธิความชอบธรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนที่ถูกรองรับไว้แล้วตามกฎหมาย ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ประเด็นการเรียนรู้ในสิทธิตามกฎหมายของประชาชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ และไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป และเป็นประโยชน์ของทั้งประชาชนผู้อาศัยในพื้นที่เองและการดำรงอยู่ของทรัพยากรท่ามกลางการพัฒนา

ประเทศไทยได้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ในหลายส่วน เริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งประกอบไปด้วยบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆกว่า 30 มาตรา โดยเฉพาะในมาตรา 66 และ 67 ส่วนที่ 12 ของหมวดที่ 3 ซึ่งว่าด้วยเรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับ สิทธิของชุมชน

เช่นเดียวกับมาตรา 287 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าวด้วย”

นอกจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฯ แล้วยังมีกฎหมายอื่นๆ อีกหลายฉบับที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วม

อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่ได้มีการกำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนการจัดตั้งโครงการร่วมไปถึงพระราชบัญญัติการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540 ที่ว่าด้วยการให้สิทธิประชาชนสามารถขอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ (ภาคผนวกกฎหมายที่เกี่ยวข้องฯ)

การศึกษาและทำความเข้าใจสิทธิของตนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนดนั้นจะช่วยให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างถูกต้อง อันจะส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมก่อนที่จะเกิดขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแล้วได้อย่างทันท่วงที

ดังนั้นประชาชนควรมีความกระตือรือร้นในการศึกษาสิทธิของตนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายกำหนด รวมไปถึงการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้สิทธิที่ได้รับให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการดูแลปกป้องตนเองและครอบครัว รวมไปถึงสามารถรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นไว้ให้คงอยู่สืบไป

มาตรา 67

สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 57

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตนหรือชุมชนท้องถิ่น และมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

การวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ การวางผังเมือง การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการออกกฎที่อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้เสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ

มาตรา 66

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติและมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

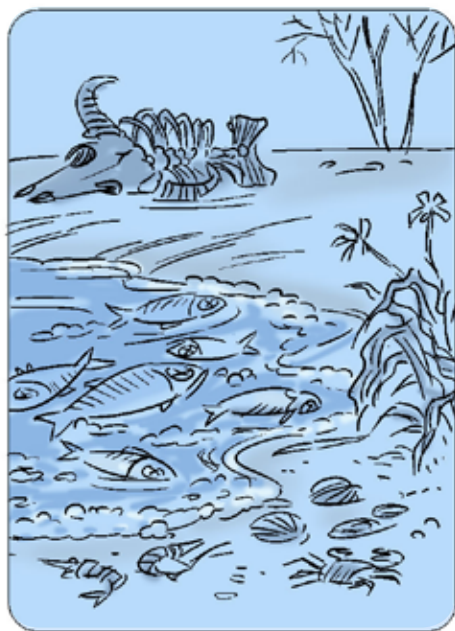
ประเภทของการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ หรือ เอสอีเอ (SEA)

หมายถึง กระบวนการกำหนดทางเลือกการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างมีหลักเกณฑ์ แบบแผน และสร้างความเข้าใจในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของนโยบาย (Policy) แผน (Plans) แผนงาน (Programs) โครงการ (Projects) และการปฏิบัติการ (Practice) ในระดับมหภาคพร้อมทั้งการจัดทำ จัดเตรียมเอกสารที่ได้ค้นหาไว้เพื่อใช้ในการตัดสินใจร่วมกันของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเลือกวิธีการศึกษาที่เหมาะสม

เอสอีเอ (SEA) เป็นการสร้างขอบเขตการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA Scoping) และตัวสนับสนุนต่างๆ ทั้งการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ, การประเมินผลกระทบด้านสังคม และ การประเมินวัฏจักรชีวิต เป็นต้น เพื่อให้การศึกษา อีไอเอ (EIA) เกิดประสิทธิภาพในการนำผลการศึกษาไปตัดสินใจโครงการได้ว่าควรสร้างหรือไม่ควรสร้าง ถ้าสร้างจะมีกระบวนการพัฒนาแบบยั่งยืนอย่างไร ทั้งในเรื่องนโยบายและแผน แผนงานโครงการ และการปฏิบัติการ อาจกล่าวได้ว่าเอสอีเอ (SEA) เป็นการสร้างกระบวนการศึกษาอีไอเอ (EIA) เพื่อนำไปสู่การหาตัวคุกคามต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ต่อสังคมและชุมชน ต่อความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมต่อระบบชีวภาพทั้งหมด และต่อวัฏจักรชีวิต ควบคู่ไปกับตัวคุกคามทางสิ่งแวดล้อมที่มีการระบุให้ศึกษาในอีไอเอ (EIA) และที่สำคัญที่สุดคือ เอสอีเอ (SEA) เป็นการสร้างกระบวนการศึกษาที่นำประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มจนถึงการตัดสินใจโครงการ

การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น หรือ ไออีอี (IEE)

หมายถึง เป็นการตรวจสอบเบื้องต้นถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการที่เสนอ มักใช้ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่หรือข้อมูลที่สามารถหาได้ทันที ไออีอี เป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าจำเป็นต้องทำ อีไอเอ (EIA) หรือไม่

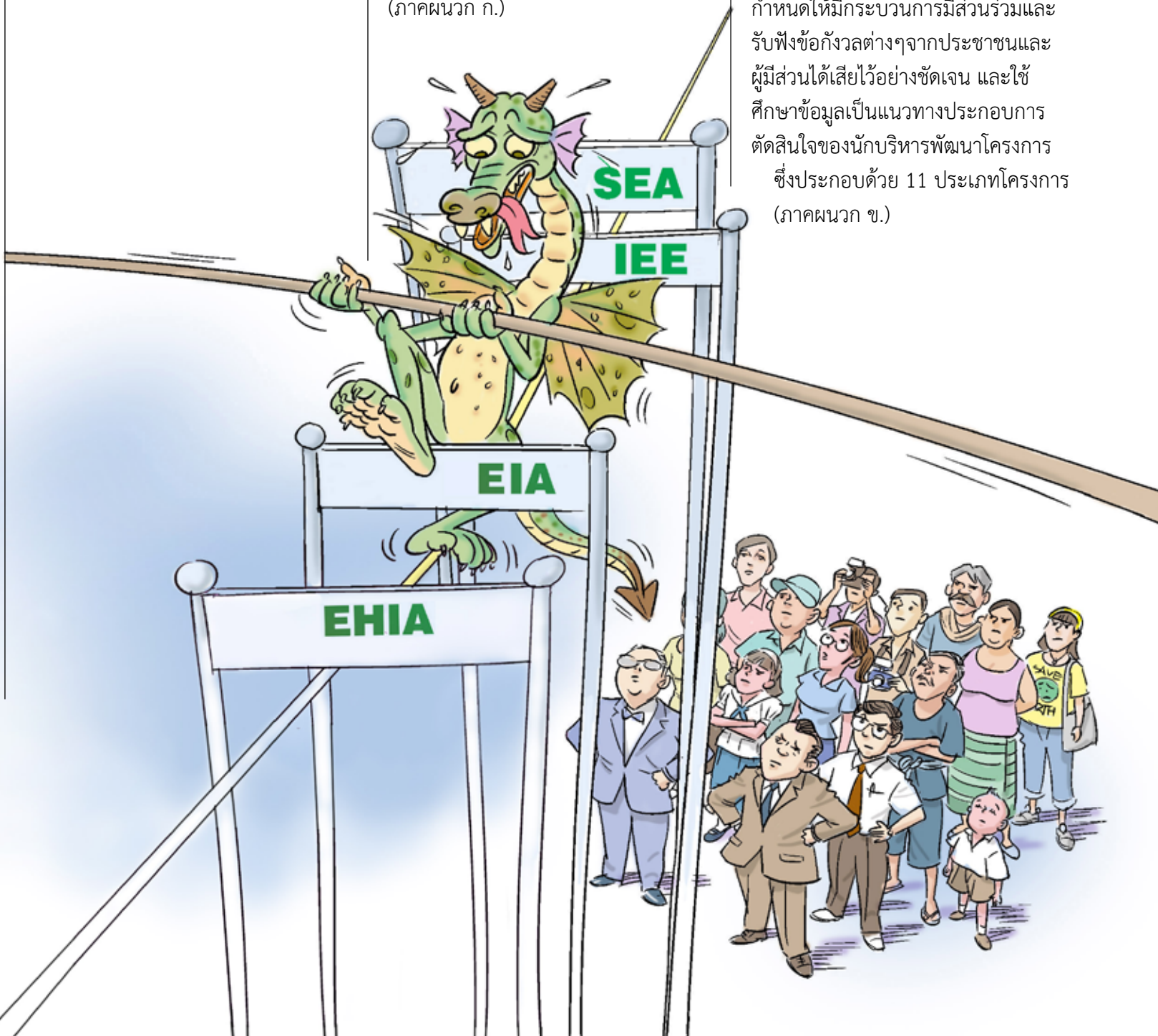
การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ (EIA)

หมายถึง การใช้หลักวิชาการในการทำนายหรือคาดการณ์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบจากการดำเนินโครงการที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมในทุกด้าน ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สุขภาพ วิถีชีวิต เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบในทางลบ หรือที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด หรือป้องกันไม่ให้เกิดหรือหาแนวทางลดผลกระทบเหล่านั้นโดยมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีจำนวน 35 ประเภทโครงการที่ต้องจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) (ภาคผนวก ก.)

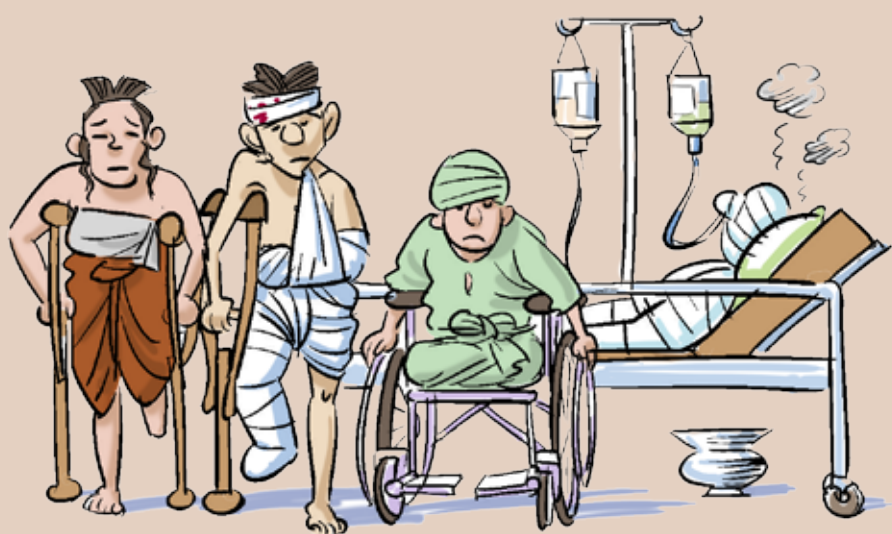

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ หรือ อีเอชไอเอ (EHIA)

หมายถึง กระบวนการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ โดยรายงานอีเอชไอเอ (EHIA) นี้ได้ขยายมิติทางสุขภาพออกไปให้กว้างขึ้นและสร้างความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยกำหนดสุขภาพกับปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ระบบบริการสุขภาพ และพฤติกรรมสุขภาพ และเป็นกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมและรับฟังข้อกังวลต่างๆจากประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียไว้อย่างชัดเจน และใช้ศึกษาข้อมูลเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของนักบริหารพัฒนาโครงการ ซึ่งประกอบด้วย 11 ประเภทโครงการ (ภาคผนวก ข.)

ประสบการณ์การมีส่วนร่วม ของประชาชนในกระบวนการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หลังจากที่ประเทศไทยมีรายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ (EIA) ฉบับแรกในปี พ.ศ. 2515 จากโครงการก่อสร้างเขื่อนพลังน้ำ ศรีนครินทร์ ต่อจากนั้นจนถึงปัจจุบันนี้มีรายงานการศึกษาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นพันเล่มที่ถูกทำออกมา เพื่อหวังว่าโครงการพัฒนาก่อสร้างทุกโครงการน่าจะไม่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและเป็นที่พอใจของสังคม

อย่างไรก็ตามปัญหาการเกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมระหว่างดำเนินโครงการก่อสร้างและภายหลังการก่อสร้างโครงการก็เกิดเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆจนถึงขั้นทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชน ในลักษณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ทางทะเล ป่าชายเลน หรือ ป่าไม้เพื่อกิจการอื่นๆแม้เพียงเล็กน้อย ก็ก่อให้เกิดการบุกรุกครอบครองและทำลายพื้นที่เหล่านั้นเพื่อกิจการของชุมชนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้พื้นที่ทรัพยากรทางธรรมชาติอันมีค่าเหล่านี้นลดลงไปอย่างมากมายในปัจจุบัน ทำให้เกิดอุบัติเหตุทางธรรมชาติกับพื้นที่ชุมชนที่อยู่โดยรอบเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆอยู่ตลอดเวลา ทั้งปัญหาน้ำท่วม ดินโคลนถล่ม การกัดเซาะชายฝั่ง และการเกิดตะกอนเลนหนาในแหล่งน้ำจืดน้ำจืดและสัตว์น้ำไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ ฯลฯ

เหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการศึกษาอีไอเอ (EIA) นั้น แม้ว่าจะมีมาตรการและแผนแก้ไขผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพก็ตาม แต่ อีไอเอ (EIA) ไม่ได้มุ่งเน้นการแก้ไขผลกระทบแบบสะสม หากเพียงแต่เน้นการศึกษาเพียงระยะสั้น และการคาดคะเนผลกระทบแบบระยะสั้นเท่านั้น ทั้งนี้การจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมนั้นจำเป็นต้องเป็นผู้ศึกษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งจัดทำรายงานเป็นรูปเล่มประกอบการนำเสนอแนวทางการศึกษาอีไอเอ (EIA) ไปพร้อมๆกันกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

กรณีตัวอย่าง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมามีมากมายหลายพื้นที่ในประเทศไทย มีทั้งประสบความสำเร็จ และล้มเหลว ดังจะยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง 4 กรณี คือ

1. โครงการโรงไฟฟ้าพลังงานถ่านหินแม่เมาะ จังหวัดลำปาง
2. โครงการก่อสร้างศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทย บริษัท สำรวจและผลิต อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช
3. โครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน อ.บางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ
4. โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ขนาด 600 เมกะวัตต์ ที่ท่าลาด ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

กรณีศึกษา

1

แม่เมาะสะอื้น การต่อสู้ที่ยังไม่จบ

แม่เมาะมีเหมืองแร่และโรงไฟฟ้าขนาดใหญ่ 2,600 เมกะวัตต์อยู่ใกล้กับชุมชน และการสร้างโรงไฟฟ้าเกิดขึ้นก่อนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ (EIA)

ส่งผลให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มาก่อนได้รับความเดือดร้อนจากสารเคมีและความเสี่ยงอันตรายที่เป็นผลมาจากโรงไฟฟ้า เช่น ฝุ่น กลิ่นเสียง และแรงสั่นสะเทือน

รวมถึงความแตกแยกทางสังคม เป็นพรหมเป็นพวก

อย่างไรก็ตาม เมื่อชาวบ้านได้เรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการแก้ไข เริ่มตั้งแต่ร้องขอจากผู้ใหญ่บ้าน ไปจนถึงองค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากนี้ชาวบ้านที่ฟ้องร้อง... เสียชีวิตไปหลายรายแล้ว

แต่เมื่อเหตุการณ์ล่วงเลยมาก็ไม่ได้รับความสนใจในปัญหา แต่อย่างไร ชาวบ้านจึงเริ่มศึกษาสิทธิของตนเอง และร่วมกันตรวจหาสาเหตุด้วยตนเอง รวมถึงเริ่มทำการขอรายงานอีไอเอ จากเครือข่ายต่างๆ

ทำให้ได้ทราบข้อเท็จจริงและออกมาประท้วงเรียกร้องอย่างต่อเนื่อง และแน่นอนไม่เห็นด้วยกับการสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ที่อ้างว่าเพื่อการทดแทนเครื่องไฟฟ้าเก่า เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดปัญหาผลกระทบดังเช่นในอดีตซ้ำมาอีก

ไฟฟ้าพลังงานถ่านหิน แม่เมาะ จังหวัดลำปาง

มีกระบวนการใช้สิทธิของชาวบ้าน แต่ละวิธีอย่างไร (มีส่วนร่วมอย่างไร)

- เริ่มใช้สิทธิตามกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของตนในการอยู่ในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพด้วยการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดตั้งโครงการ

ชาวบ้านในอำเภอแม่เมาะ 16 หมู่บ้าน จาก 5 ตำบล ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นของตนด้วยการชุมนุมเรียกร้องให้มีการแก้ปัญหาให้กับชาวบ้าน โดยได้มีการปิดทางเข้าออกโรงไฟฟ้า

- ใช้สิทธิตามกฎหมายโดยการยื่นฟ้องต่อศาล

ในปี 2541 เกิดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์รั่วไหลอย่างรุนแรง ทำให้ผู้คนเจ็บป่วย และสัตว์เลี้ยงล้มตายเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ครั้งนี้ เป็นข่าวโด่งดังไปถึงต่างประเทศ ผู้ประกอบการได้จ่ายค่าชดเชยเพื่อเป็นการเยียวยาให้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ รายละ 3-4 พันบาท เนื่องจากเกิดปัญหาในการสื่อสารทำให้ชาวบ้านที่เสียหายบางส่วนมารับเงินเยียวยาไม่ทันภายในเวลาที่ผู้ประกอบการกำหนด เป็นเหตุให้ชาวบ้านกลุ่มนี้ ยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหาย ต่อศาลจังหวัดลำปาง ในปี 2541

- ใช้สิทธิตามกฎหมายโดยการรวมกลุ่มเจรจากับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ชาวบ้านได้รับผลกระทบได้รวมกลุ่มเพื่อไปขอให้ผู้นำหมู่บ้านเจรจากับหน่วยงานที่รับผิดชอบ นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งประชาคมหมู่บ้านเป็นตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน 10 คน เพื่อเป็นแกนนำในการติดต่อประสานงาน และร่วมผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากในหมู่บ้านตนเองและไปติดต่อกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ 4 หมู่บ้าน เพื่อออกไปเจรจากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ อบต./นายอำเภอ/ผู้ว่าราชการจังหวัด/สส./สว.ในพื้นที่

แต่ละวิธีพลออกมาความสำเร็จหรือล้มเหลวอย่างไร เพียงใด

- การแสดงออกซึ่งความเห็นด้วยการชุมนุมกีดกัน

ผล : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ลงพื้นที่เพื่อทำบันทึกการเจรจาเรื่องมาตรการป้องกันแก้ปัญหา หากแต่ไม่มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมตามที่ได้มีการเจรจาทกลงไว้กับชาวบ้าน

- การยื่นฟ้องต่อศาล

ผล : ในปี 2547 ศาลจังหวัดลำปางตัดสินให้โรงไฟฟ้า จ่ายค่าพิชผลที่เสียหาย และในปี 2552 ศาลปกครอง จ.เชียงใหม่ตัดสินให้โรงไฟฟ้าทำรายงานผลกระทบทุก 2 ปี และให้ชดเชยเยียวยาผู้ป่วย แต่โรงไฟฟ้าก็ยื่นอุทธรณ์

ตั้งแต่ปี 2541 โรงไฟฟ้าได้จัดสรรเงินปีละ 30 ล้านบาท ให้กับสมาคมพัฒนาคุณภาพชีวิตราชภัฏอำเภอแม่เมาะซึ่งมีแกนนำสมาคมฯ ในยุคแรก (2535-2541) เป็นผู้บริหารจัดการ จนถึงปัจจุบัน แต่ก็ยังคงมีชาวบ้านจำนวนมากออกมาร้องเรียนปัญหาผลกระทบทางด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพราะมลภาวะในพื้นที่ไม่ได้ลดลง

- การรวมกลุ่มจัดตั้งตัวแทนชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบ

ผล : การรวมกลุ่มเพื่อไปเจรจากับเจ้าของโครงการ ไม่ประสบผลสำเร็จ ทุกอย่างเงียบหายไป และผลกระทบก็รุนแรงยิ่งขึ้น

การจัดตั้งประชาคมตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อเป็นแกนนำในการติดต่อประสานงานการเจรจาและร่วมผลักดันการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากผลการดำเนินงานพบว่าไม่ประสบความสำเร็จ มีเพียงการประชุมร่วมกันแต่ไม่มีการนำมติที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติ

มีตัวช่วยสู่ความสำเร็จนี้ได้อย่างไร

- แกนนำชาวบ้านที่กระตือรือร้น

แกนนำชาวบ้านได้แสวงหาความรู้ต่างๆด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การใช้สิทธิของประชาชนตามกฎหมาย โดยศึกษาด้วยตัวเอง และเข้าร่วมเวทีวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและนำความรู้มาเผยแพร่แก่สมาชิกในชุมชน สร้างเครือข่ายเชื่อมต่อกับหน่วยงานองค์กรอิสระอื่น ๆ

- องค์กรภาคประชาสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือ ซีเอสโอ (CSO, Civil Society Organization)

องค์กรภาคประชาสังคมมีการจัดเวทีให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น และได้เชิญภาคีต่างๆ รวมไปถึงผู้ที่กำลังประสบกับปัญหาร่วมพูดคุยและเล่าถึงประสบการณ์สภาพปัญหา ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

- นักวิชาการอิสระ (Independent Scholar/ Researcher)

นักวิชาการอิสระทั้งในและนอกท้องถิ่นได้เข้ามาช่วยในการประสานกับหน่วยงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน เพื่อมาจัดเวทีให้ความรู้แก่ชาวบ้านและเป็นธุระในคดีที่ฟ้องร้องต่อศาล

ปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอแนะของกรณีแม่เมาะ

โครงการไม่มีการศึกษาอีไอเอ (EIA)
จึงทำให้ประชาชนไม่มีส่วนร่วม

โรงไฟฟ้าไม่จริงใจ
ในการแก้ไขปัญหามลกระทบ

สิ่งที่ชาวบ้านต้องการเสนอต่อโรงไฟฟ้าถ่านหิน

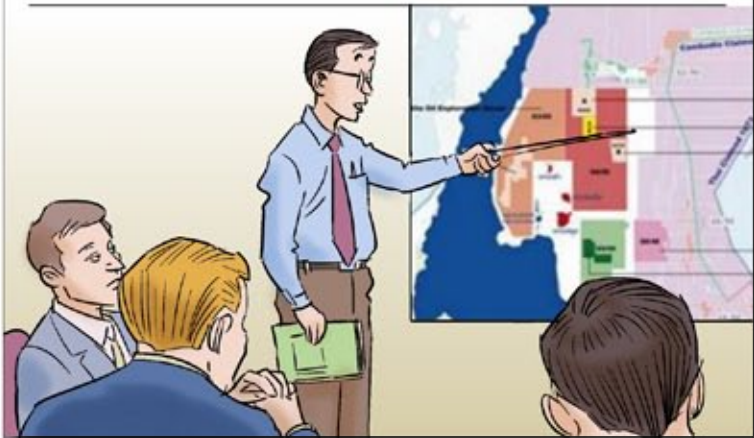
- ก่อนการสร้างโรงไฟฟ้าแห่งใหม่ที่แม่เมาะ เจ้าของโครงการควรนำชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบออกจากพื้นที่เสี่ยงภัยก่อน
- กองทุนรอบโรงไฟฟ้าต้องแยงงบเยียวยาสำหรับ ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าที่เกิดขึ้นแล้วตามที่เป็นจริง มิใช่ปล่อยให้ชาวบ้านต้องทนทุกข์ทรมาน โดยไม่ได้รับการเหลียวแลจากเจ้าของโครงการ

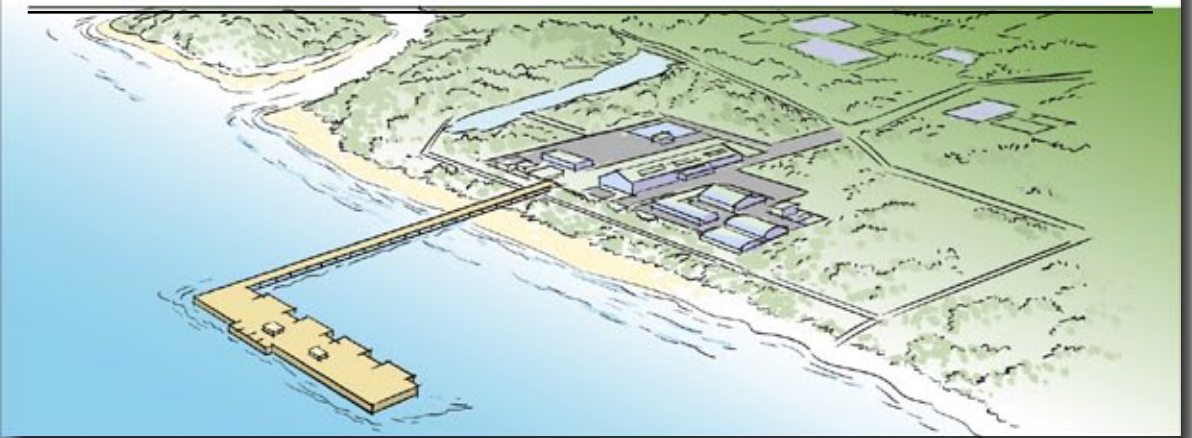
โครงการก่อสร้างศูนย์สนับสนุนการ

อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

ศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงานสำรวจและผลิตปิโตรเลียมแห่งใหม่ ได้ถูกวางแผนให้มีการก่อสร้าง ที่บ้านบางสาร ต.กลาย อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

องค์ประกอบหลักของศูนย์สนับสนุนฯ คือ ท่าเทียบเรือเพื่อขนส่งวัสดุอุปกรณ์ระหว่างพื้นที่ปฏิบัติงานในทะเลกับพื้นที่สนับสนุนบนฝั่ง กับอาคารศูนย์บนฝั่ง แผนการนี้คาดว่าจะเริ่มประมาณปี พ.ศ. 2555 ให้แล้วเสร็จพร้อมดำเนินการกิจการประมาณปี พ.ศ. 2556 โดยใช้ระยะเวลาก่อสร้างประมาณ 18 เดือน

โครงการฯ นี้มีท่าเทียบเรือยาว 330 เมตร จัดเป็นโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามประกาศของกระทรวงทรัพยากรฯ ซึ่ง มาตรา 67 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ระบุว่าโครงการดังกล่าวจะต้องทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือ อีเอชไอเอ (EHIA)

ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2551 ถึง ตุลาคม 2552 ทางเจ้าของโครงการจึงได้จัดการประชุมเพื่อกำหนดขอบเขตการประเมินผลกระทบ แต่ชุมชนปฏิเสธที่จะเข้าร่วม

ตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ที่ชาวชุมชนท่าศาลาได้ทราบข่าวการจัดตั้งโครงการในพื้นที่บ้านเกิดของเขา ก็ได้มีการขับเคี่ยวเพื่อต่อต้านมาโดยตลอดโดยใช้วิธีการเรียกร้องสิทธิหลากหลายวิธี เช่น ไม่เข้าร่วมการประชุม รับฟังความคิดเห็นในขบวนการอีเอชไอเอ (EHIA)

และสื่อสารกับสาธารณะเกี่ยวกับผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ผ่านสื่อและช่องทางต่างๆ เช่น เอกสารข้อเท็จจริง ...

... การจัดสัมมนา เวทีวิชาการ เป็นต้น

ชาวชุมชนท่าศาลาต่อต้านโครงการนี้ โดยไม่ใช้อารมณ์ แต่ใช้ความรู้และข้อเท็จจริงเป็นพื้นฐานโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่เชื่อถือได้ อันเป็นผลที่ได้มาจากการประเมินซีเอชไอเอ (CHIA) ที่ชุมชนและนักวิชาการอิสระรวมทั้งนักวิชาการจากสำนักงานสุขภาพแห่งชาติ หรือ สช. ร่วมกันจัดทำขึ้น

แต่ในที่สุดทาง คชก. ไม่ได้ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินการซีเอชไอเอ (CHIA) ที่ชุมชนนำเสนอเพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติให้จัดตั้งโครงการในพื้นที่ท่าศาลา ส่งผลให้คชก. มีมติเห็นด้วยกับรายงานอีเอชไอเอ (EHIA) ของโครงการฯ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2555

ทั้งที่ข้อมูลในรายงานจากเจ้าของโครงการแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่ได้จากซีเอชไอเอ (CHIA) โดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประมงชายฝั่ง

ปฏิบัติการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทย

มีกระบวนการใช้สิทธิของชาวบ้าน แต่ละวิธีอย่างไร (มีส่วนร่วมอย่างไร)

- ชาวชุมชนท่าศาลาได้รวมกลุ่มกันเพื่อการเรียนรู้และต่อสู้ร่วมกันโดยใช้ความรู้ และข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นพื้นฐาน ไม่ใช่อารมณ์
- ชาวชุมชนท่าศาลาได้กำหนดนิยามของตัวเองว่า “เราคือผู้ผลิตอาหารและพื้นที่ทั้งหมดนี้มีไว้เพื่อผลิตอาหารให้กับเพื่อนมนุษย์ทั้งโลก” ไม่ใช่พื้นที่เพื่อจัดตั้งโครงการอุตสาหกรรม ในการสื่อสารกับสาธารณะ
- ชาวชุมชนท่าศาลาบางส่วนได้แสดงเจตนาสมัครใจในการคัดค้านการจัดตั้งโครงการในพื้นที่ ด้วยการไม่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ หรือ อีเอชไอเอ (EHIA) ที่เจ้าของโครงการจัดขึ้น
- ชาวชุมชนท่าศาลาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการอีเอเอ (EIA) ในอีกรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า การประเมินผลกระทบสุขภาพระดับชุมชน หรือ ชีเอชไอเอ (CHIA) ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงของชุมชน อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของพื้นที่จนถึงทิศทางการพัฒนาระดับพื้นที่ภายใต้ศักยภาพที่มีอยู่
- ชาวชุมชนท่าศาลาได้สื่อสารกับสาธารณะ ผ่านรูปแบบต่างๆ อาทิ

- จัดเวทีวิชาการเพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากกระบวนการประเมินผลกระทบสุขภาพระดับชุมชนต่อสาธารณะ เช่น เวทีวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ โดยเชิญผู้แทนจากคณะกรรมการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ สำนักงานนโยบายและแผนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กรมเจ้าท่า สำนักงานประมงจังหวัด ชุมชน และอีกหลายภาคส่วนเข้าร่วมเวที

- จัดทำเอกสารที่ชื่อว่า ก่อน “กลาย” เป็นอิน ‘โหมเรากำหนดอนาคตตนเอง’ จากท้องทะเล สู่มิ้นแผ่นดิน : จากคนหาปลาสู่คนกินปลาทั่วโลก เพื่อบอกแก่สาธารณะว่า ชาวท่าศาลาทำการขับเคลื่อนอย่างสงบเพื่อต่อสู้กับภัยคุกคามจากอุตสาหกรรมและเพื่อรักษาพื้นที่ไว้เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ทั้งโลก

แต่ละวิธีพลออกมามีความสำเร็จ/ล้มเหลว (อย่างไร เพียงใด)

- **การรวมกลุ่ม**
ผล : ทำให้ชาวชุมชนท่าศาลามีกำลังที่เข้มแข็งเพื่อการต่อสู้คัดค้านกับภัยคุกคามทางอุตสาหกรรม โดยใช้ข้อมูล ความรู้ ข้อเท็จจริงเป็นเครื่องมือ ไม่ใช่อารมณ์
- **การกำหนดนิยามของตัวเองว่า “เราคือผู้ผลิตอาหารและพื้นที่ทั้งหมดนี้มีไว้เพื่อผลิตอาหารให้กับเพื่อนมนุษย์ทั้งโลก”**
ผล : ทำให้ชุมชนมีจุดยืนที่ชัดเจนร่วมกัน มีกำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อถิ่นที่อยู่ของตน เพื่อกำหนดอนาคตของชุมชนเอง
- **การไม่เข้าร่วมเวทีรับฟังความคิดเห็นที่ทางเจ้าของโครงการจัดขึ้น**
ผล : เป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้ประกอบการทราบว่าไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งโครงการในพื้นที่ เป็นวิธีการขับเคลื่อนการคัดค้านด้วยความสงบ อย่างไรก็ตามการไม่เข้าร่วมเวทีก็ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากทางเจ้าของโครงการได้ใช้วิธีสำรวจโดยใช้แบบสอบถามแทนเพื่อให้ได้ความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่แทนการรับฟังความคิดเห็นโดยตรงจากชาวชุมชนผ่านการประชุมซึ่งเป็นหนึ่งในข้อกำหนดของกระบวนการทำ อีเอชไอเอ (EHIA)
- **การเข้าร่วมในกระบวนการชีเอชไอเอ (CHIA)**
ผล : ทำให้เกิดการเรียนรู้ของชุมชน และมีประโยชน์ต่อการสร้างการมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกการพัฒนาที่เอื้อต่อสุขภาวะของชุมชน และสร้างการมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ไม่ต้องไล่ตามเกมหรือขั้นตอนของกระบวนการอีเอเอ (EIA) เพราะขั้นตอนเหล่านี้ไม่มีพื้นที่ให้ชุมชนตัดสินใจ สิ่งที่ชุมชนท่าศาลาทำคือการจัดทำศักยภาพพื้นที่เพื่อแสดงให้เห็นว่า รายงานอีเอเอ (EIA) ที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษามีความบกพร่องอย่างไร

รายงานดังกล่าวได้นำไปแสดงในที่สาธารณะเพื่อแสดงให้เห็นถึงความบกพร่องของรายงานอีเอเอ (EIA) ตลอดจนนำไปสู่การกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และใช้ข้อมูลที่ได้จาก การเรียนรู้และศึกษาวิจัยร่วมกันผ่านกระบวนการชีเอชไอเอ (CHIA) ในการขับเคลื่อนเพื่อคัดค้านการจัดตั้งโครงการบนพื้นฐานของการนำเสนอข้อเท็จจริง โดยไม่ใช้อารมณ์มาเกี่ยวข้องทำให้ข้อมูลที่น่าเสนอต่อสาธารณะมีความน่าเชื่อถือ

- **การสื่อสารกับสาธารณะด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เช่น ป้าย โซเชียลเน็ตเวิร์ก จัดสัมมนา/เวทีวิชาการ และการเผยแพร่เอกสารข้อเท็จจริง**

ผล : ทำให้สาธารณะได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดแนวร่วมของผู้ที่สนับสนุนชาวชุมชนท่าศาลา อาทิ การใช้โซเชียลเน็ตเวิร์กมีผู้เข้ามาเป็นแฟนเพจประมาณ 400 – 500 คน

มีตัวช่วยสู่ความสำเร็จนี้ อย่างไร

- **ชาวบ้าน** ยืนยันต่อสู้พิทักษ์สิทธิของตนเอง
- **กลุ่มนักวิชาการ** มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการทำความเข้าใจกับกระบวนการจัดทำรายงานอีเอเอ (EIA) โดยเฉพาะกระบวนการวิเคราะห์รายงานอีเอเอ (EIA) ที่มีความซับซ้อนทั้งทางด้านกระบวนการและเนื้อหา โดยการช่วยวิเคราะห์เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจ และ นำไปสู่การตั้งคำถามทักท้วงความไม่ชอบธรรมของ คชก. นักวิชาการจึงเป็นกลุ่มคนสำคัญที่ช่วยให้ชุมชนท่าศาลาเข้าใจเรื่องอีเอเอ (EIA) นอกจากนี้ยังได้ช่วยชาวบ้านให้ได้เรียนรู้กระบวนการจัดทำชีเอชไอเอ (CHIA) เพื่อใช้เปรียบเทียบกับอีเอเอ (EIA) ที่จัดทำโดยบริษัทที่ปรึกษาโครงการ
- **หน่วยงานของรัฐ** อย่างสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ หรือ สช. ได้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการ และการจัดเวทีวิชาการเชิงปฏิบัติการทำให้แกนนำและชาวชุมชนท่าศาลาไม่เพียงแต่มีความรู้ความเข้าใจในทางทฤษฎี หากแต่สามารถนำความรู้ที่ได้ไปลงมือปฏิบัติจริงได้

จากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่งผลให้ทางเจ้าของโครงการประกาศระงับการจัดตั้งโครงการในพื้นที่นั้นที่สุด ถึงแม้ว่า ทาง คชก. ได้มีมติอนุมัติ อีเอชไอเอ (EHIA) ของโครงการนี้ไปแล้ว

ปัญหาและอุปสรรคของกรณีศูนย์สนับสนุนการปฏิบัติงาน สำรวจและผลิตปิโตรเลียมในอ่าวไทย อ.ท่าศาลา

ถึงแม้โครงการนี้จะมีการจัดทำการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และสุขภาพ
ถูกต้องตามกฎหมาย และกฎระเบียบที่ทางราชการกำหนดไว้ หากแต่จากการวิเคราะห์
ข้อมูลพบว่า

การเข้าร่วมกระบวนการอีไอเอ (EIA) ไม่ได้มีผลการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด

ความเห็นที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนถูกบันทึกไว้ในรายงาน
เท่านั้น ไม่ได้ถูก (ทั้งเจ้าของโครงการ และ คชก ผู้พิจารณาอนุมัติโครงการ) นำมาใช้เป็น
ข้อมูลร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมของการจัดตั้งโครงการแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้
จากการที่ประชาชน/ชุมชนไม่ได้อยู่ในขั้นตอนของการตัดสินใจแม้แต่ขั้นตอนเดียว

ซีเอสไอเอ (CHIA) ไม่ได้ถูกนำไปใช้ประกอบการพิจารณาของหน่วยงาน อนุมัติอนุญาต

ถึงแม้ ซีเอสไอเอ (CHIA) จะเป็น การประเมินผลกระทบทางสุขภาพรูปแบบหนึ่ง
จากสี่แบบตามประกาศของคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ อีกทั้งเป็นกระบวนการที่มี
การใช้ข้อมูลที่ได้จากพื้นที่จริงๆ ไม่ใช่การอุปโลกข้อมูลแต่อย่างใดเพราะชุมชนเป็นผู้
จัดทำจัดทำข้อมูลเองตามขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยมีนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญ
คอยเป็นที่ปรึกษา ข้อมูลที่ได้จึงมีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ หากแต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
กับการอนุมัติอนุญาตไม่ได้นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาออกใบอนุญาตจัดตั้ง
โครงการ

อีไอเอ (EIA) เพียงเป็นเครื่องมือของการอนุมัติโครงการ

กฎหมายอีไอเอ (EIA) คือบทสะท้อนของการไม่มีทิศทางพัฒนาของประเทศ
และกลับกลายเป็นเครื่องมือของนักวิชาการที่ต้องการใช้วิชาชีพทำมาหากินจนเกินพอดี
และไร้ความรับผิดชอบ หากเราพิจารณากันแบบเป็นธรรมโครงการอุตสาหกรรมหนัก
ที่ผ่านการอนุมัติรายงานอีไอเอ (EIA) เมื่อเกิดขึ้นจริงล้วนแต่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อมและฐานทางสังคมซึ่งสามารถเห็นตัวอย่างที่มีอยู่จริงทั่วประเทศ รายงานอีไอเอ
(EIA) ที่จัดทำขึ้นจึงมิได้มีนัยยะสำคัญสำหรับการรักษาสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด กลับกลายเป็น
เพียงเครื่องมือของการสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายอุตสาหกรรม

ประเด็นนี้มิได้หมายถึงอีไอเอ (EIA) ไม่มีประโยชน์แต่ความบกพร่องอยู่ที่กระบวนการ
และคนจัดทำรายงานต่างหาก จากบทเรียนในกรณีนี้พบว่ากระบวนการจัดทำรายงานดัง
กล่าวของเจ้าของโครงการมีข้อบกพร่องหลายประการซึ่งพอจะสรุปประเด็นได้ดังต่อไปนี้

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษาเพื่อประเมินผลกระทบของโครงการ ไม่ครอบคลุมพื้นที่ และผู้ได้รับผลกระทบก็แท้จริง

ข้อบกพร่องของการพิจารณาตามหลักความพอเพียงของการกำหนดพื้นที่ได้รับ
ผลกระทบ ซึ่งนอกจากการกำหนดรัศมี 5 กิโลเมตรที่ไม่ครอบคลุมประชาชนผู้ประกอบ
อาชีพประมง ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบที่สำคัญแล้ว การพิจารณาขอบเขตของผลกระทบ
ในรัศมี 5 กิโลเมตร ยังมีช่องว่าง เนื่องจากพิจารณาขอบเขตพื้นที่การศึกษาผลกระทบ
ของระบบนิเวศทางทะเล คุณภาพน้ำทะเล และขอบเขตพื้นที่ผลกระทบต่อการประมง
เฉพาะพื้นที่โครงการ พื้นที่ในระยะเพียง 500 เมตร ด้านเหนือและใต้ของโครงการ
และออกไปเพียง 3 กิโลเมตรถึงแนวปะการังเทียม และเฉพาะพื้นที่บริเวณที่ทั้งตะกอน
ที่อยู่ห่างจากชายฝั่งประมาณ 10 กิโลเมตรเพียงเท่านั้น ซึ่งข้อเท็จจริงเมื่อการดำเนิน
โครงการ จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล ผู้ซึ่งอาจได้รับผลกระทบ จึงหมายถึง
ผู้ที่ได้รับประโยชน์ หรือใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางทะเลในพื้นที่ ซึ่งมีได้จำกัดอยู่
เพียงรัศมี 5 กิโลเมตรจากพื้นที่โครงการเพียง
เท่านั้น การพิจารณาเพื่อกำหนดขอบเขตการ
ศึกษาผลกระทบของโครงการต้องครอบคลุม
พื้นที่ หรือประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบ
จากโครงการทั้งหมด ดังนี้ การพิจารณา
ขอบเขตพื้นที่เพื่อประเมินผลกระทบจึงไม่
เพียงพอ ไม่ครอบคลุมต่อพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบ
อาชีพประมง และอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการ
จับสัตว์น้ำ คุณค่าการใช้ประโยชน์และคุณค่า
ระบบนิเวศ ส่งผลให้การกำหนดมาตรการเพื่อ
ป้องกันและแก้ไขผลกระทบนั้น ไม่สามารถ
บรรลุผลได้อย่างแท้จริง

การดำเนินโครงการอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศเฉพาะของพื้นที่ ที่เป็นสาระสำคัญของการดำรงอยู่ของชุมชนประมง อันจะนำไปสู่การล่ม สลายของชุมชนประมง

เนื่องจากพื้นที่อ่าวท่าศาลามีระบบนิเวศเฉพาะ ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่ง
ทำประมงที่สำคัญของอ่าวไทย ผลผลิตจากทรัพยากรทางทะเลก่อให้เกิดมูลค่าทาง
เศรษฐกิจจำนวนมากการดำเนินโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อพื้นที่ทำการประมงใน
อ่าวท่าศาลาอย่างรุนแรง ซึ่งประเด็นผลกระทบต่อระบบนิเวศเฉพาะของพื้นที่ดังกล่าว
เป็นสาระสำคัญของการดำรงอยู่ของวิถีชุมชนประมงซึ่งสืบทอดมานานกว่า 100 ปี อัน
จะนำไปสู่การล่มสลายของชุมชนประมง และอาชีพต่อเนื่องจากการประมง ซึ่งเป็นผล
กระทบที่ไม่อาจเยียวยาได้

เลือกพื้นที่ตั้งโครงการ ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

โครงการนี้แม้ว่าจะเป็นโครงการพัฒนาของเอกชน แต่เป็นการพัฒนาโดยใช้พื้นที่
ทั้งบนฝั่ง และมีการใช้พื้นที่ก่อสร้างในทะเล ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่
ประชาชนใช้ร่วมกัน แต่ในขั้นตอนของการเลือกที่ตั้งโครงการ ขาดการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น การเสนอโครงการเข้าสู่การพิจารณา โดยที่โครงการมีการ
ใช้ประโยชน์พื้นที่อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และขาดการมีส่วนร่วม ซึ่งหน่วย
งานที่รับผิดชอบ มิได้มีการตรวจสอบ วิเคราะห์ประเมินผลเสียของการขาดการมีส่วน
ร่วมในขั้นตอนนี้ จึงเป็นการปฏิบัติงานที่ไม่คุ้มครองสิทธิของประชาชนในการได้รับ
ข้อมูลข่าวสารก่อนการดำเนินโครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
และไม่เป็นการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ตามหลักเกณฑ์ และ
วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ มีข้อบกพร่องในหลัก การความสมบูรณ์ครอบคลุมของการระบุผลกระทบของโครงการ

ข้อบกพร่องในหลักการความสมบูรณ์ครอบคลุมของการระบุผลกระทบของโครง-
การ ไม่นำไปสู่การพิจารณาการประเมินผลกระทบที่สมบูรณ์และเหมาะสม โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ขาดการพิจารณาผลกระทบในด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์พื้นที่ ผลกระทบ
ทางสังคม และสุขภาพในด้านปัญญา คือ ขาดการพิจารณาความเป็นระบบนิเวศ
เฉพาะที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ระบบพื้นที่ตอนใต้ทะเล ที่เป็นที่อยู่ของสัตว์
ทะเลที่หลากหลายตามฤดูกาล และเป็นที่ทำกินของชุมชนประมงชายฝั่ง การล่มสลาย
ของวิถีประมงชายฝั่ง และผลกระทบต่อเรือต่อเครือข่ายเศรษฐกิจชุมชนที่ดำเนินธุรกิจ
เกี่ยวเนื่องกับการประมง การล่มสลายของภูมิปัญญาที่สืบทอดมาด้วยการประกอบ
อาชีพประมงชายฝั่ง และวิถีประมงชายฝั่งที่ถือว่า ทะเล คือชีวิต

การเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเอนเอียงในกลุ่มสนับสนุนแต่ละเลย ประชาชนในพื้นที่

การสำรวจและรับฟังความคิดเห็นของผู้ประกอบการ ใช้การศึกษาในเชิงปริมาณ
โดยการศึกษาข้อมูลสถิติจากข้อมูลทุติยภูมิ การสำรวจภาคสนาม การสำรวจความคิด
เห็นของประชาชนโดยใช้แบบสอบถาม จากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานราชการใน
จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน ในตำบลกลาย และตำบลสระแก้ว การ
สัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น สำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานประมงอำเภอ

องค์การบริหารส่วนตำบลกลาย องค์การ
บริหารส่วนตำบลสระแก้ว โรงพยาบาล
ท่าศาลา ผู้ประกอบการรีสอร์ท สำนักศิลปากร
ที่ 4 และผู้ประกอบการรีสอร์ท โดยในส่วนนี้
ไม่ได้มีการสัมภาษณ์จากชุมชน หรือผู้นำ ซึ่ง
สอดคล้องกับการทำมวลชนของเจ้าของโครงการ
ที่เน้นผู้มีอิทธิพลและองค์กรต่างๆเพื่อขอการ
สนับสนุน

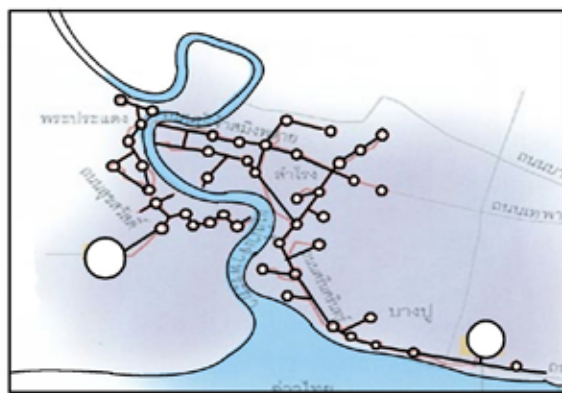

โครงการบ่อน้ำบาดน้ำเสียคลองด่าน

อ.บางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ

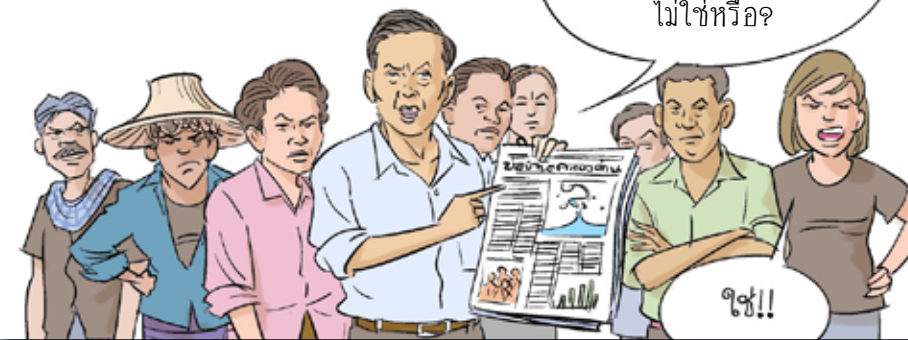
ในปี 2538 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย เพื่อรองรับน้ำเสียจากบ้านเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรปราการไปจนถึง 20 ปีข้างหน้า

ระบบบำบัดน้ำเสียทั้งสองแห่ง จะใช้ระบบบำบัดแบบบ่อเติมอากาศ ใช้ระยะเวลาก่อสร้าง 7 ปี ตั้งแต่ปี 2538 ถึง 2544 ใช้งบประมาณ 13,612 ล้านบาท โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

ปี 2541 ชาวคลองด่านได้ทราบว่า บ้านเกิดของตนกลายเป็นสถานที่ก่อสร้างโครงการบำบัดน้ำเสียของจังหวัด ทั้งที่คลองด่านเป็นพื้นที่ที่ไม่เคยมีปัญหาน้ำเสียและไม่มีโรงงานอุตสาหกรรม

ทำไมรัฐบาลมาเลือกคลองด่านเป็นแหล่งรองรับน้ำเสีย? มันขัดกับหลักการ “ใครเป็นผู้ก่อมลพิษ ผู้นั้นต้องเป็นค่าใช้จ่าย” ไม่ใช่หรือ?

การร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้ เพื่อคัดค้านการสร้างบ่อน้ำบาดน้ำเสียคลองด่านได้เริ่มขึ้นในปี 2541 ด้วยเหตุผลที่ว่าคลองด่านเป็นพื้นที่สีเขียวชาวบ้านอาชีพทำประมงและเกษตรกรรม อยู่ห่างจากแหล่งโรงงานอุตสาหกรรมที่ทำน้ำเสียถึง 20 กิโลเมตร

พวกเราไม่เคยก่อมลพิษ แต่ทำไมกลับต้องมาเผชิญกับผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ

ไม่มีการชี้แจงให้ชาวบ้านในพื้นที่รู้เกี่ยวกับโครงการ

ไม่มีการจัดทำประชาพิจารณ์ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ก่อนการอนุมัติจัดตั้งโครงการ

ไม่ได้จัดการศึกษาผลกระทบเบื้องต้น หรือ ไออีอี (IEE)

การทำสัญญาที่เอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทรับเหมา ทำให้รัฐต้องเสียเงินเพิ่มจาก 13,612 ล้านบาท เป็น 23,701 ล้านบาท

ขาดการตรวจสอบราคาซื้อขายที่ดินที่สูงเกินความจริงถึง 1,065 ล้านบาท

ขาดการตรวจสอบที่ดินที่ซื้อขายว่ามีครบตามจำนวนหรือไม่ ก่อนการรับโอนกรรมสิทธิ์

ไม่ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ตั้งระบบบำบัดการไหลของกระแสน้ำในอ่าว

ไม่คำนวณการสูญเสียทางเศรษฐกิจ แหล่งอาหาร และ ความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่น

ไม่ตรวจสอบว่าระบบบำบัดนี้มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมเพียงพอหรือไม่

ไม่มีการจัดการเรื่องคุณภาพน้ำ, กลิ่น และการกำจัดตะกอนขั้นสุดท้าย

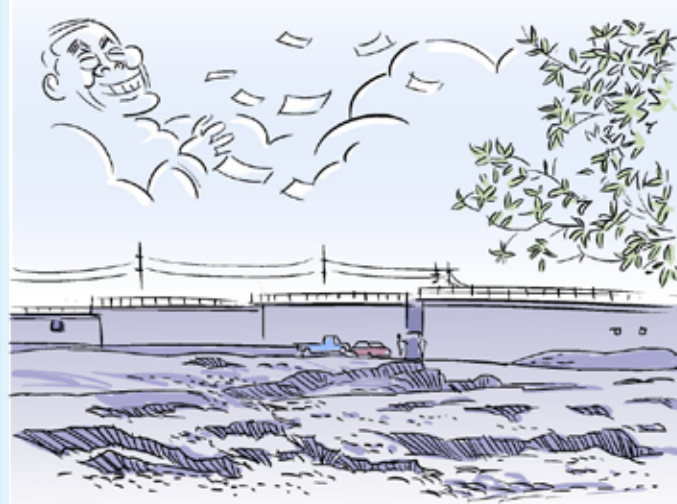

ไม่มีการคำนวณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าซ่อมบำรุง

ไม่มีการวางแผนการบริหารจัดการเดินระบบว่าอยู่ในความรับผิดชอบของใคร

ตลอดระยะเวลา 3-4 ปีของการต่อสู้คัดค้านการสร้างบ่อน้ำบาดน้ำเสียของชาวบ้านคลองด่าน บริษัทผู้รับเหมา ก็เดินหน้าก่อสร้างระบบรวบรวมท่อน้ำเสียและตัวบ่อน้ำบาดน้ำเสียต่อไปจนเสร็จไปแล้วกว่า 90 เปอร์เซ็นต์

มีกระบวนการใช้สิทธิของ ชาวบ้านแต่ละวิธีอย่างไร (มีส่วนร่วมอย่างไร)

- ศึกษาสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและวิธีการเรียกร้องสิทธิ
- กลุ่มแกนนำได้ทำการศึกษาถึงสิทธิของประชาชน และตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงวิธีการเรียกร้องสิทธิเมื่อถูกละเมิด
- ใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการในการศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อจัดทำเอกสารคัดค้าน

แกนนำของกลุ่มชาวคลองด่านได้พยายามสืบหาข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงการจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัด

- จัดทำหนังสือร้องเรียน/ ร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

แกนนำชาวบ้านได้ทำการรวบรวมรายชื่อชาวบ้านกว่า 3,000 คน ทำจดหมายร้องเรียนถึงกระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เพื่อคัดค้านการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน

- ยื่นหนังสือร้องทุกข์ต่อผู้นำของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้อง

แกนนำและชาวบ้านคลองด่านได้ยื่นเรื่องร้องทุกข์ถึงผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนต่างๆ เริ่มตั้งแต่เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2542 ชาวคลองด่านกว่า 1,500 คนได้พร้อมใจกันเดินทางมายื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ตามมาด้วยการยื่นเรื่องร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมาธิการเกษตรของวุฒิสภา กรมประมง สภานายความธนาคารเอทีบี เพื่อบอกเล่าถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

- เรียกร้องสิทธิโดยการชุมนุมประท้วง

เมื่อปลายเดือนธันวาคม 2543 มีการชุมนุมเรียกร้องทั้งในพื้นที่สำหรับก่อสร้างโครงการและการเดินทางเข้ามานครุงเทพฯ เพื่อเรียกร้องให้มีการระงับการก่อสร้างจนกว่าจะทราบผลการศึกษาด้านผลกระทบสิ่งแวดล้อม และให้มีการสอบสวนการทุจริตในโครงการ

- ทำการศึกษาเชิงลึก

แกนนำชาวบ้านและนักวิชาการอิสระได้ทำการศึกษาเชิงลึกถึงความไม่เหมาะสมของโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน ภายใต้หัวข้อ “การศึกษาวิจัยเชิงสืบสวนสอบสวน โครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน: คอรัปชั่นเชิงนโยบายที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสื่อประชาสัมพันธ์ด้านคอรัปชั่น

แต่ละวิธีผลออกมามีความ สำเร็จ/ล้มเหลว (อย่างไร เพียงใด)

- ศึกษาสิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและวิธีการเรียกร้องสิทธิ

ผล : ได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการจัดทำหนังสือร้องเรียน รวมถึงเอกสารคัดค้านการก่อสร้างโครงการ นอกจากนี้ยังทำให้แกนนำและชาวบ้านได้รับทราบถึงสิทธิของตนตามที่กฎหมายกำหนดและสามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างถูกต้องในการร้องเรียนถึงความไม่เหมาะสมของโครงการนี้ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งได้รับรู้และเข้าใจวิธีการเรียกร้องสิทธิทำให้สามารถเลือกใช้การเรียกร้องสิทธิในแต่ละวิธีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ยังได้ใช้ความรู้ทางกฎหมายเป็นเหตุผลในการร้องเรียนต่อกระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ในการคัดค้านการก่อสร้างโครงการนี้ โดยให้เหตุผลว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการนี้ได้ละเมิดสิทธิของชาวบ้านเนื่องจากไม่ได้มีการแจ้งให้ชาวบ้านในพื้นที่ทราบก่อนล่วงหน้าเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงการก่อนที่จะมีการอนุมัติให้จัดตั้งโครงการ อีกทั้งโครงการนี้จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งระบบนิเวศและการดำรงชีพของชาวคลองด่าน

- ใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการในการศึกษาหาข้อมูลเชิงลึกเพื่อจัดทำเอกสารคัดค้าน

ผล : วิธีการนี้ไม่ประสบความสำเร็จ ถึงแม้แกนนำของกลุ่มชาวคลองด่านได้พยายามสืบหาข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงการจากหน่วยงานราชการที่

เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับอำเภอ และจังหวัด แต่คำตอบที่ได้จากเจ้าหน้าที่คือให้ไปสอบถามข้อมูลจากเจ้าของโครงการเอง

- จัดทำหนังสือร้องเรียน/ ร้องทุกข์ไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ผล : หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเจ้าหน้าที่มาทำการชี้แจงข้อสงสัยกับตัวแทนชาวบ้าน หากแต่ไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเด็นที่ชาวบ้านสงสัย

- ยื่นหนังสือร้องทุกข์ต่อผู้นำของแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ผล : หลังจากที่ชาวบ้านคลองด่านได้พยายามยื่นหนังสือต่อหลายหน่วยงาน ทำให้กรรมการชุดต่างๆ ในรัฐสภาส่งตัวแทนมาตรวจสอบข้อเท็จจริง และได้รับข้อสรุปที่สอดคล้องกันกับข้อมูลที่ชาวบ้านได้รับในหนังสือร้องเรียนที่ส่งไปยังหน่วยงานต่างๆ ว่าโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมของตำบลคลองด่าน และยังไม่มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน จึงเห็นสมควรให้ระงับโครงการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป

ในด้านเอทีบี ในฐานะผู้สนับสนุนเงินกู้ในการลงทุนได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ซึ่งก็ได้ข้อสรุปออกมาในทำนองเดียวกันว่า โครงการนี้ส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้ที่ประกอบอาชีพประมงจากปัญหาน้ำทะเลที่มีความเค็มเจือจาง และจากสารโลหะหนัก ส่งผลให้เอทีบีออกมายอมรับว่าได้กระทำผิดอย่างร้ายแรงในการอนุมัติเงินกู้ให้แก่โครงการนี้

อย่างไรก็ดีโครงการนี้ไม่ได้ถูกระงับแต่อย่างใด ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลในขณะนั้นยังอนุมัติเงินค่าก่อสร้างทุกงวดตามสัญญา

• เรียกร้องสิทธิโดยการชุมนุมประท้วง

ผล : ไม่ประสบความสำเร็จในการเจรจาอย่างสงบ อีกทั้งในการประท้วงหลายต่อหลายครั้งได้เกิดการปะทะกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของโครงการและชาวบ้านทำให้ชาวบ้านได้รับบาดเจ็บหลายราย และนี่เป็นเหตุให้กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงมีแนวร่วมเพิ่มมากขึ้นถึงแม้การชุมนุมประท้วงไม่ประสบผลสำเร็จในการเจรจา หากแต่การที่นักข่าวทั้งภายในและต่างประเทศได้มีการนำเสนอข่าวนี้ออกไปทำให้สาธารณชนได้ทราบถึงสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งเป็นการช่วยสื่อสารปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านคลองด่านให้สาธารณชนรับรู้ได้เป็นอย่างดี

• ทำการศึกษาเชิงลึก

ผล : ประสบผลสำเร็จโดยการหาข้อมูลจากการศึกษาในเชิงลึกได้นำไปสู่การเปิดโปงการทุจริตของโครงการฯ มูลค่ากว่า 20,000 ล้านบาท งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวงกว้างทางหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ทำให้คนทั่วไปรับรู้ว่ามีปัญหาการทุจริตด้านกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นตรวจสอบข้อเท็จจริงของโครงการฯ และเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2546 นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีว่าการฯ ได้แถลงการณ์ถึงผลการสอบสวน พบว่ามีการทำสัญญาและการบริหารสัญญาบางประการที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ จึงได้สั่งให้บริษัทผู้สัญญาหยุดดำเนินการก่อสร้างโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านนับแต่นั้นเป็นต้นไป และแต่งตั้งกรรมการอีกชุดหนึ่งขึ้นมาสอบสวนเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

ในที่สุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2546 รัฐบาลก็ประกาศยกเลิกการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน และตั้งกรรมการสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

มีตัวช่วยสู่ความสำเร็จนี้ อย่างไร

• ความสามัคคี

ความสามัคคีและการช่วยเหลือกันอย่างเข้มแข็งของชาวบ้านคลองด่าน ความร่วมมือและการเห็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันของชาวบ้าน

• แกนนำชาวบ้านเข้มแข็ง

แกนนำชาวบ้านเข้มแข็ง แสวงหาความรู้และทำความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการการจัดการน้ำเสีย รวมถึงสิทธิของประชาชน และการเรียกร้องสิทธิ

• เข้าร่วมเวทีเครือข่าย

แกนนำชาวบ้านเข้าร่วมเวทีเครือข่ายภาคประชาสังคม ในเวทีนักวิชาการ และเวทีองค์กรอิสระ ที่มีการจัดในแต่ละครั้ง เพื่อผลักดันปัญหาโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียนี้สู่สาธารณชน

• นักวิชาการอิสระ

มีนักวิชาการอิสระเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยเชิงลึก เพื่อหาข้อมูลที่เป็นเหตุเป็นผลสำหรับการต่อสู้ ทำให้ได้ผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ

• สื่อมวลชนเสนอข่าว

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนทำให้สาธารณชนได้ทราบถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชาวบ้านที่คลองด่าน

ปัญหาและอุปสรรคของ กรณีบ่อบำบัดน้ำเสีย คลองด่าน

• ปัญหาการเข้าถึงข้อมูลของราชการ

ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้จัดหาข้อมูลไว้ให้ประชาชนชนตามที่ระบุใน พรบ. การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

• ปัญหาเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่รู้ ไม่เข้าใจ

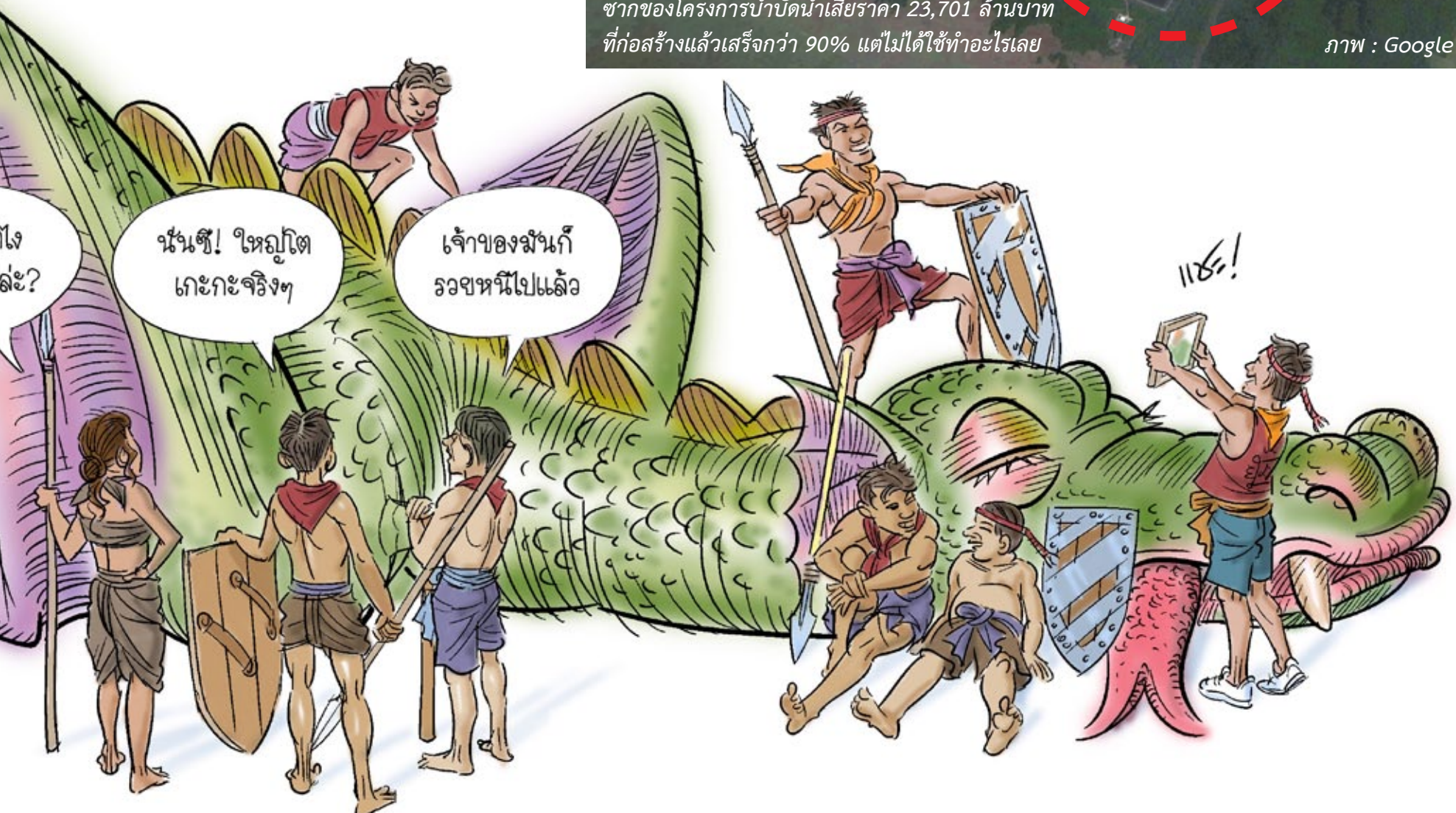
เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ส่งผลให้บกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ และส่งผลให้การใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของชาวบ้านไม่ประสบความสำเร็จ

• ปัญหาการทำให้สาธารณชนยอมรับ

ปัญหาการทำให้สาธารณชนยอมรับและรับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นว่าบ่อบำบัดน้ำเสียนี้น่าอยู่ในที่ที่ไม่ควรอยู่

• ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นจากโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียนี้นี้

โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ขนาด 600

การก่อสร้างโดยประชาชนไม่รับทราบ

ประชาชนเกรงผลกระทบต่อเกษตรกรรม

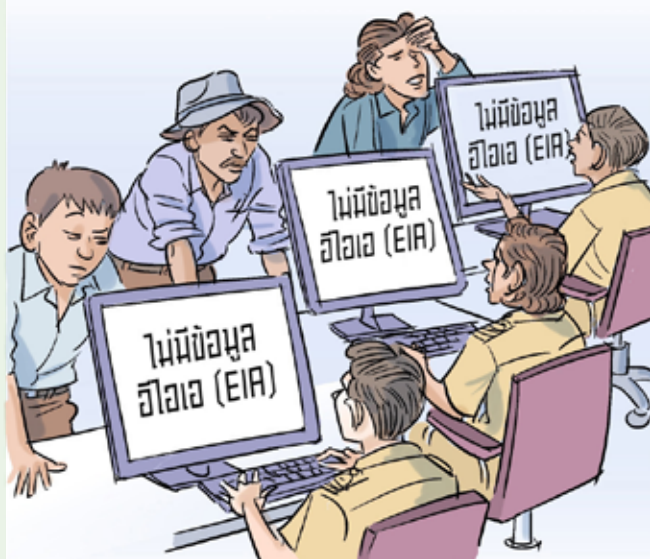
ประมาณการว่าน้ำจะไม่พอสำหรับโรงไฟฟ้า เพราะปัจจุบันเขื่อนน้ำทำเกษตรอยู่แล้ว

อีไอเอ (EIA) อยู่ที่ไหน

มีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลอีไอเอ (EIA)

ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยความร่วมมือของเครือข่ายประชาชนที่ประสบปัญหาคล้ายๆ กัน

การรวมตัวของเครือข่ายประชาชนที่ประสบปัญหาคล้ายๆ กันและคัดค้านแผนพัฒนาถ่านหินการผลิตไฟฟ้าขนาดใหญ่ 4 โรง ได้แก่ โครงการโรงไฟฟ้าก๊าซหนองแส สระบุรี โครงการโรงไฟฟ้าถ่านหิน ระยอง โครงการโรงไฟฟ้าบางคล้า ฉะเชิงเทราและโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินเขาหินซ้อน-ท่าลาด ฉะเชิงเทรา ทำให้เกิดเครือข่ายติดตามผลกระทบโรงไฟฟ้าถ่านหินตามลุ่มน้ำเขื่อน (คตพ.)”

ยื่นหนังสือคัดค้านต่อสมาชิกวุฒิสภาและนายกรัฐมนตรี

รวบรวมรายชื่อผู้คัดค้านยื่นต่อ สว. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามหลักสิทธิชุมชนรัฐธรรมนูญมาตรา 67 และสถานทูตสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเป็นโครงการร่วมทุนของบริษัทที่มาจากสหรัฐอเมริกา

คตพ.ได้มีมติเห็นด้วยกับรายงานอีไอเอ (EIA) ของโครงการ สะท้อนให้เห็นความพ่ายแพ้ของชาวชุมชนท่าลาดที่รวมพลังกันขับเคลื่อนเพื่อคัดค้านโครงการนี้

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2553 คตพ. ได้ยื่นหนังสือขอใช้สิทธิตามมาตรา 11 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ต่อเลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ขอให้มีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพจากโครงการดังกล่าว

เมกะวัตต์ ที่ท่าลาด

ต.เขาคินซอ อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

มีกระบวนการใช้สิทธิของชาวบ้านแต่ละวิธีอย่างไร (มีส่วนร่วมอย่างไร)

● เริ่มใช้สิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลทางราชการ

หลังจากที่ชาวบ้านได้ทราบข่าวว่าจะมีโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินเข้ามาในพื้นที่แต่ไม่ทราบข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องเลยจึงได้เริ่มใช้สิทธิในการขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากทางราชการ เช่น รายงานอีไอเอ (EIA) ข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าของโครงการ เป็นต้น

● ใช้สิทธิตามกฎหมายโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการในพื้นที่

ชาวบ้านและแกนนำได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งโรงไฟฟ้าถ่านหินในพื้นที่ด้วยการสื่อสารสู่สาธารณะผ่านเทคนิคต่างๆ มากมาย อาทิ ป้ายธง เสื้อผ้าโพกศีรษะ การเดินรณรงค์ในพื้นที่ การรณรงค์ในโรงเรียนในพื้นที่และการรวบรวมรายชื่อชาวบ้านที่ไม่เห็นด้วย

● ใช้สิทธิในการขอความช่วยเหลือทางวิชาการจากหน่วยงานราชการ และนักวิชาการอิสระ

ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของข้อมูลข่าวสาร และตระหนักดีว่ายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ปัญหาและสถานการณ์ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ จึงได้ขอความช่วยเหลือจาก สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) มูลนิธินโยบายสุขภาพ และโครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม

● ใช้สิทธิตาม มาตรา 11 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

หลังจากที่ คชก. ได้มีมติเห็นชอบกับ อีไอเอ ของผู้ประกอบการ ชาวบ้านได้ขอความสนับสนุนทางวิชาการจาก สช. โดย ได้ขอให้ สช. เข้าช่วยสนับสนุนนักวิชาการในการทำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชน เพื่อจัดเตรียมข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะช่วยให้ชาวบ้านผู้ได้รับผลกระทบเข้าไปมีส่วนร่วมให้ความคิดเห็นในกระบวนการทำ อีเอชไอเอ ของทางบริษัทที่ปรึกษาได้อย่างมีความหมาย ทั้งในขั้นตอนของการประเมินผลกระทบและขั้นตอนของการทำการทบทวนร่างรายงานโดยสาธารณะ (public review) ในการจัดทำประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบทางสุขภาพของชุมชน หรือ ซีเอชไอเอ

● ใช้สิทธิตามกฎหมายในการประท้วง

หลังจากที่ คตฟ. ได้ยื่นหนังสือเพื่อขอใช้สิทธิตาม มาตรา 11 พรบ. สุขภาพแห่งชาติ ระหว่างที่รอคำตอบจาก สช. ชาวชุมชนลุ่มน้ำคลองท่าลาดได้ทำการประท้วงปิดถนนเพื่อเรียกร้องให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องออกมาฟังข้อเรียกร้องของประชาชน

● ใช้สิทธิตามกฎหมายในการยื่นฟ้องศาลปกครอง และยื่นถวายฎีกา

ชาวบ้านบางส่วนได้ทำการการยื่นฟ้องศาลปกครอง และยื่นถวายฎีกา โดยได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน

แต่ละวิธีพลออกมามีความสำเร็จ/ล้มเหลวอย่างไรเพียงใด

● เริ่มใช้สิทธิตามกฎหมายในการขอข้อมูลทางราชการ

ผล : การขอข้อมูลจากทางราชการไม่ประสบความสำเร็จ ชาวบ้านและแกนนำไม่ได้รับข้อมูลที่ต้องการจากหน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบ ทำให้ชาวบ้านและแกนนำใช้ความเชื่อมโยงกับนักเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่อื่นที่มีประสบการณ์ในลักษณะเดียวกันเป็นแหล่งข้อมูล เช่น กลุ่มของคุณสุทธิ อัญมัย จ. ระยอง

● ใช้สิทธิตามกฎหมายโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการ การรวบรวมรายชื่อผู้คัดค้าน

ผล : การสื่อสารกับสาธารณะด้วยเทคนิคที่หลากหลายแตกต่างกัน ได้ผลดี ทำให้สาธารณะ ได้ทราบถึงปัญหาและสถานการณ์ที่ชาวบ้านกำลังเผชิญในพื้นที่ ดังจะเห็นได้จากข่าวสารที่สื่อมวลชนนำเสนอออกไป รวมถึงการที่มีผู้เข้าร่วมสนับสนุนการคัดค้านโครงการนี้เพิ่มขึ้นจากไม่กี่สิบคนในตอนแรกมาเป็นหลักพัน

: การรวบรวมรายชื่อผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งโครงการ สามารถรวบรวมรายชื่อ ได้ 3,000 รายชื่อ และได้นำไปยื่นต่อนายกรัฐมนตรี สำนักนโยบายและแผนฯ (สผ.) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานแห่งชาติ สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย ผู้อำนวยการโรงเรียนในพื้นที่

อย่างไรก็ดีการดำเนินการเหล่านี้ไม่ประสบผลสำเร็จดังจะเห็นได้จากคณะกรรมการชำนาญการ หรือ คชก. ได้มีมติเห็นชอบกับรายงานอีไอเอ (EIA) ของโครงการนี้ เมื่อ กันยายน 2552

● ใช้สิทธิในการขอความช่วยเหลือทางวิชาการจากหน่วยงานราชการ และนักวิชาการอิสระ

ผล : ชาวบ้านได้รับการสนับสนุนความรู้ทางวิชาการตามที่ได้ขอไปต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้เข้ามาให้ความรู้ในการจัดทำ ซีเอชไอเอ (CHIA) มูลนิธินโยบายสุขภาพได้เข้ามาช่วยให้ความรู้เรื่องผลกระทบและขั้นตอนการสร้างโรงไฟฟ้า รวมถึงการทำเสวนา จับประเด็นเพื่อการประเมินผลกระทบทางสุขภาพทางโครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อมได้เข้ามาให้ความรู้เรื่องสิทธิ เรื่องกฎหมาย รวมถึงเรื่องเกี่ยวกับมลพิษจากโรงไฟฟ้า

● ใช้สิทธิสิทธิตาม มาตรา 11 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550

ผล : ทาง สช. ได้มีมติเห็นด้วยกับการจัดทำ ซีเอชไอเอ (CHIA) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้ร้องขอใช้สิทธิ เมื่อ 3 ธันวาคม 2553 เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม ด้านข้อมูล หลักฐาน ผลกระทบต่อสุขภาพชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมเสนอความเห็นในกระบวนการอีเอชไอเอ (EHIA) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

● การชุมนุมเรียกร้องสิทธิ

ผล : ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ส่งผู้แทนมารับหนังสือจากชาวบ้าน

● ใช้สิทธิตามกฎหมายในการยื่นฟ้องศาลปกครอง และยื่นถวายฎีกา

ผล : เรื่องยังอยู่ระหว่างดำเนินการ

มีตัวช่วยสู่ความสำเร็จนี้อย่างไร

● ชาวชุมชนลุ่มน้ำคลองท่าลาดและแกนนำ

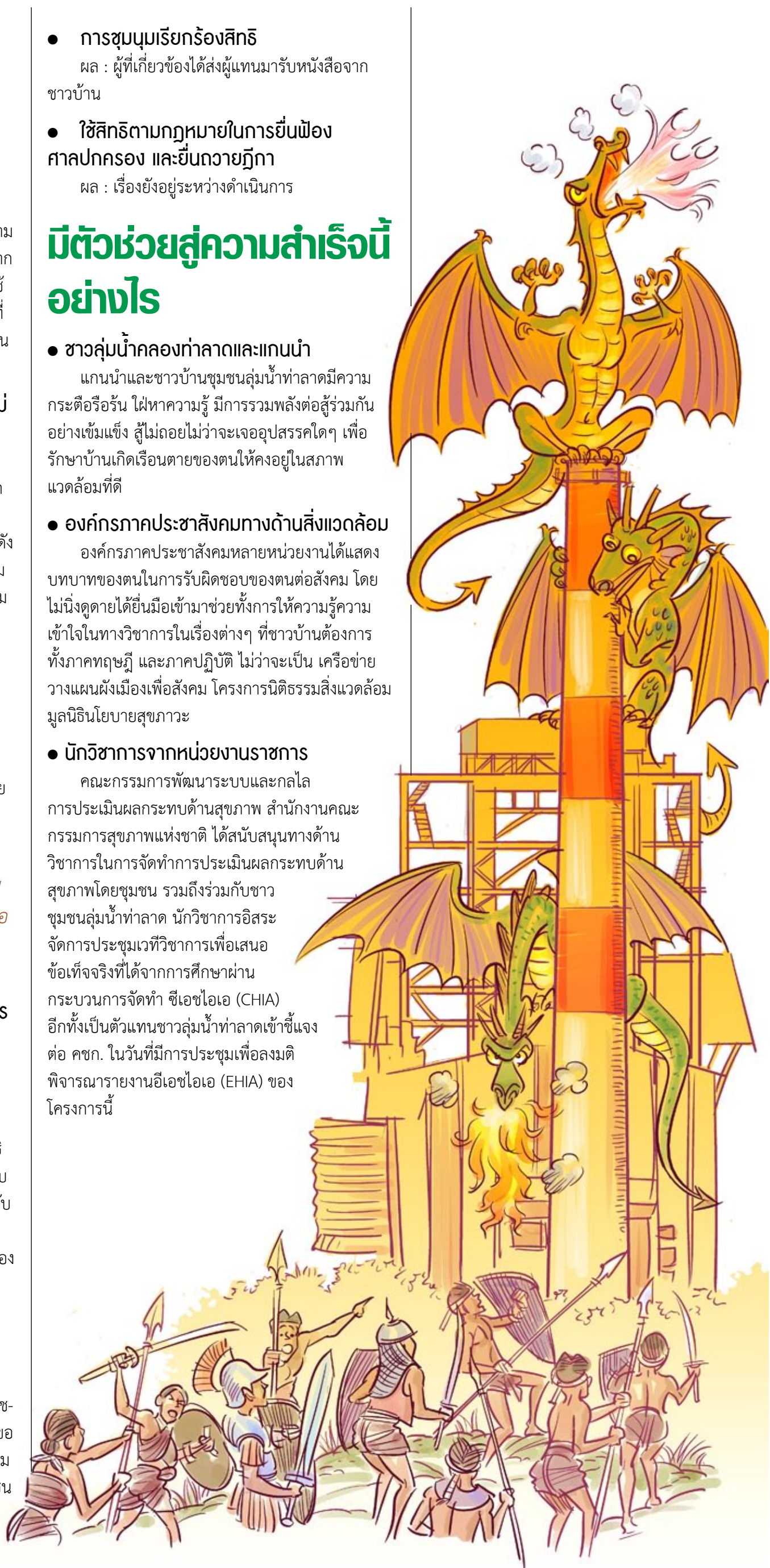
แกนนำและชาวบ้านชุมชนลุ่มน้ำท่าลาดมีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความรู้ มีการรวมพลังต่อสู้ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง สู้ไม่ถอยไม่ว่าจะเจออุปสรรคใดๆ เพื่อรักษาบ้านเกิดเรือนตายของตนให้คงอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี

● องค์การภาคประชาสังคมทางด้านสิ่งแวดล้อม

องค์กรภาคประชาสังคมหลายหน่วยงานได้แสดงบทบาทของตนในการรับผิดชอบของตนต่อสังคม โดยไม่ลังเลตายได้ยื่นมือเข้ามาช่วยทั้งการให้ความรู้ความเข้าใจในทางวิชาการในเรื่องต่างๆ ที่ชาวบ้านต้องการทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็น เครือข่ายวางแผนผังเมืองเพื่อสังคม โครงการนิติธรรมสิ่งแวดล้อม มูลนิธินโยบายสุขภาพ

● นักวิชาการจากหน่วยงานราชการ

คณะกรรมการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้สนับสนุนทางด้านวิชาการในการจัดทำการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพโดยชุมชน รวมถึงร่วมกับชาวชุมชนลุ่มน้ำท่าลาด นักวิชาการอิสระจัดการประชุมเวทีวิชาการเพื่อเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากการศึกษาผ่านกระบวนการจัดทำ ซีเอชไอเอ (CHIA) อีกทั้งเป็นตัวแทนชาวชุมชนลุ่มน้ำท่าลาดเข้าชี้แจงต่อ คชก. ในวันที่มีการประชุมเพื่อลงมติพิจารณารายงานอีเอชไอเอ (EHIA) ของโครงการนี้

ศัพท์ที่ควรรู้

คู่มือ¹

หมายความว่า ว. ใช้ประโยชน์ได้ เหมาะใจ, สำหรับ ประจำตัว เช่น อาวุธคู่มือ น. สมุดหรือหนังสือ ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ต้องการรู้เพื่อใช้ ประกอบตำรา เพื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาหรือการปฏิบัติ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อนำวิธีใช้อุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเมิน¹

หมายความว่า กะประมาณค่า หรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น เช่น ประเมินราคา

กระทบ¹

หมายความว่า ก. โดน, ถูกต้อง, ปะทะ, พุดหรือ ทำให้กระเทือนไปถึงผู้อื่น เช่น พุดกระทบเขา ตีว่วกระทบคราด

สิ่งแวดล้อม¹

หมายความว่า ดุลยภาพของธรรมชาติ อันได้แก่ สัตว์ พืช และทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ และ สิ่งที่มีมนุษย์ได้ทำขึ้น ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษยชาติ

ประชาชน¹

หมายความว่า น. พลเมือง, สามัญชนทั่วๆ ไปที่ไม่ใช่ข้าราชการ พ่อค้าหรือนักบวช ในความว่า ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชน

ส่วนร่วม¹

หมายความว่า น. ส่วน ได้ส่วนเสียในกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เช่น มีส่วนร่วมในการบำเพ็ญกุศล มีส่วนร่วมในการทุจริต มีส่วนร่วมในการลงทุนบริษัท

การมีส่วนร่วมของประชาชน²

หมายความว่า เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการ และค่านิยมต่างๆ ของสาธารณชนไว้ อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

ข้อกำหนดผู้ว่าจ้าง หรือ ทีโออาร์ (TOR, Term Of reference)²

หมายถึง รายการละเอียดที่ผู้ว่าจ้างมีความประสงค์จะให้ผู้รับจ้างทำอะไรบ้าง โดยการบอกขอบเขตของงานให้ชัดเจน ระยะเวลาที่ต้องการ คุณสมบัติของผู้รับจ้าง ที่ผู้ว่าจ้างต้องการให้ทำงานตามขอบเขตดังกล่าว สิ่งที่คุณว่าจ้างต้องการให้ดำเนินการ จะมีกี่ขั้นตอน แต่ละขั้นตอน

ประกอบด้วยอะไรบ้าง ปฏิบัติงานตามสัญญาจะได้อะไร ผิดสัญญาจะถูกปรับอย่างไร ตลอดจนวิธีการดูแลงานของคุณว่าจ้าง ว่าเขาจะดูแลงานคุณแบบไหน เขาจะมีที่ปรึกษาดูแลแทนหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ผู้ว่าจ้างจะจัดให้อยู่ในทีโออาร์ (TOR) ทั้งหมด เพื่อประกาศหาผู้รับจ้างตามกรรมวิธีต่อไป ซึ่งผู้ที่อยากจะเป็นผู้รับจ้างได้ศึกษาดูก่อนว่างานตามประกาศเราทำได้หรือไม่ เราถนัดหรือไม่ เรามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับพิจารณา

ผู้มีส่วนได้เสีย²

หมายถึง ผู้ที่มีโอกาสได้รับผลกระทบ ซึ่งอาจเป็นความเดือดร้อน หรือความเสียหายจากการดำเนินโครงการทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้อาจได้ประโยชน์จากการดำเนินโครงการนั้นๆ ประกอบด้วย

1. ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ
2. ประชาชนผู้เสียประโยชน์จากโครงการ

3. ประชาชนใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ
4. ผู้สนใจโครงการ
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม
7. นักวิชาการ โดยเฉพาะจากองค์กรวิชาชีพเฉพาะที่เกี่ยวข้อง
8. เจ้าของโครงการ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้ดำเนินโครงการได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ประชาชน, และชุมชน
10. ผู้พิจารณาโครงการ ได้แก่ หน่วยงานเจ้าของพื้นที่, หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต, คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

กลั่นกรองโครงการ²

หมายความว่า เป็นกระบวนการเพื่อตัดสินใจว่า โครงการที่เสนอนั้นจำเป็นต้องทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือไม่ การกลั่นกรองจะเกี่ยวข้องกับการใช้พิจารณาญาณพิจารณาว่าผลกระทบจากโครงการที่มีต่อสิ่งแวดล้อมนั้นอยู่ในระดับมีนัยสำคัญหรือไม่

ไออีอี (IEE, Initial Environmental Examination)²

หมายถึง รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบเบื้องต้นถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการที่เสนอ มักใช้ข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่หรือข้อมูลที่สามารถหาได้ทันที ไออีอีเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบว่าจะต้องทำอีไอเอ (EIA) ต่อหรือไม่

อีไอเอ (EIA, Environmental Impact Assessment)²

หมายถึง การประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

อีเอชไอเอ (EHIA, Environmental Health Impact Assessment)²

หมายถึง การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

ชีเอชไอเอ (CHIA, Community Health Impact Assessment)²

หมายถึง การประเมินผลกระทบสุขภาพระดับชุมชน

โครงการ¹

หมายความว่า น. แผนหรือเค้าโครงตามที่กำหนดไว้โครงการหรือกิจการ ให้มีความหมายรวมถึงโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชน ทั้งที่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และโครงการหรือกิจการซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการตามกฎหมายด้วย

โครงการรุนแรง²

หมายความว่า การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษา และประเมินผลกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้กระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนซึ่งมีจำนวน 11 ประเภทโครงการ ที่ต้องจัดทำรายงานอีเอชไอเอ (EHIA)

เจ้าของ¹

หมายความว่า ผู้มีสิทธิถือครอง

อนุญาต¹

หมายความว่า ก. ยินยอม, ยอมให้, ตกลง

นิติบุคคล¹

หมายความว่า น. กลุ่มบุคคล องค์กรหรือทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุน เพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่มีใช้บุคคลธรรมดา นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจ

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือกฎหมายอื่น ภายในกรอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ตั้งได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง นอกจากนั้น นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น กระแสหวงทวง กรรมองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา บริษัทจำกัด สมาคม มูลนิธิ.

ที่ปรึกษา¹

หมายความว่า น. ผู้มีหน้าที่ให้คำแนะนำ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Public participation in EIA)²

หมายถึง การที่ประชาชน ที่อาจได้รับผลกระทบจากโครงการหนึ่งๆ องค์กรพัฒนาเอกชน และหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งผู้สนใจ ได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอข้อมูล หรือโต้แย้ง ตลอดจนร่วมแลกเปลี่ยนความเห็น ซึ่งจัดว่าต้องมีส่วนร่วม ในทุกๆ กระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ที่มา : ¹ พจนานุกรมไทย ราชบัณฑิตยสถาน, 2542
² สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556

หมายเหตุ: ก. หมายถึง คำกริยา, น. หมายถึง คำนาม, ว. หมายถึง คำวิเศษณ์

ชื่อย่อที่ควรรู้

สผ.

หมายถึง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คชก.

หมายถึง คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ภายใต้การแต่งตั้งตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 (พ.ศ.2540)

สช.

หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

กก.วล.

หมายถึง คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ แต่งตั้งจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ปัจจุบันสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กอสส.

หมายถึง องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ แต่งตั้งตามมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

กสม.

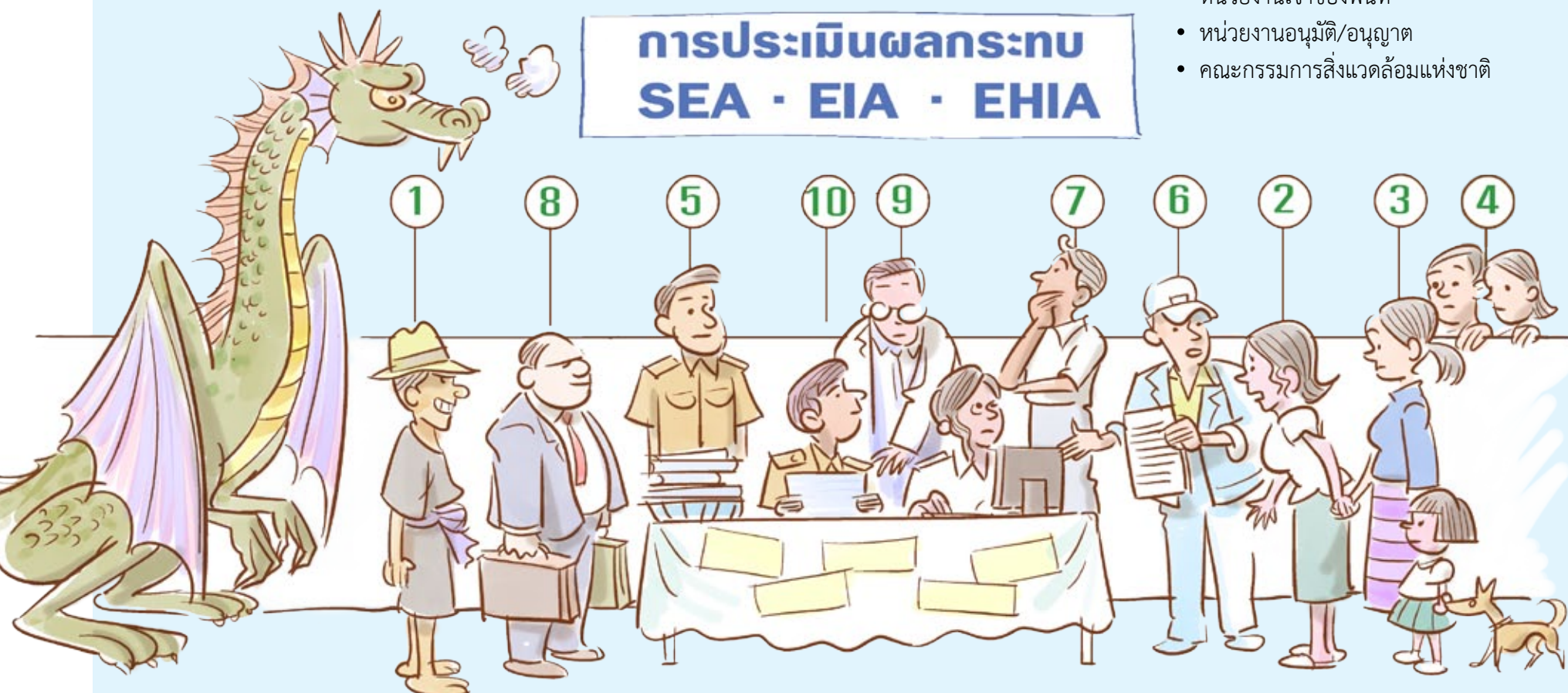
หมายถึง คณะรัฐมนตรีมีอำนาจหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย อันประกอบด้วยหัวหน้าคณะ 1 คน ซึ่งมักเรียกว่า นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีอื่น ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ควรรู้

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก

ประกอบด้วย

1. ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ
2. ประชาชนผู้เสียประโยชน์จากโครงการ
3. ประชาชนใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ
4. บุคคลทั่วไปผู้สนใจโครงการ
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม
7. นักวิชาการ โดยเฉพาะจากองค์กรวิชาชีพเฉพาะที่เกี่ยวข้อง
8. เจ้าของโครงการ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐและเอกชน
9. ผู้ดำเนินโครงการ ได้แก่
 - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - บริษัทที่ปรึกษา/สถาบันการศึกษา
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - ประชาชนและชุมชน
10. ผู้พิจารณาโครงการ ได้แก่
 - หน่วยงานเจ้าของพื้นที่
 - หน่วยงานอนุมัติ/อนุญาต
 - คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

ความรู้เกี่ยวกับอื่นๆ ที่ควรรู้

หลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ซึ่งสามารถแบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การเข้าถึงข้อมูล

(access to information)

เป็นระดับที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นก้าวแรกของการที่ภาครัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม รวมถึงกลุ่มผู้หญิงและคนเปราะบาง เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ วิธีการให้ข้อมูลสามารถใช้ช่องทางต่างๆ เช่น เอกสาร สิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ จดหมาย ป้ายประกาศ การจัดนิทรรศการ การจัดงานแถลงข่าว การติดประกาศ เป็นต้น

2. การรับฟังความคิดเห็น

(consultation)

เป็นกระบวนการที่เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดเวทีสาธารณะ การสำรวจความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ เป็นต้น

3. การเกี่ยวข้อง (engagement)

เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือร่วมเสนอแนะ แนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนว่าข้อมูลความคิดเห็น และความต้องการของประชาชน จะถูกนำไปพิจารณาเป็นทางเลือกในการบริหารงานของภาครัฐ เช่น ประเด็นนโยบายสาธารณะ ประชาพิจารณ์

4. ความร่วมมือ (collaboration)

เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วมกับภาครัฐในทุกขั้นตอนของการตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เช่น คณะกรรมการที่มีฝ่ายประชาชนร่วมเป็นกรรมการ เป็นต้น

5. การเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน

(empowerment)

เป็นระดับที่ให้บทบาทประชาชนสูงที่สุด กล่าวคือ ให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เป็นต้น ซึ่งมอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด ภาครัฐทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)

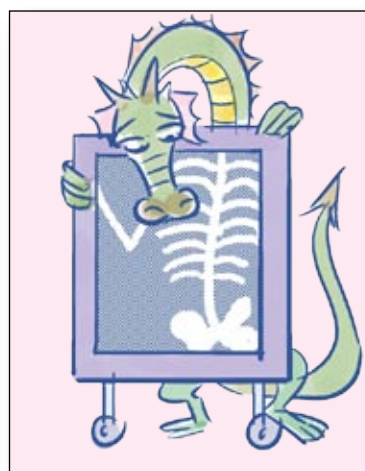

ผู้มีสิทธิในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

1. สถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา หรือ สถาบันวิจัยซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายไทย
2. นิติบุคคลซึ่งจดทะเบียนตามกฎหมายไทย
3. นิติบุคคลซึ่งได้จดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ แต่นิติบุคคลดังกล่าวต้องมีนิติบุคคลตาม 1) หรือ 2) ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีสิทธิทำรายงานฯ เข้าร่วมในการทำรายงานฯ ด้วย
4. รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นเฉพาะแต่ในกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น
5. สภาการเหมืองแร่ ตามกฎหมายว่าด้วยสภาการเหมืองแร่ เฉพาะแต่ในกิจการของสมาชิก

หัวใจของการจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน

1. การเริ่มต้นตั้งแต่ระยะแรก

ให้ข้อมูลก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อให้ชุมชนทราบแนวทางการดำเนินงานและกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและชุมชนก่อนการตัดสินใจ อันจะช่วยให้มีเวลาพิจารณาทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วม

เพื่อสร้างหลักประกันให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลร่วมคิดร่วมตัดสินใจและมีข้อตกลงร่วมกัน

3. กรอบกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย

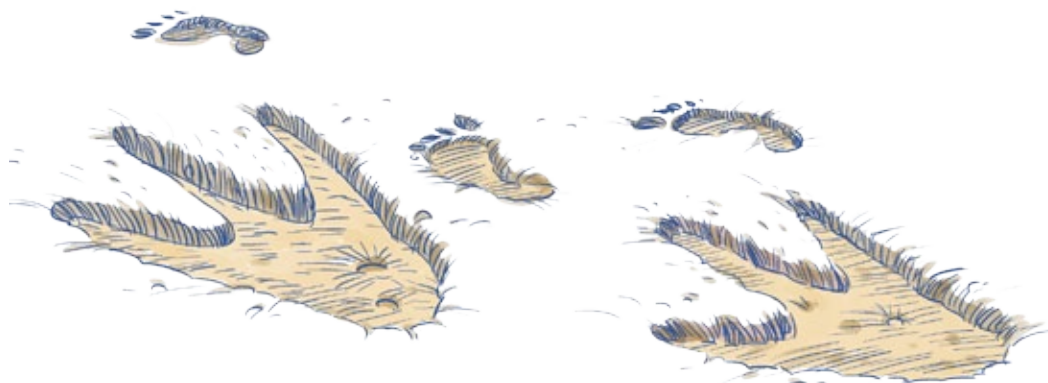
คำนึงถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม และเปิดโอกาสให้เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม โดยจะต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือผู้ได้รับผลกระทบทางตรงเป็นอันดับแรก

4. ความจริงใจ

จัดกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ และมีการสื่อสารสองทางอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใสและเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

5. วิธีการที่เหมาะสม

เลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนที่เหมาะสมโดยพิจารณาลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่และของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีหลักประกันให้ผู้หญิงและกลุ่มเปราะบางเข้าถึงข้อมูลการมีส่วนร่วม ตลอดจนความแตกต่างด้านวัฒนธรรม สังคมและค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการ ความสามารถและความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม

ความรู้เกี่ยวกับข้ออื่นๆ ที่ควรรู้

เทคนิคการให้ข้อมูลแก่สาธารณะ

1

การให้ข้อมูล
โดยการ
สรุปย่อ

2

นิทรรศการ
และการจัด
แสดงต่างๆ

3

สารคดี
พิเศษ

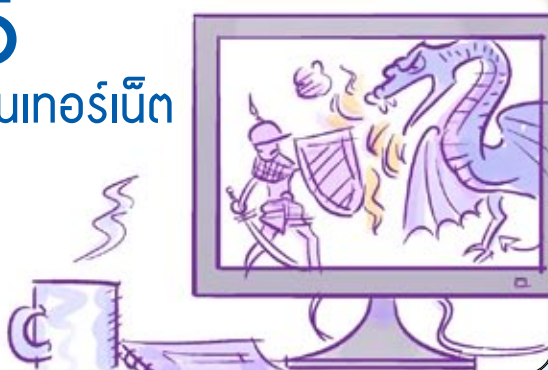
4

คลังข้อมูล
ในที่สาธารณะ
เช่น ห้องสมุด
สาธารณะ

5

อินเทอร์เน็ต

6

การส่งรายงาน
ทางเทคนิค
ที่สำคัญ หรือ
เอกสารด้าน
สิ่งแวดล้อม

7

การส่งเอกสาร
จำนวนมาก หรือ
ส่งสิ่งพิมพ์ไป
โดยตรงยังบ้าน
ของประชาชน

8

การให้สัมภาษณ์
ผ่านสื่อ และ
การปรากฏตัว
ในรายการที่มี
การสนทนา

9

ชุดให้ข่าว
สำหรับสื่อ

10

การแถลงข่าว
และสรุปข้อมูล
ให้กับสื่อ

11

จดหมายข่าว
มุ่งเป้าไปยังที่
ประชาชนผู้มี
ความสนใจใน
ประเด็นมากที่สุด

12

ใบแทรกใน
หนังสือพิมพ์

13

ข่าวแจก

14

การโฆษณา
แบบเสีย
ค่าใช้จ่าย

15

เวทีอภิปราย

16

การนำเสนอ
ต่อกลุ่มต่างๆ
ในชุมชน

17

การประกาศ
เรื่องการ
บริการ
สาธารณะ

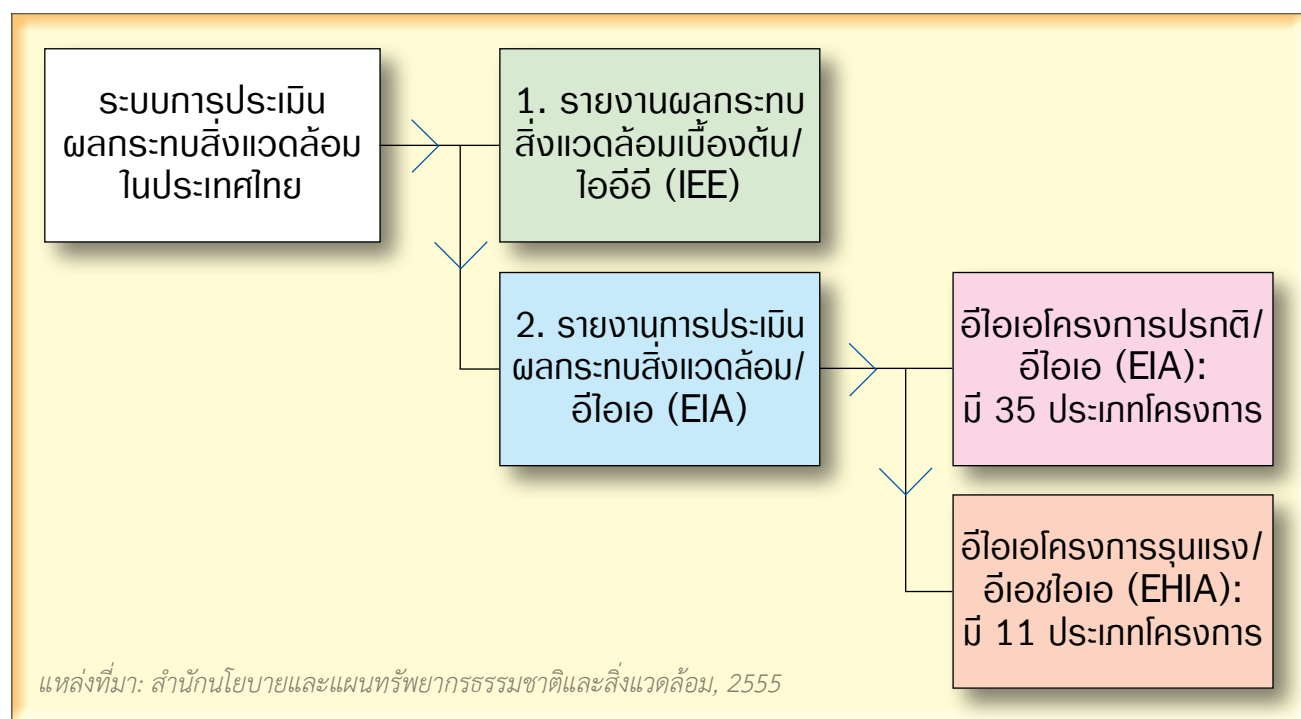
18

การจัด
การประชุม
สัมมนา

ขั้นตอนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดประเภทของการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ดังรูป

การจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น หรือ ไออีอี (IEE) เป็นรูปแบบรายงานที่ประเทศไทยนำมาใช้ในการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการขนาดเล็กที่เห็นว่าอาจมีผลกระทบสิ่งแวดล้อม

หลักเกณฑ์โครงการหรือกิจการที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โครงการหรือกิจการที่ต้องทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการในการพิจารณาเห็นชอบก่อนมีการพัฒนาโครงการต่อไป มีดังนี้

1. ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ออกตามมาตรการ 46 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 :

- โครงการหรือกิจกรรม 35 ประเภท (ดังภาคผนวก ก) ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยมีลำดับที่ 1.5 คือ โครงการเหมืองแร่โลหะทุกขนาด และลำดับที่ 26.2 โครงการสนามบินน้ำทุกขนาดที่กำหนดให้จัดทำเป็นรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น หรือ ไออีอี (IEE)

- โครงการหรือกิจการ รวม 11 โครงการ (ดังภาคผนวก ข) ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

2. ประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการตามประกาศพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 44 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

3. โครงการตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์เพิ่มเติม

4. โครงการพัฒนาในพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติและระดับชาติ

โครงการหรือกิจการใดที่จะต้องจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) หรือ อีเอชไอเอ (EHIA) นั้น จะขึ้นอยู่กับประเภท และขนาด ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก และ ข

ผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม:

ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยแบ่งผู้เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่มหลัก อีไอเอ ปกติ (EIA) และ อีไอเอ รุนแรง/อีเอชไอเอ (EHIA) ดังนี้

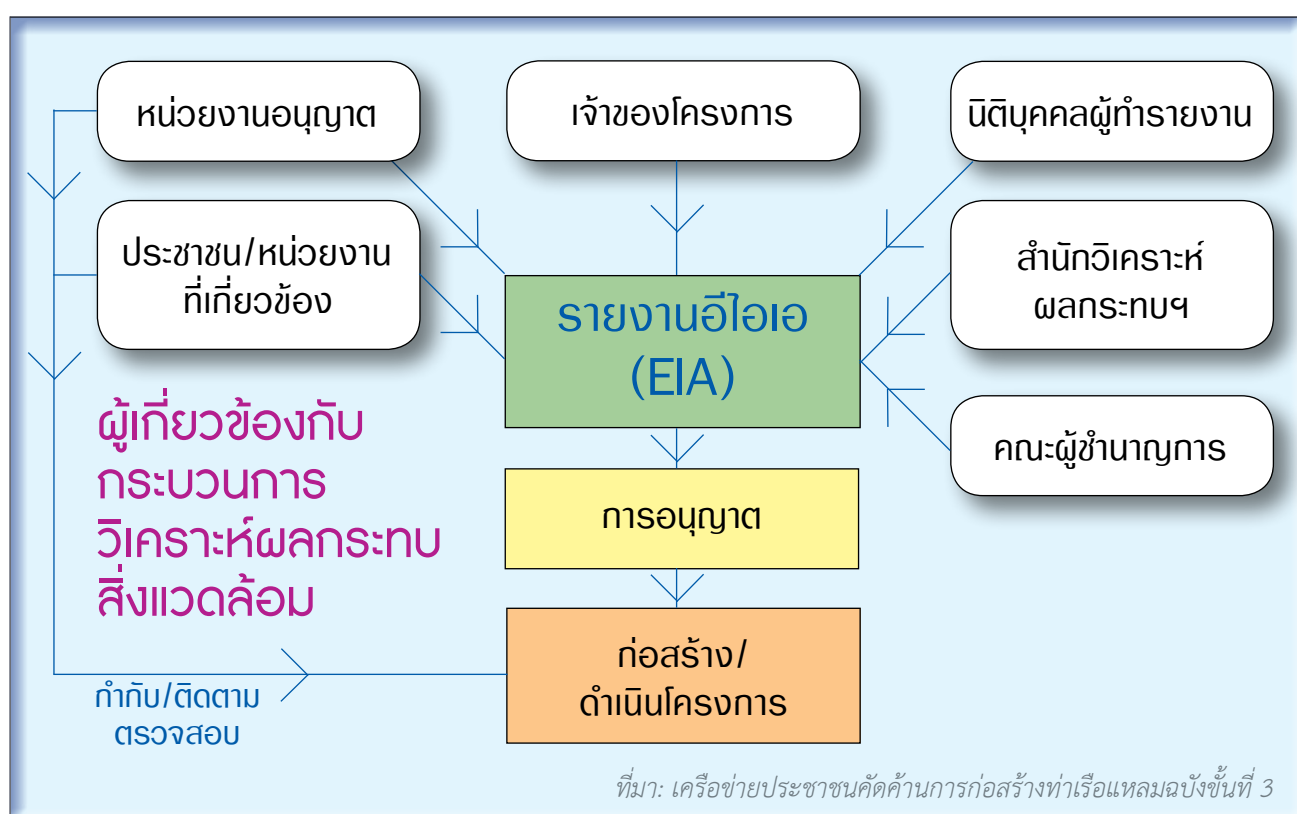
ผู้รับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการอีไอเอ ปกติ (EIA) และกระบวนการอีไอเอ รุนแรง/อีเอชไอเอ (EHIA)

กระบวนการอีไอเอ ปกติ

1. เจ้าของโครงการ
2. นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ หรือที่ปรึกษาจัดทำรายงาน
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)
4. คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.)
5. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.)
6. ประชาชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
8. หน่วยงานอนุญาต

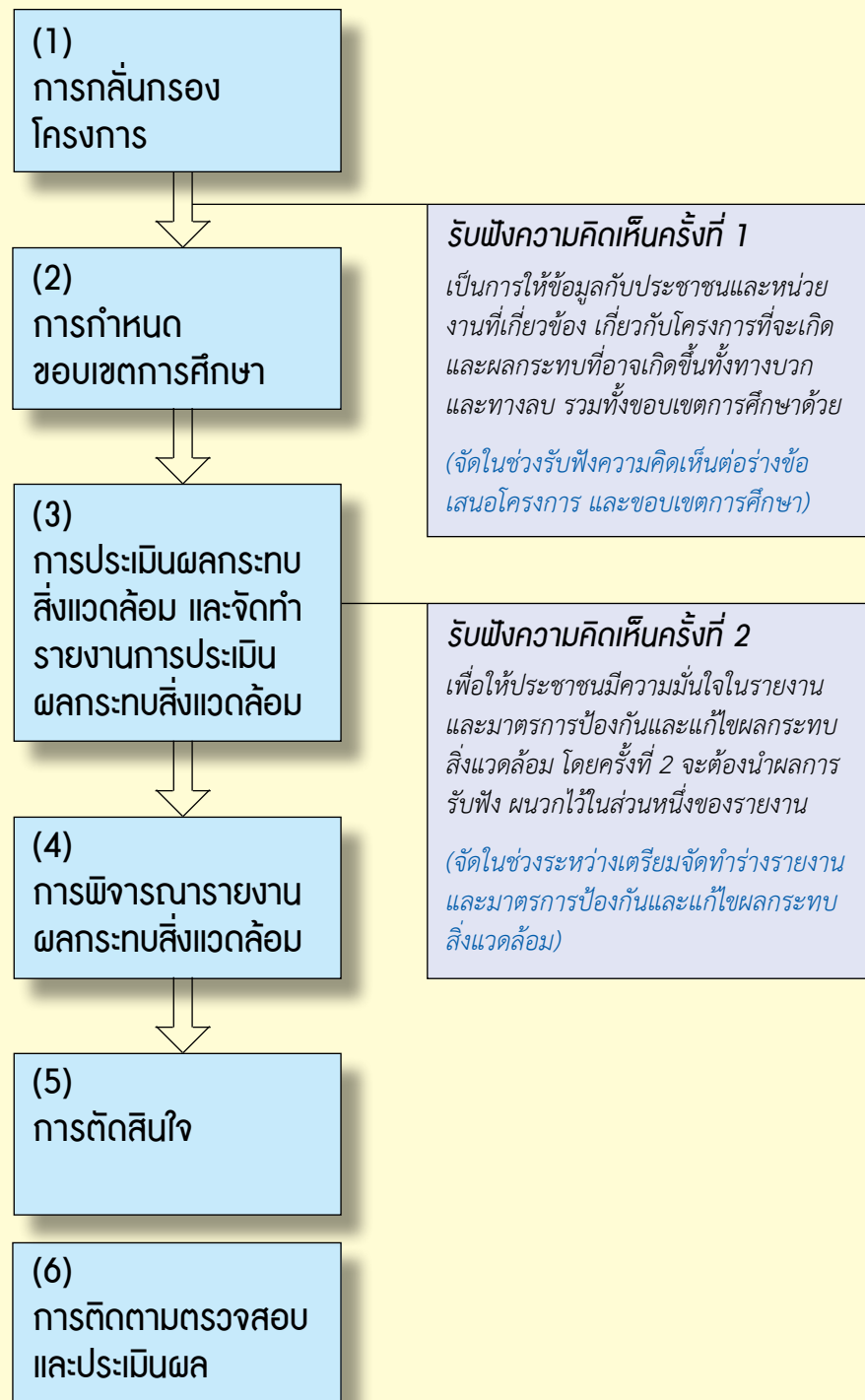
กระบวนการอีไอเอ รุนแรง

1. เจ้าของโครงการ
2. นิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ หรือที่ปรึกษาจัดทำรายงาน
3. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)
4. คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณา รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.)
5. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.)
6. ประชาชน/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
8. หน่วยงานอนุญาต
9. องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กอออส.)

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการทั่วไป หรือ อีไอเอ ปรกติ (EIA)

ขั้นตอนการจัดทำรายงาน การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ โครงการปรกติ หรือ อีไอเอ (EIA)

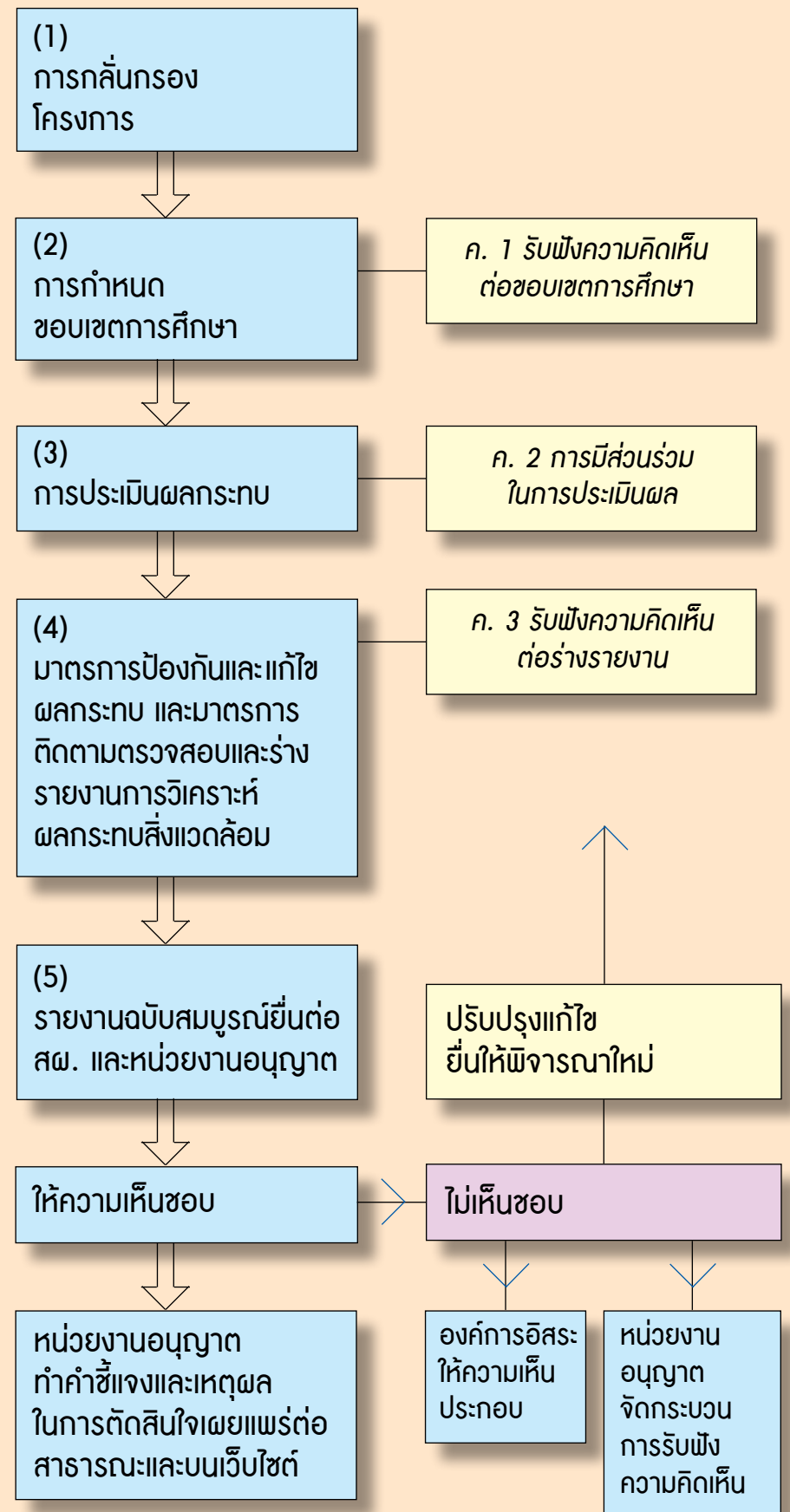

ตามระเบียบประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเจ้าของโครงการจะต้องดำเนินการตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อนำผลการรับฟังความคิดเห็นไปประกอบการพิจารณาในลำดับต่อไป ซึ่งการจัดประชุมควรเน้นสาระมากกว่าจำนวนครั้งที่จัด ด้วยรูปแบบการประชุมแบบมีปฏิสัมพันธ์แทนรูปแบบการประชุมแบบเป็นทางการ(การประชาสัมพันธ์) ที่หลากหลาย (เจมส์ แอล เครย์ตัน แปลโดย ศ.นพ.วันชัย วัฒนศัพท์ ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี, 2552) ดังนี้

1. การประชุมสาธารณะเพื่อให้คำแนะนำ/การประชุมสภาเมือง
2. การบรรยายสรุปซักถามและตอบคำถาม
3. การอภิปรายหมู่
4. การใช้ประชุมกลุ่มใหญ่/กลุ่มย่อย
5. การประชุมเชิงปฏิบัติการ
6. การเปิดบ้าน
7. สภากาแฟ
8. การประชุมสัมมนา
9. วงกลมชาโม
10. พื้นที่เปิดกว้าง

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมิน ผลกระทบสิ่งแวดล้อมรุนแรง หรือ อีไอเอ รุนแรง / อีเอชไอเอ (EHIA)

ที่มา: สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552

ขั้นตอนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA)

ตามกฎหมายก่อนการอนุญาตโครงการหรือกิจการใดนั้น ต้องผ่านขั้นตอนการพิจารณา ซึ่งภายหลังจากที่ปรึกษาได้จัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) เป็นที่เรียบร้อยแล้วนั้น เจ้าของโครงการจะต้องยื่นรายงานอีไอเอ (EIA) เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุญาตให้ดำเนินโครงการ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

กรณีโครงการ/กิจการ ที่ต้องเสนอ ขอรับความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรี

คำอธิบายขั้นตอนการพิจารณารายงาน

1. ก่อนการยื่นรายงานอีไอเอ (EIA) นั้น ผู้ยื่นขออนุญาตจะจ้างบริษัทที่ปรึกษาในการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) โดยข้อมูลผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะอยู่ในเล่มของรายงานอีไอเอ (EIA) นี้

2. สผ. จะเป็นผู้สรุปรายงานอีไอเอ (EIA) และนำเรื่องยื่นต่อ คชก.

**** ก่อนนำเสนอสู่ คชก. นั้น สผ. จะลงสำรวจพื้นที่โครงการ เพื่อดูสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นหรือข้อมูลต่างๆ กับ สผ. ได้โดยตรง ****

3. เมื่อ คชก. พิจารณาให้ความเห็นชอบรายงาน ก็จะมียื่นต่อ กก.วล แล้วก็จะเข้าสู่การพิจารณาโดย ครม. และจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียประกอบการตัดสินใจให้ความเห็นต่อโครงการ (เห็นชอบ/ไม่เห็นชอบโครงการ)

ประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานร่วมกับผู้มีอำนาจอนุญาต : ในขั้นตอนหมายเลข 1, 2 และ 3

ที่มา : สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556

กรณีโครงการ/กิจการ ที่ไม่ต้องเสนอ ขอรับความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรี

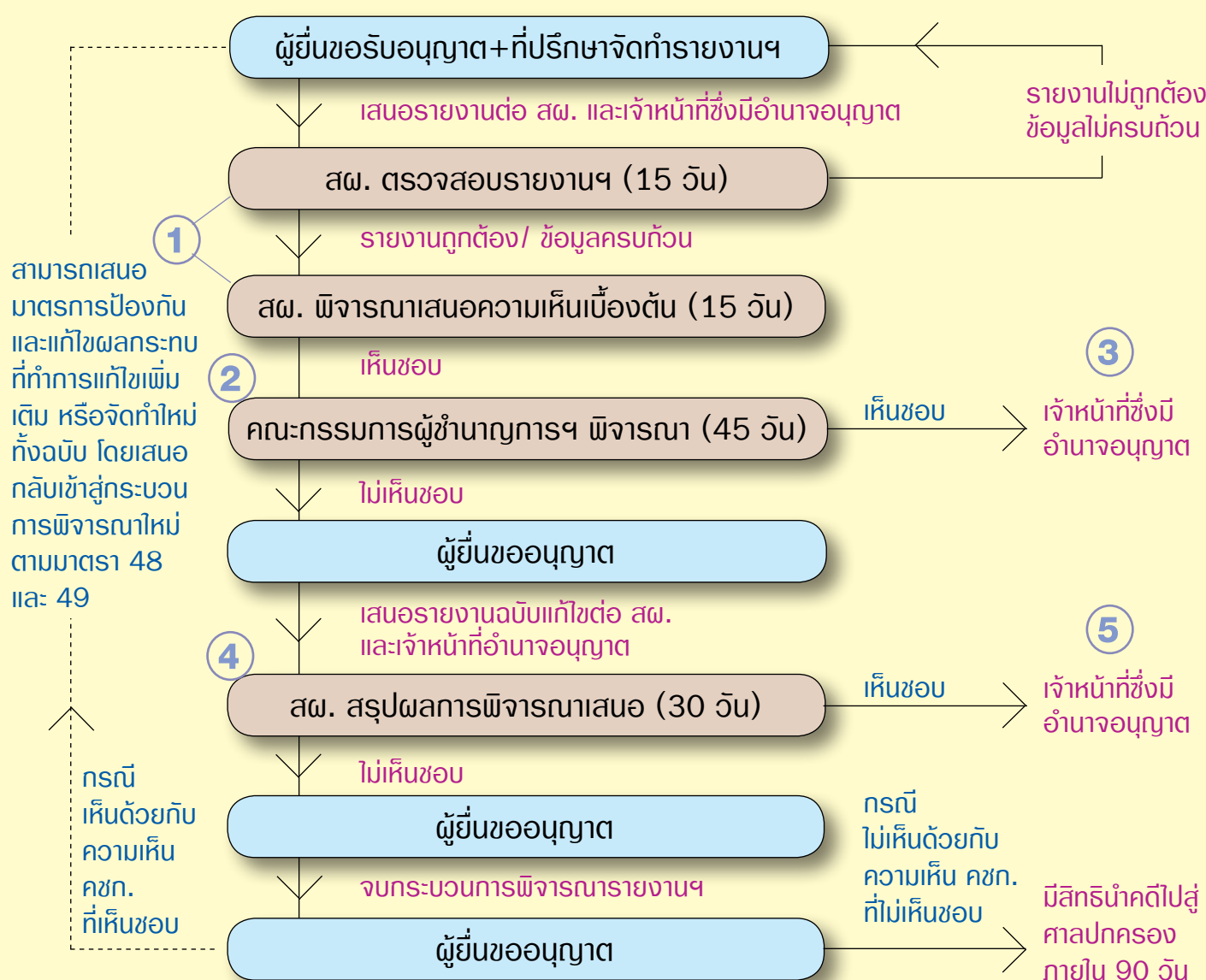
1. ก่อนนำเสนอสู่ คชก. นั้น สผ. จะลงสำรวจพื้นที่โครงการ เพื่อดูสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นหรือข้อมูลต่างๆ กับ สผ. ได้โดยตรง รวมถึงประชาชนสามารถขอตรวจรายงานอีไอเอ (EIA) จาก สผ. ได้ด้วย

2. หากครบกำหนด 45 วันแล้วยังไม่มีผลการให้ความเห็น ถือว่า คชก. ได้เห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) โดยปริยาย และจัดส่งไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในการดำเนินโครงการต่อไป

3. เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาต จะต้องจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ ก่อนการตัดสินใจให้ดำเนินโครงการ

4. เมื่อส่งรายงานฉบับแก้ไขครบกำหนด 30 วันแล้วยังไม่มีผลการให้ความเห็น ถือว่า คชก. ได้เห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) โดยปริยายและจัดส่งไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในการดำเนินโครงการต่อไป

5. หากเห็นชอบต่อรายงานฉบับแก้ไข สผ. ก็จะสรุปผลการพิจารณาส่งไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในการดำเนินโครงการต่อไป (เจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตโครงการนั้น จะต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียก่อนการให้ความเห็นโครงการ)

**** หาก คชก. ไม่เห็นชอบต่อรายงานฉบับแก้ไขนี้ ก็เป็นอันว่าจบกระบวนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA)****

ประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานร่วมกับผู้มีอำนาจอนุญาต : ในขั้นตอนหมายเลข 1, 3 และ 5

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556

ขั้นตอนการพิจารณารายงานอีเอชไอเอ (EHIA)

กรณีโครงการ/กิจการ ที่ต้องเสนอ ขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

คำอธิบายขั้นตอน การพิจารณารายงาน

1. ผู้ยื่นขออนุญาต (หน่วยงานรัฐ/รัฐวิสาหกิจ) จะต้องยื่นรายงานศึกษาความเหมาะสมของโครงการและรายงานอีเอชไอเอ (EIA) เสนอต่อ คชก.

2. สผ.จะเป็นผู้สรุปรายงานอีเอชไอเอ (EIA) และนำเสนอต่อ คชก.

** ก่อนนำเสนอต่อ คชก. นั้น สผ. จะลงสำรวจพื้นที่โครงการ เพื่อดูสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นหรือข้อมูลต่างๆ กับ สผ. ได้โดยตรง รวมถึงประชาชนสามารถขอตรวจรายงานอีเอชไอเอ (EIA) จาก สผ. ได้ด้วย**

3. คชก. พิจารณารายงาน

3.1 เห็นชอบกับรายงาน และ สผ. จัดส่งผลการพิจารณา

3.1.1 สผ. ส่งผลการพิจารณาให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบโครงการหรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาต

3.1.2 สผ. ส่งผลการพิจารณาให้ กอสส. จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย

3.2 ไม่เห็นด้วย สผ. สรุปผลการพิจารณาของ คชก. เสนอต่อ กก.วล

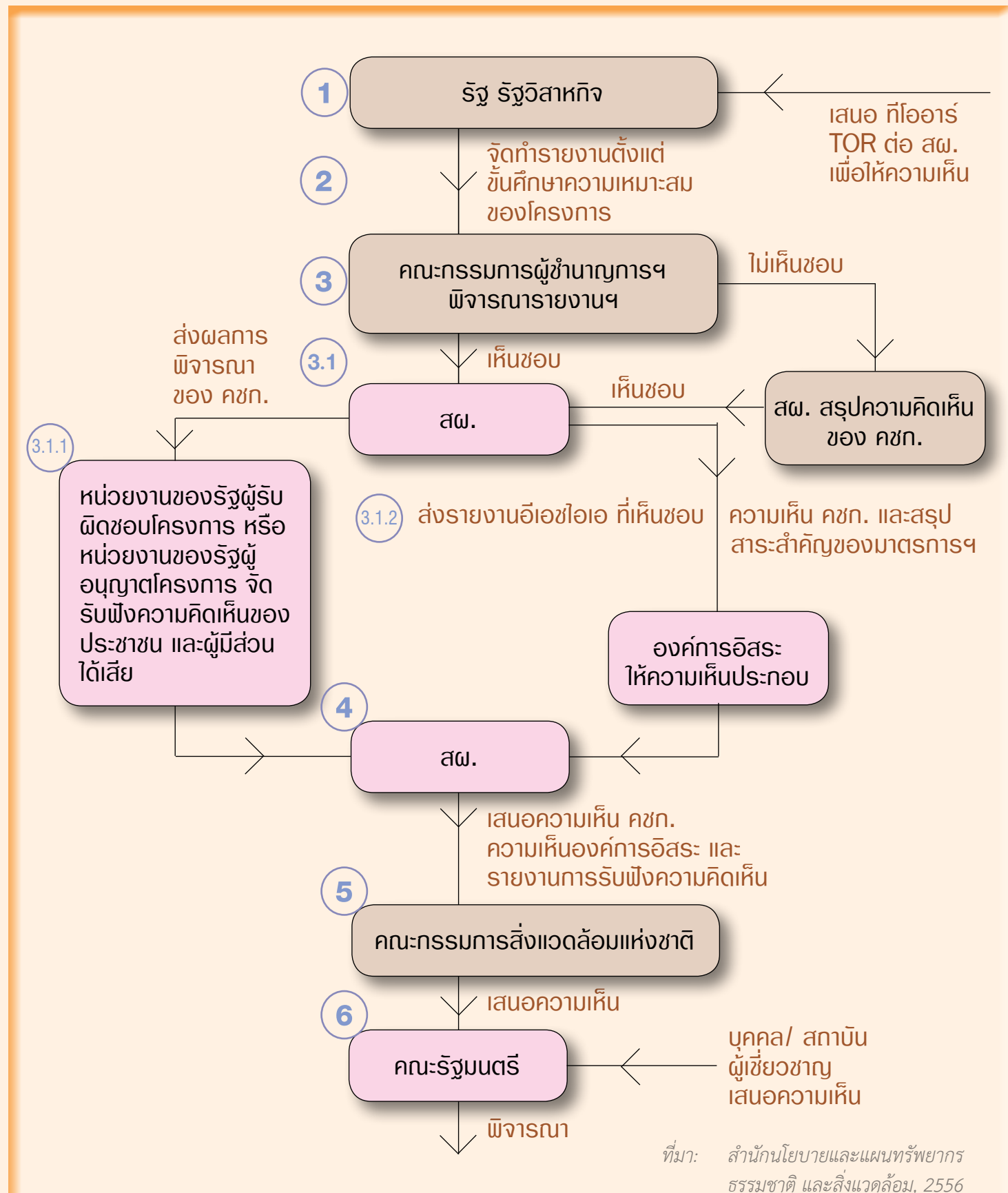
4. สผ. จะรับผลการให้ความเห็นจากหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบโครงการหรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาตโครงการ และ กอสส.

5. กก.วล. จะรับผลการให้ความเห็นจากทั้ง 3 กลุ่ม 1) คชก. 2) หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบโครงการหรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาตโครงการ 3) กอสส. ให้การประกอบการพิจารณา

6. เมื่อผ่านการพิจารณาจาก กก.วล. แล้วก็จะเข้าสู่การพิจารณาโดย ครม. และจะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียประกอบการตัดสินใจให้ความเห็นต่อโครงการ (เห็นชอบ/ไม่เห็นชอบโครงการ)

ประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานร่วมกับผู้มีอำนาจอนุญาต : ในขั้นตอนหมายเลข 2, 3.1.1, 3.1.2 และ 6

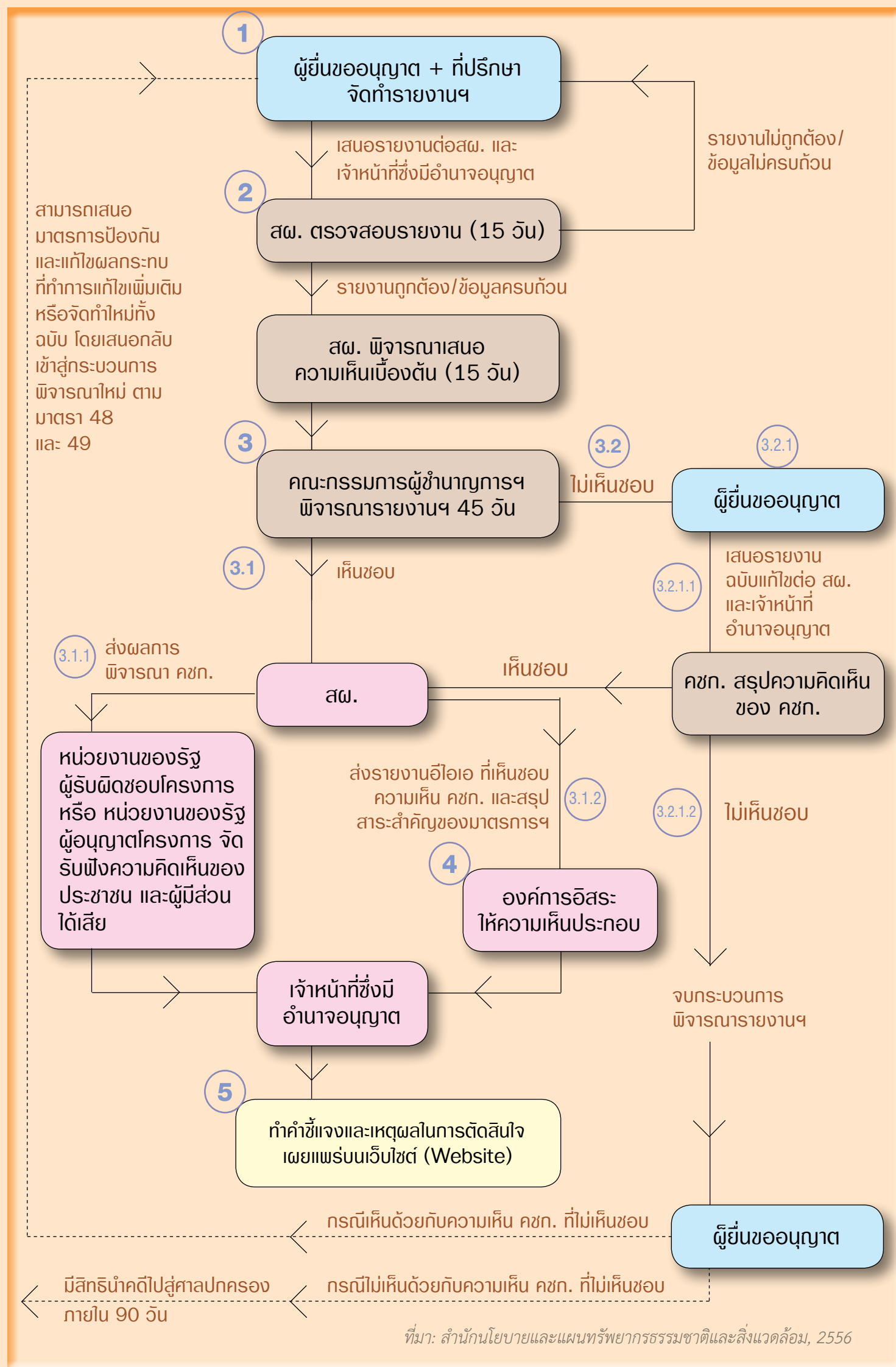
** จะเห็นได้ว่าขั้นตอนเสนอรายงานอีเอชไอเอ (EIA) ต่อผู้อนุญาตโครงการที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีนั้น ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาโครงการที่แน่นอน **

กรณีโครงการ/กิจการ ที่ไม่ต้องเสนอ ขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

คำอธิบายขั้นตอน การพิจารณารายงาน

1. ผู้ยื่นขออนุญาต (หน่วยงาน/รัฐ-วิสาหกิจ/รัฐร่วมกับเอกชน/เอกชน) จะต้องเสนอรายงานอีไอเอ (EIA) โดยที่ปรึกษาเป็นผู้จัดทำเสนอต่อ คชก.
2. สผ. ดูว่ารายงานมีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ 15 วัน และให้ความเห็นเบื้องต้นอีก 15 วัน
 ** ก่อนนำเสนอต่อ คชก. นั้น สผ. จะลงสำรวจพื้นที่โครงการ เพื่อดูสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งขั้นตอนนี้ประชาชนสามารถให้ความคิดเห็นหรือข้อมูลต่างๆ กับ สผ. ได้โดยตรง รวมถึงประชาชนสามารถขอดูรายงานอีไอเอ (EIA) จาก สผ. ได้ด้วย**
3. หลังจากนั้นส่งให้ คชก. พิจารณาอีก 45 วัน
 - 3.1 คชก. เห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) ฉบับแก้ไข
 - 3.1.1 สผ. สรุปผลการพิจารณาส่งไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในการดำเนินโครงการ
 - 3.1.2 สผ. ส่งรายงานอีไอเอ (EIA) และผลความเห็นชอบจาก คชก. ให้กับ กอสส.
 - 3.2 คชก. ไม่เห็นชอบรายงานอีไอเอ (EIA) ฉบับแก้ไข
 - 3.2.1 ผู้ยื่นขออนุญาตจัดทำรายงานฉบับแก้ไข เพื่อยื่นเสนอ คชก. เข้ามาใหม่
 ** โดยรายงานฉบับแก้ไข คชก. จะใช้เวลาพิจารณา 30 วัน หากครบกำหนด 30 วันแล้วยังไม่มีการให้ความเห็นถือว่า คชก. ได้เห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) โดยปริยายและจัดส่งไปยังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจอนุญาตในการดำเนินโครงการต่อไป**
 - 3.2.1.1 คชก. เห็นชอบ เข้าสู่กระบวนการข้อที่ 3.1, 4 และ 5 ต่อไป
 - 3.2.1.2 คชก. ไม่เห็นชอบ จบกระบวนการพิจารณาอีไอเอ (EIA)
 - กรณีที่ผู้ยื่นขออนุญาตไม่เห็นด้วยต่อผลการพิจารณา ผู้ยื่นขออนุญาตมีสิทธินำคดีไปสู่ศาลปกครองภายใน 90 วัน
 - กรณีจบกระบวนการพิจารณา รายงานอีไอเอ (EIA) แล้วนั้น หากผู้ยื่นขออนุญาต/เจ้าของโครงการต้องการนำเสนอรายงานอีไอเอ (EIA) ใหม่ ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการในขั้นตอนแรกใหม่**

4. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตจะรับผลการให้ความเห็นจากทั้ง 2 กลุ่ม (1) คชก. และ (2) กอสส. ให้การประกอบการพิจารณา
5. เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจอนุญาตทำคำชี้แจงและเหตุผลในการตัดสินใจให้สาธารณชนรับทราบ

ประชาชนมีส่วนร่วมให้ความเห็นประกอบการพิจารณารายงานร่วมกับผู้มีอำนาจอนุญาต : ในขั้นตอนหมายเลข 2, 3.1.1, 3.1.2 และ 5

ปัญหา ของการพิจารณา รายงานอีไอเอ (EIA)

1. การทับซ้อนของผลประโยชน์

หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการหรือเจ้าของโครงการเป็นผู้ว่าจ้างที่ปรึกษาให้ทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสียเอง ทำให้ผู้รับจ้างยอมทำหน้าที่ให้ถูกใจผู้ว่าจ้าง

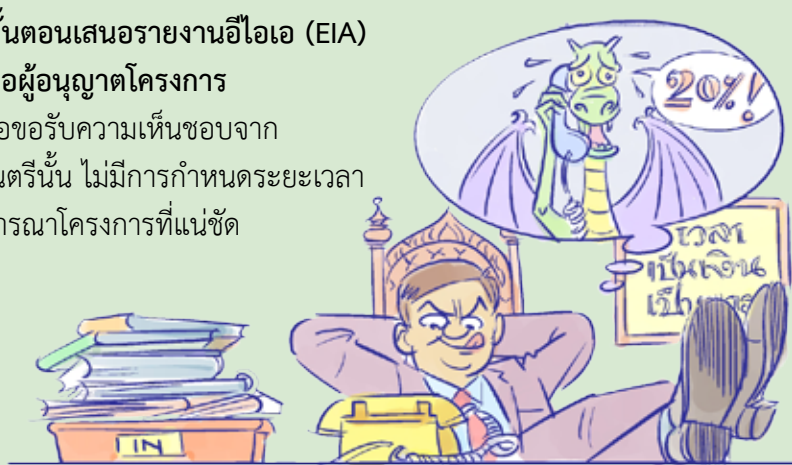
2. ข้อมูลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในรายงานอีไอเอ (EIA)

หรือรายงานศึกษาความเหมาะสมของโครงการก่อนยื่นเสนอต่อผู้อนุญาตโครงการนั้น อาจจะมีข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบจากหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นธรรม

3. ขั้นตอนเสนอรายงานอีไอเอ (EIA)

ต่อผู้อนุญาตโครงการที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีนั้น ไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการพิจารณาโครงการที่แน่ชัด

4. ความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

ด้านสิ่งแวดล้อม ในการพิจารณารายงาน

5. ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วม

และไม่รับรู้ความคืบหน้าของการดำเนินการ ไม่มีโอกาสให้ข้อมูล

ข้อเสนอแนะ ต่อการพิจารณา รายงานอีไอเอ (EIA)

1. ในขั้นตอนการพิจารณาให้

ความเห็นของ คชก., กก.วล. ต่อรายงานอีไอเอ (EIA) ควรให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียหรือตัวแทนชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้าร่วมประชุมพิจารณาด้วย

2. เมื่อที่ปรึกษาส่งรายงานอีไอเอ (EIA) เข้า สผ. หากประชาชนขอดูรายงานก็ควรได้รับจาก สผ.

ไม่ควรมีเหตุผล หรือข้อแม้ ที่จะไม่ให้หรือปิดไปให้ประชาชนขอที่ปรึกษาแทน

3. ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง

ควรเป็นผู้ตัดสินใจโครงการว่าจะให้ดำเนินการต่อหรือยุติโครงการ ซึ่งในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจพิจารณารายงาน ซึ่งจะต้องไปผลักดันการแก้ไขกฎหมายต่อไป

4. กรณีที่รายงานอีไอเอ (EIA) มีการแก้ไข

ควรมีการเผยแพร่ความก้าวหน้าของรายงานมายังชุมชนผู้ได้รับผลกระทบรับทราบด้วย

5. ควรมีการเพิ่มข้อกำหนด

เพื่อให้องค์กรนิติบุคคลประเภทไม่แสวงกำไร (มูลนิธิ, สมาคม, องค์กรสาธารณะประโยชน์) ที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ชุมชน สิทธิมนุษยชน สามารถเป็นองค์กรนิติบุคคลที่มีสิทธิจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) ได้

6. ควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพตามที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550

ประชาชนสามารถทำรายงานอีไอเอ (EIA) ได้หรือไม่

ใครสามารถจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) ได้บ้าง?

การจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดทำรายงานโดยนิติบุคคลผู้มีสิทธิทำรายงานฯ ที่จดทะเบียนกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 พ.ศ. 2527 ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, มิถุนายน 2555) โดยจะต้องมีคุณสมบัติในข้อใดข้อหนึ่ง ต่อไปนี้

- (1) สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือสถาบันวิจัย ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย
- (2) นิติบุคคลซึ่งได้จดทะเบียนตามกฎหมายไทย
 - ห้างหุ้นส่วนจำกัด
 - บริษัทจำกัด
- (3) นิติบุคคล ซึ่งได้จดทะเบียนตามกฎหมายต่างประเทศ แต่นิติบุคคลดังกล่าว ต้องมีนิติบุคคล (1) หรือ (2) ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีสิทธิทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมเข้าร่วมในการทำรายงานด้วย
- (4) รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นเฉพาะแต่ในกิจการของรัฐวิสาหกิจนั้น
- (5) สภาการเหมืองแร่ ตามกฎหมายว่าด้วยสภาการเหมืองแร่เฉพาะแต่ในกิจการของสมาชิก
 - ผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำรายงานฯ (1) และ (2) ต้องมีสำนักงานใหญ่หรือที่ทำการในราชอาณาจักรสำหรับนิติบุคคลตาม (2) และ (3) ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและให้คำปรึกษาทางวิชาการด้วย
 - ผู้มีสิทธิขอรับใบอนุญาตทำรายงานฯ ตามวรรคหนึ่งต้องไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่ระยะเวลาได้ล่วงพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามปีนับตั้งแต่วันที่ถูกละเมิดใบอนุญาต
 - ผู้ยื่นขอรับใบอนุญาตฯ จะต้องจัดเตรียมบุคลากรดังนี้

1. ผู้ชำนาญการอย่างน้อย 1 คน
ซึ่งอยู่ประจำเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในการทำรายงานฯ
2. เจ้าหน้าที่อย่างน้อย 3 คน
ซึ่งอยู่ประจำเพื่อร่วมในการทำรายงานฯ

ประชาชนสามารถทำรายงานอีไอเอ (EIA) ได้หรือไม่?

ประชาชนสามารถทำรายงานอีไอเอ (EIA) อย่างง่ายด้วยเหตุและผลแสดงถึงข้อเท็จจริงที่มี และแสดง

จุดยืนยืนของพื้นที่ตนเอง ดังตัวอย่างกรณีศึกษาของท่าลาด ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้น อย่างไรก็ตามหากประชาชนจะต้องจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) จะต้องปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการด้านต่างๆ ในการให้คำปรึกษาตามหลักวิชาการด้วย

ทั้งนี้ในปัจจุบันรายงานอีไอเอ (EIA) ของประชาชน แม้ยังไม่เป็นที่ยอมรับและยังไม่ได้คุ้มครองสิทธิด้วย

กฎหมายก็ตาม แต่หากหากประชาชนร่วมกันจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) กันขึ้นมาเองก็สามารถทำได้ ซึ่งจะสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการเทียบเคียงกับรายงานอีไอเอ (EIA) ของเจ้าของโครงการ หรือใช้เป็นหลักฐานโต้แย้งหรือเสริมต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการได้ (คชก.) นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นประโยชน์เป็นพยานหลักฐานในคดีในชั้นศาลได้

ดังนั้นข้อจำกัดของประชาชนในการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) มีดังนี้

กฎหมาย :

ไม่มีกฎหมายรับรองหรือคุ้มครองรายงานอีไอเอ (EIA) ของประชาชน เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 (ดังแสดงรายละเอียดในภาคผนวกกฎหมายที่เกี่ยวข้องฯ)

ความรู้ความเข้าใจ :

ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักวิชาการประกอบการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) ฉะนั้นจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการให้คำปรึกษา

งบประมาณ :

การจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) จะต้องใช้งบประมาณในการจัดทำค่อนข้างสูง

หากประชาชนทำรายงานอีไอเอ (EIA) ไม่ได้ แล้วจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร?

จากแผนผังขั้นตอนการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) ปกติ ที่ปรากฏในเอกสาร หน้า 20 นั้น ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร?

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการทั่วไป หรือ อีไอเอ ปกติ (EIA)

(1) การกลั่นกรองโครงการ

(2) การกำหนดขอบเขตการศึกษา

รับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1

เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับโครงการที่จะเกิดและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบ รวมทั้งขอบเขตการศึกษาด้วย (จัดในช่วงรับฟังความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอโครงการ และขอบเขตการศึกษา)

(3) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

รับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 2

เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจในรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยครั้งที่ 2 จะต้องนำผลการรับฟัง ผนวกไว้ในส่วนหนึ่งของรายงาน (จัดในช่วงระหว่างเตรียมจัดทำร่างรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม)

(4) การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

(5) การตัดสินใจ

(6) การติดตามตรวจสอบและประเมินผล

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552

การจัดรับฟังความคิดเห็นประชาชนนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องจัดก่อนการดำเนินโครงการ โดยประชาชนสามารถซักถามรายละเอียด และประเด็นข้อห่วงกังวลในเรื่องผลกระทบทางด้านสังคม สุขภาพ วิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ที่ประชาชนควรรู้ในทุกประเภทโครงการ โดยประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) การกลั่นกรองโครงการ (2) การกำหนดขอบเขตการศึกษา

เป็นขั้นตอนก่อนการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) โดยจะมีการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1 : ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนจะต้องรับทราบถึงข้อมูลรายละเอียดโครงการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการทั้งทางบวกและทางลบ รวมถึงขอบเขตการศึกษาของโครงการไม่ว่าจะเป็น ขอบเขตการศึกษาทางพื้นที่ และขอบเขตการศึกษาด้านวิชาการ

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร ในการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1

1. ร่วมรับรู้ข้อมูลของโครงการ ก่อนมีโครงการ

- ต้องรู้รายละเอียดของโครงการที่จะเกิดขึ้นก่อนการศึกษารายงานอีไอเอ (EIA) ทำอะไร / ที่ไหน (ใกล้วัด โรงเรียน ตลาด แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ) / ใช้พื้นที่ในการก่อสร้างเท่าไร / ทำอย่างไร / ใครเป็นเจ้าของโครงการ
- ทำไมต้องมีโครงการ / หากมีจะเกิดผลกระทบอะไรบ้าง / ใครได้รับผลกระทบบ้าง (ชุมชนใดบ้างรับผล กระทบโดยตรง) เพื่อให้หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนและประชาชนตรวจสอบได้
- ต้องทราบการเริ่มต้นศึกษากระบวนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 4 สัปดาห์
- มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และข้อห่วงกังวลที่จะเกิดจากโครงการ
- มีการจัดทำเอกสารชี้แจงให้ชาวบ้านรู้ เช่น เกี่ยวกับบ่อเก็บกักสารหรือพื้นที่ใช้เก็บสารต่างๆ ว่ามีโอกาสดักหรือรั่วซึมให้ชัดเจนและข้อมูลให้เพียงพอเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ
- กรณีเกิดปัญหาจากโครงการในช่วงระยะเตรียมการก่อสร้าง ระยะก่อสร้างสามารถติดต่อร้องเรียนได้ที่ไหน อย่างไร
- นอกเหนือจากการประชุมแล้ว ชาวบ้านสามารถขอและรับข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ไหน อย่างไร

ด้านนักวิชาการ และ บริษัทที่ปรึกษาผู้จัดทำรายงาน

- เป็นใคร มาจากไหน
- ควรเป็นนักวิชาการหรือสมาคมวิชาชีพที่เป็นกลาง
- มีความไว้วางใจได้แค่ไหน ควรมีการนำประวัติมาชี้แจง
- มีความจริงใจ ตอบปัญหาที่ประชาชนกังวลได้ชัดเจน
- มีความรู้ความสามารถ และความเข้าใจสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีของพื้นที่หรือไม่
- มีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่

2. ร่วมตัดสินใจในการดำเนินการศึกษา ผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ประชาชนควรมีส่วนร่วมกำหนดขอบเขตการศึกษา ด้านพื้นที่กับเจ้าของโครงการหรือบริษัทที่ปรึกษา โดยระยะระยะและพื้นที่ในการศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งไม่เพียงแคการศึกษาผลกระทบในรัศมี 5 กิโลเมตรเท่านั้น แต่ควรดูถึงผลกระทบตามระบบนิเวศที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- หากเบื้องต้นมีการกำหนดให้มีจัดการด้วยมาตรการนี้ แต่ภายหลังไม่ได้ปฏิบัติตามที่เคยให้ไว้กับประชาชน จะมีการจัดการอย่างไร
- มีส่วนร่วมเสนอแนะแนวทางการลดผลกระทบด้านต่างๆ ที่อาจได้รับจากการดำเนินโครงการ เช่น การติดตั้งสัญญาณหรือสัญลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงถึงเหตุการณ์ฉุกเฉินในการก่อสร้างโครงการหรือการดำเนินโครงการ ให้ประชาชนได้เตรียมตัวได้อย่างทันท่วงที
- มีโอกาสดแสดงความคิดเห็นต่อผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และเจ้าของโครงการ/บริษัทที่ปรึกษาต้องนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะประกอบรายงานอีไอเอ (EIA)

3. ร่วมรับทราบผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

3.1 ด้านสังคม วิถีชีวิต และ ความปลอดภัย ของประชาชน

ระยะก่อนมีโครงการ/เตรียมการก่อสร้าง

- วิถีชีวิตของชาวบ้านต้องเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้าง เช่น กระทบต่อการทำเกษตรของชาวบ้าน โดยเกิดน้ำสกปรกขึ้น ปิดกั้นทางน้ำใช้ของชาวบ้าน
- ถ้ามีโครงการเกิดขึ้น ชุมชนต้องรองรับอะไรบ้าง เช่น เศรษฐกิจในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร (หากมีการสร้างตลาดใหม่และใหญ่กว่าสร้างขึ้นมาในชุมชนเพื่อรองรับประชาชนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานจะไม่กระทบต่อการค้าขายของแม่ค้าในชุมชนดั้งเดิม เป็นต้น)
- มีการช่วยเหลือประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอย่างไร มีแผนการอพยพย้ายถิ่นอย่างไร
- ความขัดแย้งของคนในชุมชนกับคนต่างถิ่นที่เข้ามาทำงานในพื้นที่ มีการจัดการอย่างไร
- เจ้าของโครงการมีแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ความรู้แก่ชาวบ้านหรือไม่ อย่างไร เช่น กรณีที่บ่อเก็บกากแร่พังทลาย หรือกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินต่างๆ ชาวบ้านต้องทำอะไร

ระยะก่อสร้าง

- แรงสั่นสะเทือน เสียงดัง ฝุ่นละอองจากการระเบิดหินมีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง มีการป้องกันและจัดการปัญหานี้อย่างไร
 - มีวิธีจัดการกับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการลักขโมยอย่างไรจากประชาชนที่เพิ่มขึ้นเมื่อมีการก่อสร้าง
 - ในกรณีที่มีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินมีการแจ้งเตือนภัยอย่างไร หรือมีสัญลักษณ์ใด ที่ให้ประชาชนรู้อย่างทันท่วงที เข้าใจง่าย และชัดเจน รวมถึงมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้แค่ไหนในประสิทธิภาพในการจัดการ
- ระยะดำเนินการ (เมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ)**
- ภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเปิดดำเนินโครงการนั้น ข้อสัญญาหรือข้อตกลงต่างๆ ที่ให้กับประชาชนก่อนมีการก่อสร้างโครงการในเรื่องการจัดการด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมนั้น ยังคงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมต่อการจัดการได้หรือไม่

ข้อควรคำนึง : ในกรณีที่ปรึกษานำเสนอถึงการจ้างงานเพื่อรองรับอาชีพให้กับลูกหลานของตนเองนั้น ประชาชนควรนำผลประโยชน์เรื่องนี้มาเปรียบเทียบกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของตนเองและชุมชนอย่างมีเหตุและมีผล

3.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

- โครงการที่จะเกิดขึ้นมีการปล่อยสารประเภทไหนออกมาบ้าง ตัวไหนอันตราย และตัวไหนไม่อันตราย
- สารที่ปล่อยออกมาจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบหรือไม่ อย่างไร
- มีการแพร่กระจายของสารเคมีหรือไม่
- มีรัศมีในการแพร่กระจายที่จะส่งผลกระทบในระยะเท่าไร
- หากเกิดสารพิษตัวใหม่ที่เป็นอันตรายต่อประชาชนเกิดขึ้นภายหลังจะมีวิธีการจัดการอย่างไร
- มีการจัดการฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นอย่างไร
- แหล่งน้ำใช้ในการผลิตอยู่ที่ไหน กระทบต่อน้ำกินน้ำใช้ของชุมชนหรือไม่ อย่างไร
- มีการปนเปื้อนของสารเคมีลงสู่ น้ำใต้ดินหรือไม่
- ทิศทางการไหลของน้ำใต้ดินเป็นอย่างไร
- เมื่อมีโครงการเกิดขึ้นมาแล้วต้องยืนยันว่าพิษ / สัตว์ในพื้นที่ยังคงอยู่ ไม่ได้ถูกทำลายไป โดยจะต้องชี้แจงให้ชาวบ้านฟังอย่างชัดเจนและเป็นไปได้ทางการปฏิบัติ
- มีการกำจัดขยะตกค้างอย่างไร (เป็นขยะอะไร/ประเภทไหน/ใครหรือหน่วยงานไหนต้องเป็นผู้จัดการขยะ)

3.3 ด้านสุขภาพของประชาชน

- สารที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนมีการแก้ไขหรือจัดการอย่างไร
- สารหรือฝุ่นละอองที่ออกมาเป็นอันตรายกับสุขภาพของประชาชนอย่างไร และส่งผลกระทบต่อพืชสัตว์ในชุมชนอย่างไร หากไม่อันตรายต้องมีในปริมาณหรือระดับเท่าใด
- ต้องมีการตรวจคุณภาพน้ำฝน ในกรณีที่ชาวบ้านใช้ในการบริโภคและอุปโภคหรือไม่ ซึ่งหากมีโครงการเกิดขึ้นก็จะทำให้เกิดปัญหานี้ได้

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านเทคนิค เช่น น้ำเสีย อากาศเสีย มลพิษ เป็นเรื่องที่ชาวบ้านอาจจะไม่มีความถนัด ดังนั้นอาจจะต้องมีการหาที่ปรึกษาในด้านเทคนิค ได้แก่ นักวิชาการด้านต่างๆ เป็นต้น

(3) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เป็นขั้นตอนระหว่างการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) โดยจะมีการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 2 : เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องนำเสนอร่างรายงานให้กับประชาชนรับทราบ และประชาชนต้องมีความมั่นใจในรายงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมโดยประชาชนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องและทำความเข้าใจร่างรายงานอีไอเอ (EIA)

โดยครั้งที่ 2 จะต้องนำผลการรับฟังของประชาชนผนวกไว้ในส่วนหนึ่งของรายงานอีไอเอ (EIA) ก่อนยื่นเสนอรายงานต่อ สผ.

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร ในการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 2

ในขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 2 นี้เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องแจ้งกำหนดการประชุมเพื่อนำเสนอการจัดทำร่างรายงานอีไอเอ (EIA) ให้กับประชาชนรับทราบ และจะต้องจัดส่งเอกสารและรายงานเพื่อให้ประชาชนทราบก่อนการประชุมอย่างน้อย 30 วัน ซึ่งในครั้งนี้นี้ประชาชนจะต้องทำความเข้าใจต่อเอกสารและร่างรายงาน โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ และหากมีประเด็นข้อสงสัยควรซักถามกับเจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาให้เข้าใจ

1. ร่วมตรวจสอบความถูกต้อง ของร่างรายงานอีไอเอ (EIA)

1.1 ข้อมูลในร่างรายงานอีไอเอ (EIA) มีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ (เช่น แหล่งน้ำในชุมชนมีจำนวนเท่ากับจำนวนแหล่งน้ำที่บริษัทที่ปรึกษานำเสนอหรือไม่ / เป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อชุมชนหรือไม่/ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบครบถ้วนหรือไม่ เป็นต้น)

1.2 ในร่างรายงานอีไอเอ (EIA) มีการเปิดเผยข้อมูลสารเคมีต่างๆ ที่เกิดจากกระบวนการของโครงการ (ชนิดใด/ ปริมาณเท่าไร / มีเกณฑ์มาตรฐานบอกไว้หรือไม่ ตรงไหนแสดงไว้ในภาคผนวกหรือในเนื้อหา / ถ้ามีสารเกินเกณฑ์มาตรฐานมีการชี้แจงถึงการจัดการอย่างไร

ยกตัวอย่างเช่น

ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) คือ ขนาดของฝุ่นที่อยู่ในอากาศ ซึ่งเกิดจาก

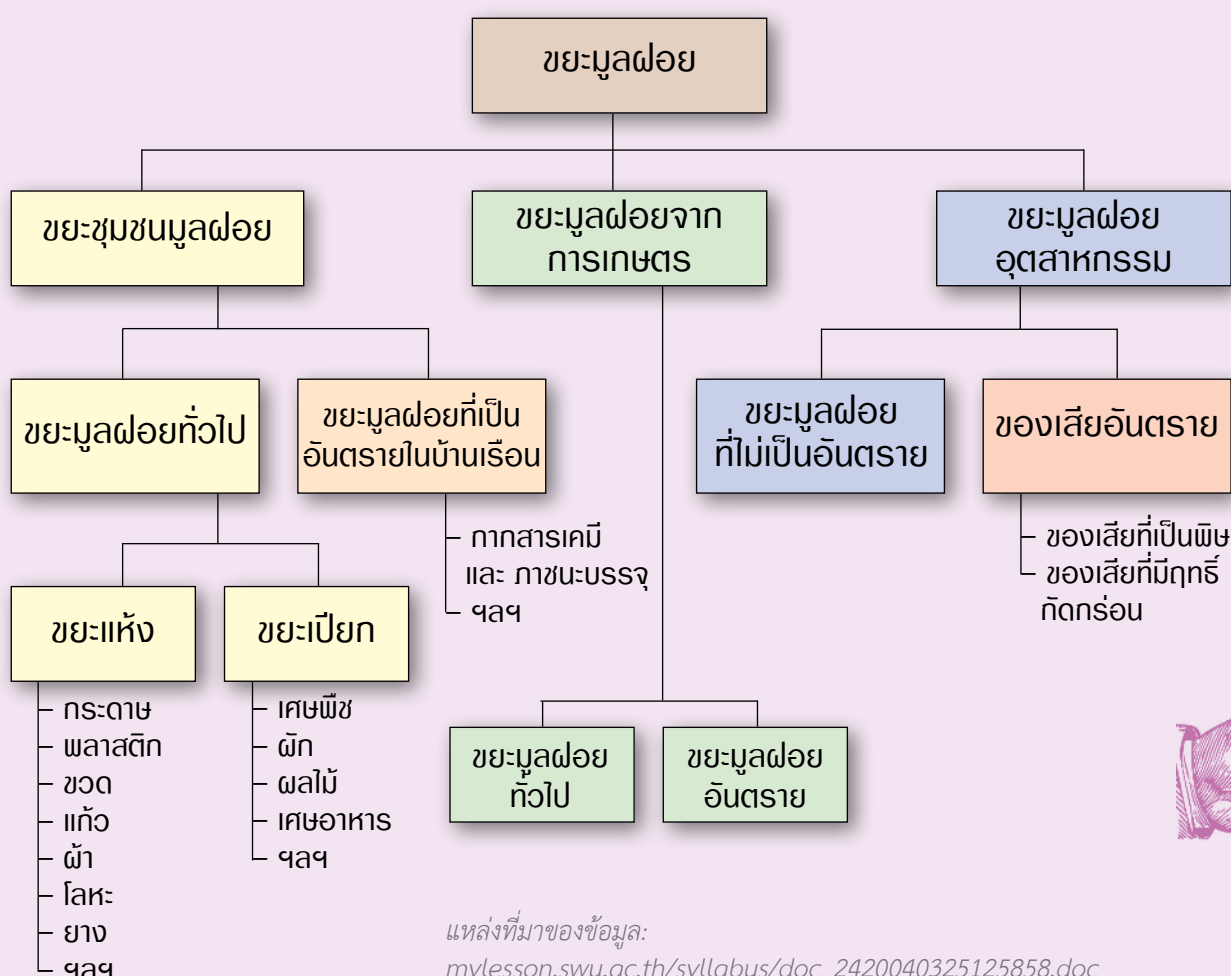
วัตถุที่ถูกทุบ ตี บด กระแทก จนแตกออกเป็นชิ้นส่วนเล็กๆ เมื่อถูกกระแสลมพัดก็จะปลิวกระจายตัวอยู่ในอากาศ และตกลงสู่พื้น ซึ่งเวลาในการตกจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับน้ำหนักของอนุภาคฝุ่น โดยกิจกรรมต่างๆ เช่น การก่อสร้าง ฝุ่นละอองบนท้องถนน และการเผาไหม้เชื้อเพลิง จะก่อให้เกิดฝุ่นละอองดังกล่าว

- การตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก จะวัดเก็บตัวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเป็นเวลา 24 ชม.
- ปริมาณฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน จะมีผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ ซึ่งเกิดขึ้นกับทุกเพศทุกวัย โดยจะส่งผลกระทบต่อตั้งแต่โพรงจมูกและช่องปาก ผ่านช่องคอ กล่องเสียง หลอดลมใหญ่ หลอดลมฝอย ไปจนถึงถุงลมปอดซึ่งเป็นส่วนปลายสุดของทางเดินหายใจ ทำให้เกิดโรคทางเดินในระบบหายใจ หลอดลมอักเสบ ถุงลมโป่งพอง หอบหืด เป็นต้น
- ค่าเฉลี่ยของฝุ่นละอองรวมหรือฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 100 ไมครอน ในเวลา 24 ชั่วโมง จะต้องไม่เกิน 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน เช่น รายงานผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ภาคเหนือ ในวันที่ 25 มีนาคม 2556 พบปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) เฉลี่ย 24 ชั่วโมง มีค่าระหว่าง 191-356 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร คุณภาพอากาศโดยรวมอยู่ในระดับมีผลกระทบต่อสุขภาพถึงมีผลกระทบต่อสุขภาพมาก

1.3 ในร่างรายงานมีวิธีการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นทุกด้านอย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร เช่น ขยะเอาไปทิ้งในพื้นที่ไหน / มีวิธีการจัดการขยะอย่างไร / หน่วยงานใดรับผิดชอบในการจัดการขยะ เป็นต้น

เกร็ดความรู้เรื่องขยะ : แหล่งกำเนิดและประเภทขยะมูลฝอย จากกิจกรรมต่างๆ

แหล่งที่มาของข้อมูล:

mylesson.swu.ac.th/syllabus/doc_2420040325125858.doc

http://www.tungsong.com/Environment/Garbage_n/garbage_11.html

http://www.act.ac.th/work_project/act_enviroment/w_garbage.html

2. ร่วมติดตามตรวจสอบระหว่างการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA)

2.1 เมื่อประชาชนตรวจสอบความถูกต้องของร่างรายงานอีไอเอ (EIA) แล้ว ควรจะต้องติดตามการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจทรัพยากรหรือการประสานงานของบริษัทที่ปรึกษาในพื้นที่ ว่ามีการสำรวจจริงหรือไม่ เปิดโอกาสในประชาชนในพื้นที่ได้เข้าไปให้ข้อมูลหรือสำรวจร่วม หากพบว่าบริษัทที่ปรึกษาไม่มีการสำรวจจริงหรือไม่ละเอียดควรแจ้งต่อ สผ. หรือผู้มีอำนาจอนุญาตโครงการ

ข้อเสนอแนะ : เมื่อประชาชนได้รับเอกสารหรือรายงานก่อนการประชุม ต้องศึกษาข้อมูลในรายงานก่อนการประชุม โดยอาจจะมีการจัดกลุ่มพูดคุยกันก่อนกับประชาชนในหมู่บ้าน กับผู้เชี่ยวชาญ หรือนักวิชาการ และมอบหมายหน้าที่ให้แต่ละคนในการซักถามในที่ประชุมให้ชัดเจน

(4) การพิจารณารายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

เป็นขั้นตอนที่หน่วยที่เกี่ยวข้อง คือ สผ. รับเล่มรายงานอีไอเอ (EIA) จากเจ้าของโครงการ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการพิจารณารายงานและประชาชนมีส่วนร่วมได้อ่างไรนั้นจะอธิบายไว้ในหัวข้อ “ขั้นตอนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) นี้เค้าทำกันอย่างไร” ในลำดับต่อไป

(5) การตัดสินใจ

ในปัจจุบันกระบวนการตัดสินใจนี้ประชาชนจะไม่มีอำนาจ

หน้าที่ในการร่วมตัดสินใจพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) ซึ่งอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นต่อรายงานอีไอเอ (EIA) นั้นจะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (คชก.) คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (กก.วล.) และหน่วยงานอนุญาต

(6) การติดตามตรวจสอบและประเมินผล

เป็นขั้นตอนหลังจากการให้ความเห็นชอบต่อรายงานอีไอเอ (EIA) โดยหน่วยงานอนุญาตให้มีการก่อสร้างหรือพัฒนาโครงการได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมขอประชาชนในขั้นตอนนี้ มีดังนี้

- ร่วมรับทราบความก้าวหน้าของการยื่นเรื่องเสนอรายงานอีไอเอ (EIA) ว่าอยู่ในขั้นตอนใด
- ร่วมรับทราบผลการพิจารณาจากคณะกรรมการอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดโครงการไปจากเดิมหรือยกเลิกโครงการหรือมีการอนุมัติเห็นชอบโครงการ
- ร่วมในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมในรายงานอีไอเอ (EIA) (ใครเป็นผู้จัดทำรายงานการติดตามผลกระทบสิ่งแวดล้อม / ประชาชนมีบทบาทหน้าที่ในส่วนใดบ้างของการติดตามฯ)
- รายงานการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมจะต้องส่งให้ประชาชนในพื้นที่โครงการรับทราบด้วย
- จัดพิมพ์ผลการติดตามตรวจสอบผลกระทบ โดยติดป้ายประกาศในที่ชุมชนในประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง

จากแผนภาพขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการรุนแรง หรือ อีไอเอ รุนแรง / อีเอชไอเอ (EHIA) ที่ปรากฏในเอกสาร หน้า 20 นั้น ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้อย่างไร?

แนวทางการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน

(อ้างอิงจาก กรมควบคุมมลพิษ: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_garbage.html#s7)

ของเสียอันตราย หมายถึง ของเสียใดๆ ที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อน วัตถุอันตรายชนิดต่างๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุพิษวัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน ที่ทำให้เกิดระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพยากร หรือสิ่งแวดล้อม

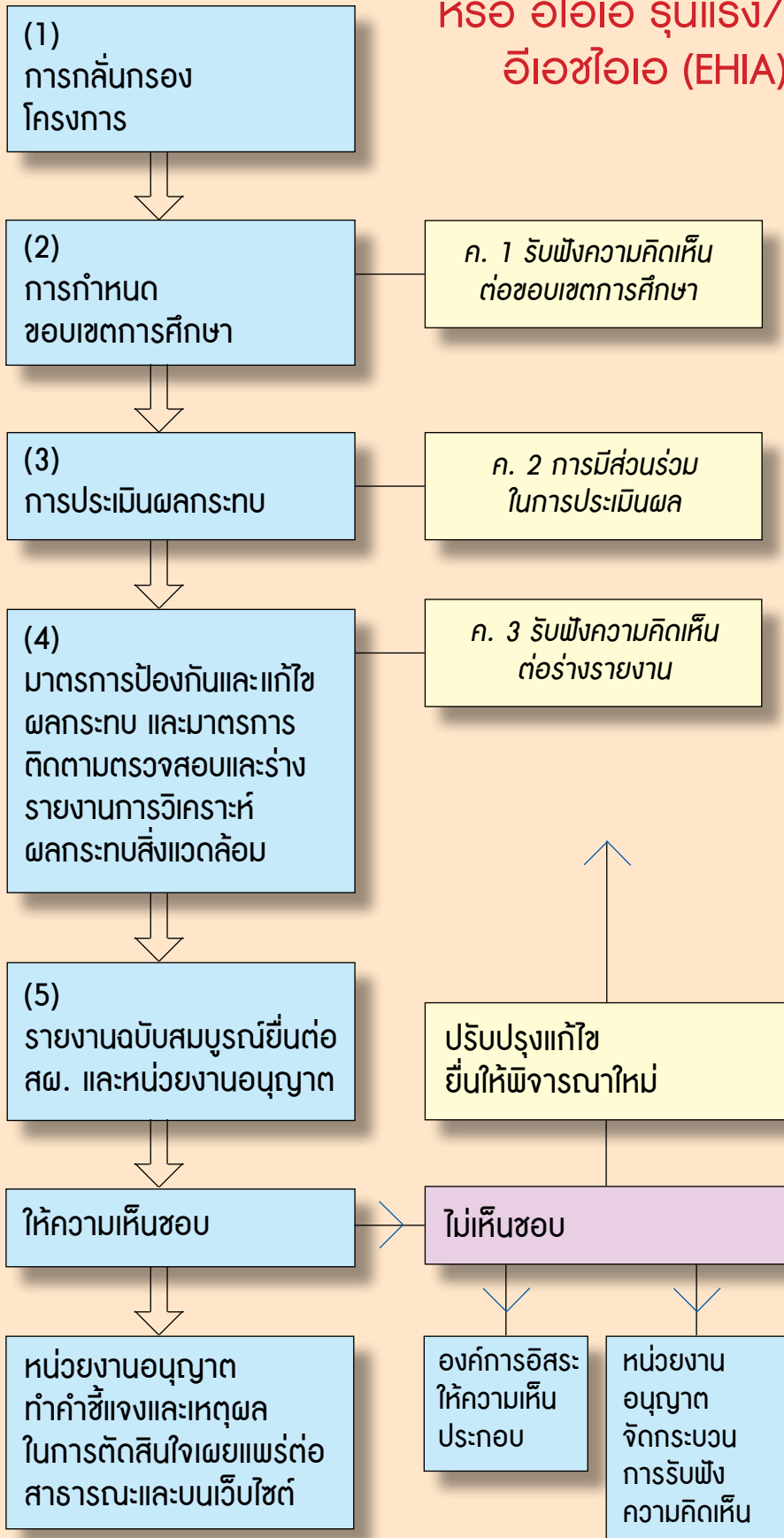
ของเสียอันตรายที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนได้แก่ บ้านเรือน ร้านล้างฟิล์ม อัดขยายรูป ร้านซักแห้ง ห้องปฏิบัติการ เป็นต้น ซึ่งมีประมาณ 300,000 ตัน ถูกทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตัวอย่างของเสียอันตรายจากชุมชน เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ มีสารปรอท บัลลัสต์มีสารฟิซีปี น้ำยาทำความสะอาดมีฤทธิ์เป็นกรด-ด่าง และแอมโมเนียกระป๋อง สารฆ่าแมลงมีสารเคมีตกค้าง น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่มีสารไฮโดรคาร์บอนและโลหะหนัก สีทินเนอร์ มีสารทำลายลาย ถ่านไฟฉายมีแมงกานีส ปรอทและโลหะหนักอื่น ๆ

หากของเสียเหล่านี้ไม่ได้รับการกำจัดอย่างถูกวิธี อาจทำให้เกิดปัญหาต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ของเสียอันตรายในบ้านเรือน

- หลอดฟลูออเรสเซนต์มีปรอท บัลลัสต์มีสารฟิซีปี
- น้ำยาทำความสะอาดมีกรด ด่าง และแอมโมเนีย
- กระป๋องยาฆ่าแมลงมียาฆ่าแมลง

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการรุนแรง หรือ อีไอเอ รุนแรง/ อีเอชไอเอ (EHIA)

ที่มา: สำนักนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2552

ตกค้าง กระป๋องสเปรย์มีสารเคมีตกค้าง

- น้ำมันเครื่อง แบตเตอรี่ มีสารไฮโดรคาร์บอน และโลหะหนัก
- สี ทินเนอร์ มีสารทำลาย
- ถ่ายไฟฉายมีแมงกานีส พรอท และโลหะหนักอื่นๆ

วิธีการจัดการของเสียอันตรายในบ้านเรือน

- ซื้อ/ใช้ เท่าที่จำเป็น
- ซื้อ/ใช้ สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สินค้าฉลากเขียว เช่น ถ่านไฟฉาย สุตรไม่ผสมสารปรอท ตู้เย็นฉลากเขียว สีอีเอ็มลันสูตรลดสารพิษ
- ซื้อ/ใช้ สารสกัดจากธรรมชาติ หรือสมุนไพร แทนการใช้สารเคมีที่สังเคราะห์ขึ้น
- ซื้อ/ใช้ สินค้าที่ใช้ซ้ำใหม่ได้ เช่น ถ่านไฟฉายที่ชาร์จใหม่ได้ ใช้น้ำยาทำความสะอาด

สะอาดชนิดเดิม เพื่อลดปริมาณภาชนะบรรจุ

- ไม่ทิ้งของเสียอันตรายปนกับขยะมูลฝอยทั่วไป
- ไม่ทิ้งลงพื้น ท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ
- แยกเก็บไว้ในภาชนะที่ไม่รั่วซึม รอหน่วยงานท้องถิ่น มาเก็บไปกำจัด
- นำไปทิ้งในภาชนะที่หน่วยงานท้องถิ่นจัดหาให้หรือนำไปให้เจ้าหน้าที่ที่มาเก็บในวันที่กำหนด
- นำไปส่งคืนร้านตัวแทน จำหน่าย เพื่อรับส่วนลด และแลกซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่

แนวทางในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ท้องถิ่น/เทศบาล

- รณรงค์ให้ผู้ประกอบการและประชาชน

(1) กลั่นกรองโครงการ:

เป็นขั้นตอนที่จะต้องระบุปัญหาสิ่งแวดล้อม และสิ่งคุกคามสุขภาพโดยพิจารณาจากพื้นที่ตั้งโครงการ กิจกรรมการดำเนินงาน/สิ่งคุกคามสุขภาพ และผลกระทบต่อปัจจัยกำหนดสุขภาพ

(2) การกำหนดขอบเขตการศึกษา:

เป็นขั้นตอนก่อนการจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA) โดยจะมีการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 1 : เป็นขั้นตอนที่ประชาชนจะต้องรับทราบถึงข้อมูลรายละเอียดโครงการ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการทั้งทางบวกและทางลบ รวมถึงขอบเขตการศึกษาของโครงการไม่ว่าจะเป็น ขอบเขตการศึกษาทางพื้นที่ และขอบเขตการศึกษาด้านวิชาการ ดังหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ร่วมรับรู้ข้อมูลของโครงการก่อนมีโครงการ
- 2.2 ร่วมตัดสินใจในการดำเนินการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 2.3 ร่วมรับทราบผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ

ซึ่งมีประเด็นรายละเอียดแต่ละหัวข้อแสดงไว้ในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนครั้งที่ 1 ของ อีไอเอ (EIA) ปกติ ดังแสดงรายละเอียดไว้ในข้างต้น

(3) การประเมินผลกระทบ:

บริษัทที่ปรึกษาจะนำเสนอร่างรายงานอีไอเอ (EIA) และการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งทางบวกและทางลบให้กับประชาชนรับทราบและรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร

ในการจัดรับฟังความคิดเห็น ครั้งที่ 2

- ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่อระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากโครงการก่อสร้างในด้านต่างๆ เช่น ทรัพยากรน้ำ อากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน คุณภาพชีวิต

คัดแยกของเสียอันตราย ไม่ทิ้งรวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป

- จัดหาภาชนะรองรับของเสียอันตรายที่มีฝาปิด ไม่รั่วซึมและเหมาะสมกับประเภทของของเสียอันตราย
- จัดหารถเก็บขนชนิดพิเศษ เพื่อเก็บขนของเสียอันตราย
- กำหนดวันรณรงค์ เพื่อเก็บรวบรวมของเสียอันตราย เช่น วันหยุดนักขัตฤกษ์ วันสิ้นปี วันสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- จัดทำระบบกำกับการขนส่ง (Manifest system) โดยควบคุมตั้งแต่แหล่งกำเนิดการเก็บรวบรวม การเคลื่อนย้ายจนถึงสถานที่กำจัด
- จัดสร้างสถานีขนถ่ายของเสียอันตรายประจำจังหวัด เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและคัดแยกของเสียอันตราย ส่วนที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่จะถูกนำไปกำจัดยังศูนย์กำจัดประจำภาคต่อไป
- จัดสร้างศูนย์กำจัดของเสียอันตรายประจำภาคโดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกสถานที่ การจัดซื้อที่ดินการออกแบบระบบ การก่อสร้าง ควบคุมการดำเนินงาน
- ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบและส่งเสริมให้ความรู้กับประชาชน
- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการของเสียอันตรายอย่างถูกวิธี

ผู้ประกอบการ

- ไม่ทิ้งของเสียอันตรายประเภทน้ำมัน เครื่อง ทินเนอร์ น้ำมันสน น้ำยาฟอกขาว น้ำยาทำความสะอาด น้ำยาล้างรูป หมึกพิมพ์ ของเสียติดเชื้อ สารเคมีจากห้องปฏิบัติการ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย ฯลฯ รวมไปกับขยะมูลฝอยทั่วไป
- ไม่ทิ้งลงพื้น ไม่ฝังดิน ไม่ทิ้งลงท่อระบายน้ำหรือแหล่งน้ำ
- แยกเก็บของเสียอันตรายไว้ในภาชนะเดิมที่รั่วซึม เพื่อรอหน่วยงานท้องถิ่นมาเก็บไปกำจัด
- นำไปทิ้งในภาชนะที่ท้องถิ่นจัดทำให้หรือนำไปทิ้งในสถานที่ที่กำหนด
- นำซากของเสียอันตรายไปคืนร้านตัวแทนจำหน่าย เช่น ซากแบตเตอรี่ ซากถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุยาฆ่าแมลง

1.3 หากมีการก่อสร้างเตาเผาขยะมีงบประมาณจากที่ไหน / มีการกำหนดแผนงานการซ่อมบำรุงรักษาหรือไม่

1.4 มีรายละเอียดแผนอพยพกรณีฉุกเฉิน และแผนอพยพกรณีถาวร หรือไม่ เช่น มีใครเป็นผู้รับผิดชอบ/อุปกรณ์พร้อมหรือไม่ มีอะไรบ้าง ทำหน้าที่อย่างไร / มีหอเตือนภัยหรือไม่ / มีการซักซ้อมประจำปีหรือไม่

ของประชาชน เป็นต้น ทั้งในระยเตรียมการก่อสร้าง ระยะก่อสร้าง และระยะดำเนินโครงการเป็นอย่างไร

- ตรวจสอบการประเมินผลกระทบของบริษัทที่ปรึกษาเกี่ยวกับข้อมูลในการประเมินผลกระทบว่ามี ความถูกต้องเป็นเหตุเป็นผลหรือไม่
- ประชาชนมีความเข้าใจชัดเจนหรือไม่จากการ ประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ปรึกษา
- ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิที่จะฟ้องร้องเพิกถอน อีไอเอ (EIA) ต่อศาลปกครอง”

(4) มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ และ มาตรการติดตามตรวจสอบและร่างรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม:

เป็นการนำเสนอร่างรายงานอีไอเอ (EIA) ฉบับที่ สมบูรณ์ที่สุดภายหลังจากการปรับแก้ไขเพิ่มเติมจาก การรับฟังความคิดเห็นในครั้งที่ 1 และ 2 เพื่อยื่นเสนอ รายงานอีไอเอ (EIA) ต่อ สผ. ในการเข้าสู่กระบวนการ พิจารณาต่อไป

ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างไร

ในการจัดรับฟังความคิดเห็นครั้งที่ 3

4.1 ประชาชนจะต้องได้รับเล่มร่างรายงานอีไอเอ (EIA) ก่อนการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อศึกษา รายละเอียดที่เป็นประเด็นสำคัญ โดยมีการปรึกษาหารือกัน ก่อนภายในชุมชน และมีการจดบันทึกแบ่งหน้าที่ในการ ชักถามในที่ประชุมรับฟังความคิดเห็น

4.2 หากประชาชนพบว่ากระบวนการศึกษาหาข้อมูล ในขั้นตอนการประเมินผลและจัดทำรายงาน (Assessment and Reporting) มีความไม่ชอบมาพากล ประชาชนสามารถทักท้วงได้ในที่ประชุม ค. 3 โดยอาจ ทำความเห็นแย้งเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อความชัดเจน

ก่อนที่รายงานอีไอเอ รุนแรง หรืออีเอชไอเอ (EHIA) จะ เข้าไปสู่กระบวนการพิจารณาของ คณะกรรมการผู้ ชำนาญการ (คชก.) ภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

4.3 หลังจากที่ได้รับรายงานอีไอเอ รุนแรง หรืออีเอชไอเอ (EHIA) ผ่านเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของ คณะ กรรมการผู้ชำนาญการ (คชก.) ประชาชนสามารถ เขียนข้อมูลทักท้วงและชี้แจงข้อเท็จจริงไปยัง คชก. เพื่อ ประกอบการพิจารณาได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.4 หากประชาชนมีการเจ็บป่วยหรือมีความสงสัยว่า ร่างกายหรือสุขภาพของตนเองมีความผิดปกติ เช่น แพ้ ผื่นคันเป็นเวลานาน ก่อนมีโครงการเกิดขึ้นให้บันทึกไว้ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และเก็บหลักฐานการตรวจ ทางการแพทย์ไว้ พร้อมทั้งแจ้งผู้นำชุมชนให้รับทราบ

4.5 เมื่อโครงการเสร็จสิ้นไปแล้วให้ประชาชนตรวจ สุขภาพและมีการบันทึกเปรียบเทียบกับผลตรวจสุขภาพ ของตนเองก่อนมีโครงการ

ประชาชนไม่ควรไปฟังเพียงอย่างเดียว ควรเสนอแนะและมีข้อซักถาม ในประเด็นที่ตนเองยังมีความสงสัย หรือเคลือบแคลงใจอยู่ เพื่อเกิดความกระจ่างแจ้งต่อทุก ฝ่าย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในที่สาธารณะ

ประชาชนต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นจากประชาชนในทุกขั้นตอน ตามสิทธิ หน้าที่ของประชาชนผู้ที่อาจจะได้รับผลกระทบทั้ง ทางบวกและทางลบ มิฉะนั้นแล้วอาจจะสายเกินแก้ ในการระงับโครงการที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อ วิถีชีวิต และสุขภาพของประชาชนได้

(5) รายงานฉบับสมบูรณ์ยื่นต่อ สผ. และ หน่วยงานอนุญาต:

เป็นขั้นตอนที่หน่วยที่เกี่ยวข้อง คือ สผ. รับเล่ม รายงานอีไอเอ (EIA) จากเจ้าของโครงการ เพื่อนำเข้า สู่กระบวนการพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนการพิจารณารายงานและประชาชนมี ส่วนร่วมได้อย่างไรนั้นจะอธิบายไว้ในหัวข้อ “ขั้นตอน การพิจารณารายงานอีไอเอ (EIA) นี้เค้าทำกันอย่างไร” ในลำดับต่อไป

การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทั้งในกระบวนการอีไอเอ ปรกติ (EIA) และ อีไอเอ รุนแรง หรือ อีเอชไอเอ (EHIA)

- การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ควรทำประชา- มติในการออกเสียงหรือให้ความเห็นต่อโครงการ แต่ควร รับฟังความคิดเห็นด้วยเหตุและผลที่มีน้ำหนัก ไม่ใช่การ ยกมือโหวตเสียงข้างมาก
- ประชาชนหรือตัวแทนชุมชนมีการร่วมติดตาม ตรวจสอบสภาพพื้นที่ก่อนดำเนินโครงการ
- การจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ใช่การแจก สิ่งของ (เช่น ข้าวสาร) ให้กับชาวบ้าน

- กระบวนการมีส่วนร่วมไม่ได้มีเพียงการทำ ประชาพิจารณ์เท่านั้น แต่มีหลากหลายวิธี
- ทุกโครงการเหมือนกันคือ คนที่เข้าร่วมเวที รับฟังความคิดเห็นเป็นตัวแทนจริง หรือคนที่ได้รับ ผลกระทบโดยตรงไม่ได้เข้าร่วม แต่จัดเวทีเดียว แล้วอ้างว่าขอประชาม
- การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต้องใช้เวลา ศึกษาให้พอเพียง เข้าใจง่าย และไม่มีกำกััด เวลาในการประชุม

Tips

คำถามที่ 1

หากบางโครงการไม่อยู่ในประกาศ ที่อาจเกิดผลกระทบรุนแรง เรา สามารถให้คณะกรรมการพิจารณา โครงการแบบรุนแรงได้หรือไม่ ?

ตอบ

ได้ ซึ่งจะมีคณะกรรมการรับคำร้อง อยู่ ที่ สผ.

คำถามที่ 2

หากประชาชนไม่เห็นด้วยกับรายงาน อีไอเอ (EIA) ที่จัดทำโดยบริษัท ที่ปรึกษา ควรทำอย่างไร

ตอบ

ประชาชนควรร้องเรียนไปที่ สผ. เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่กำกับ บริษัทที่ปรึกษา หากไม่มีการ ตอบรับหรือความก้าวหน้าของการ ร้องเรียนก็ยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ต่อไป

คำถามที่ 3

หาก สผ. ให้ อีไอเอ (EIA) ผ่านแล้ว ชาวบ้านระงับได้หรือไม่

ตอบ

ชาวบ้านไม่สามารถระงับได้ หากแต่ สามารถดำเนินการดังต่อไปนี้

- ในกรณี อีไอเอ ปรกติ (EIA) สามารถยื่นคำร้องไม่เห็นด้วยกับ อีไอเอ (EIA) ของโครงการนั้นๆ ต่อ หน่วยงานอนุญาต;
- ในกรณี อีไอเอ รุนแรง หรือ อีเอช ไอเอ (EHIA) ชาวบ้านสามารถเข้าร่วม ในกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ทั้งนี้ไม่จำกัดสิทธิที่จะฟ้องร้องเพิก ถอนอีไอเอ (EIA) ต่อศาลปกครอง

หากชาวบ้านมีความเข้าใจ กระบวนการประเมินผล กระบสิ่งแวดล้อม หรือ อีไอเอ (EIA) จะส่งผลให้ สามารถทำให้เกิดการ ยกเลิกอีไอเอ (EIA) ที่ไม่น่า ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้

การเข้าถึงข้อมูลและร้องเรียน

ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอีไอเอ (EIA)

ประชาชนได้รับสิทธิตามกฎหมายในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการอีไอเอ (EIA) เริ่มตั้งแต่ในขั้นตอนของการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องส่งรายละเอียดหรือเอกสารชี้แจงให้กับประชาชนทราบก่อนการประชุม

เจ้าของโครงการและบริษัทที่ปรึกษาจะต้องส่งรายละเอียดหรือเอกสารชี้แจงให้กับประชาชนทราบก่อนการประชุม โดยมีวิธีการที่หลากหลายสำหรับการให้ข้อมูลสู่สาธารณะ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลโดยการสรุปย่อ
2. นิทรรศการและการจัดแสดงต่างๆ
3. สารคดีพิเศษ
4. คลังข้อมูลในที่สาธารณะ เช่น ห้องสมุดสาธารณะ
5. อินเทอร์เน็ต
6. การส่งรายงานทางเทคนิคที่สำคัญหรือเอกสารด้านสิ่งแวดล้อม
7. การส่งเอกสารจำนวนมาก ส่งสิ่งพิมพ์ไปโดยตรงยังบ้านของประชาชน
8. การให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อ และการปรากฏตัวในรายการที่มีการสนทนา
9. ชุดให้ข่าวสำหรับสื่อ
10. การแถลงข่าวและสรุปข้อมูลให้กับสื่อ
11. จัดหมายข่าว มุ่งเป้าไปยังที่ประชาชนผู้มีความสนใจในประเด็นมากที่สุด
12. ใบแทรกในหนังสือพิมพ์
13. ข่าวแจก
14. การโฆษณาแบบเสียค่าใช้จ่าย
15. เวทีอภิปราย
16. การนำเสนอต่อกลุ่มต่างๆ ในชุมชน
17. การประกาศเรื่องการบริการสาธารณะ
18. การจัดการประชุมสัมมนา

หลังจากได้รับข้อมูลโครงการแล้ว ประชาชนจะต้องทำ และเตรียมตัวอย่างไรบ้าง?

1. เตรียมประเด็นหัวข้อที่จะนำไปซักถามในวันประชุม (รายละเอียดได้แสดงไว้ในภาค 4)
2. ติดต่อสอบถามข้อมูลหรือรายละเอียดที่ตนเองสงสัยกลับไปให้เจ้าของโครงการหรือบริษัทที่ปรึกษา เพื่อที่บริษัทที่ปรึกษาจะได้นำคำตอบมาชี้แจงให้รับทราบในที่ประชุม
3. เอกสารที่ได้รับทุกฉบับ ประชาชนจะต้องเก็บไว้เป็นหลักฐาน ไม่ว่าจะเป็นจดหมายเชิญเข้าร่วมประชุม เอกสารประกอบการประชุม, ต้องจดจำและทราบชื่อเจ้าของโครงการ/บริษัทที่ปรึกษาจัดทำรายงานอีไอเอ (EIA), โปสเตอร์ปิดประกาศประชาสัมพันธ์โครงการ เป็นต้น
4. ควรแจ้งให้สื่อมวลชนในท้องถิ่นทราบ เพื่อไปทำข่าว โดยการตั้งคำถามให้ประชาชนตอบแสดงความคิดเห็นต่อโครงการ เป็นการเชิญสื่อมวลชนเข้าสู่กระบวนการและให้สาธารณชนได้รับทราบข้อมูลโครงการ

หากประชาชนถูกละเมิดสิทธิ (เช่น ไม่ได้รับข้อมูลโครงการอย่างละเอียดและชัดเจน, ข้อมูลที่ได้รับไม่ถูกต้อง, ผู้รับผิดชอบเพิกเฉยต่อการขอข้อมูล เป็นต้น) ในกระบวนการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

สามารถร้องเรียนต่อหน่วยงานและองค์กรต่อไปนี้

1. ร้องเรียนไปที่หน่วยงานเจ้าของโครงการโดยตรง:

เป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบโดยตรง ซึ่งต้องกำกับติดตามตรวจสอบประเภทงานหรือโครงการต่างๆ ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง ดังตาราง

ปัญหาด้าน	ร้องเรียนกับหน่วยงานรับผิดชอบ (กำกับดูแลในพื้นที่)	หน่วยงานผู้อนุญาต (ส่วนกลาง)
เหมืองแร่	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
โรงงานและอุตสาหกรรม	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	กรมโรงงานอุตสาหกรรม
แหล่งน้ำ และเขื่อน	สำนักงานชลประทานจังหวัด	กรมชลประทาน
การคมนาคม	แขวงทางจังหวัด หรือ สำนักงานบำรุงทาง	กรมทางหลวง
ท่าเรือ	สำนักเจ้าท่าประจําภูมิภาค	กรมเจ้าท่า

การติดต่อเพื่อร้องเรียนปัญหากับหน่วยงานต่างๆ ควรร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร และร้องเรียนไปยังหน่วยงานรับผิดชอบส่วนกลางโดยตรง ผ่านทางเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อเขียนข้อร้องเรียน

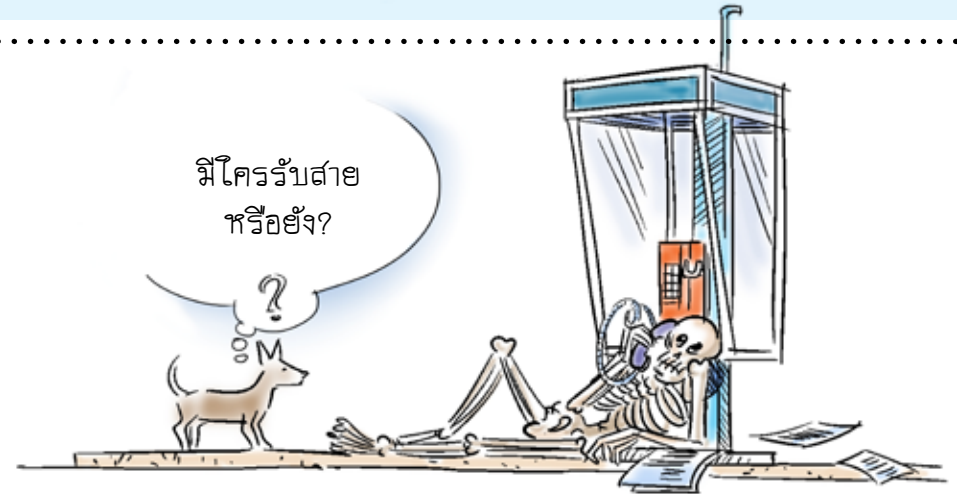
หน่วยงานผู้อนุญาต (ส่วนกลาง)	เบอร์ติดต่อ	เว็บไซต์
กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่	0-2202-3555, 0-2202-3565, 0-2202-3567	http://www.dpim.go.th/petition
กรมโรงงานอุตสาหกรรม	02-202-4000, 4014	http://reg.diw.go.th/claim/form_user.asp
กรมชลประทาน	02-241-0020 - 29 สายด่วน 1460	http://kromchol.rid.go.th/person/saisaad/cominfo.html
กรมทางหลวง	02-2814872, 02-2831292 สายด่วน 1111	http://mop-server.doh.go.th/complainboard_doh/topicpeople.asp
กรมเจ้าท่า	02 233 1311 – 8 สายด่วนเจ้าท่า 1199 สายด่วนรัฐบาล 1111	http://www.md.go.th/call_md/call.php

2. ร้องเรียนไปที่หน่วยงานในพื้นที่:

ในเบื้องต้นหากประชาชนไม่ได้รับข้อมูลในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ประชาชนสามารถเข้าไปร้องเรียนได้ที่หน่วยงานผู้อนุญาต (ส่วนกลาง) ได้แก่

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) :
สามารถเหตุรำคาญหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในพื้นที่ของตนเองได้ เพื่อให้อบต. รับทราบเรื่องและตรวจสอบเบื้องต้น หากไม่ได้อยู่ในเขตของอบต. ให้ไปแจ้งหรือร้องเรียนที่ว่าการอำเภอนั้นๆ

2.2 ศูนย์ดำรงธรรม:
เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานศูนย์ดำรงธรรม ซึ่งมีอยู่ในทุกจังหวัด มีหน้าที่รับเรื่องราว ร้องทุกข์ ร้องเรียนจากประชาชน โดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ ตลอดจนรับแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดต่างๆ ตลอด 24 ชั่วโมง

สถานที่ตั้งศูนย์ดำรงธรรม	ศาลากลางทุกจังหวัดหรือที่ว่าการอำเภอ
โทรศัพท์สายด่วน	หมายเลข 1567 (เบอร์เดียวทั่วประเทศ / ผู้โทรเข้าไม่เสียค่าใช้จ่าย)
ส่งจดหมายร้องเรียนได้ที่	ตู้ ปณ. 101 ปณฝ. มหาดไทย กรุงเทพฯ 10206 ต่างจังหวัดส่ง ตู้ ปณ. 101 ปทจ. จังหวัดนั้นๆ
เว็บไซต์	www.mahadthai.com

3. ร้องเรียนไปที่หน่วยงานกลาง:

หากประชาชนยังไม่ได้รับความกระจ่างเกี่ยวกับข้อมูลหรือความเป็นธรรมก่อนการจัดทำรายงานอีเอไอ (EIA) ประชาชนสามารถร้องเรียน/อุทธรณ์ ได้ที่

3.1 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ
ที่อยู่: **สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ**
(ชั้น4) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0-2265-6603-4 โทรสาร 0-2265-6602
อีเมล <http://www.onep.go.th/oneb/Law.htm>

3.2 สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.):
เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ มีอำนาจหน้าที่

- รับเรื่องร้องเรียน/อุทธรณ์จากการปกปิดข้อมูลข่าวสารของทางราชการ
- ให้เกิดความกระจ่างกับข้อมูลที่ประชาชนสงสัย

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (สขร.):
ที่อยู่: ชั้น 2 สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทำเนียบรัฐบาล
กรุงเทพมหานคร 10300
โทรศัพท์ 0-2282-1366, 0-2281-8559, 0-2282-2283, 0-2282-8562,
0-2282-9270, 0-2282-2013,
0-2281-2726 ต่อ 337, 338, 481, 482, 483, 484 หรือ 485
อีเมล <http://www.oic.go.th/content/default.asp>

3.3 ศาลปกครอง แผนกคดีสิ่งแวดล้อม:
ทำหน้าที่ใช้อำนาจตามกฎหมายในการออกกฎ คำสั่ง หรือการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรในการควบคุมโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงรักษาประโยชน์สาธารณะและคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการที่จะดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพหรือคุณภาพได้อย่างเหมาะสม

3.3.1 ศาลปกครองกลาง
มีเขตอำนาจตลอดท้องที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดราชบุรี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครนายก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดชัยนาท จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดอุทัยธานี

ศาลปกครองกลาง
ที่อยู่: เลขที่ 120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210
โทรศัพท์ 02 141 1111 สายด่วนศาลปกครอง 1355
กรณีประชาชนอยู่ต่างจังหวัด สามารถไปที่ศาลปกครองในภูมิภาคนั้นได้ ดังนี้

3.3.2 ภาคเหนือ

- ศาลปกครองเชียงใหม่**
มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่
(จังหวัดอุดรดิตถ์ โอนย้ายเขตอำนาจศาลไปยังศาลปกครองพิษณุโลก ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนที่ 127ก เมื่อวันที่ 28 ธ.ค. 55)
ที่อยู่: **สำนักงานศาลปกครองเชียงใหม่**
เลขที่ 333 ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก (ในบริเวณศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่)
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์ 0 5310 7999
- ศาลปกครองพิษณุโลก**
มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดสุโขทัย และจังหวัดอุดรดิตถ์
ที่อยู่: **สำนักงานศาลปกครองพิษณุโลก**
อาคารวัลลภ 723/13-17 ถ.พิชัยสงคราม ต.ในเมือง อ.เมือง จ.พิษณุโลก 65000
โทรศัพท์ 0 5526 6230-7 โทรสาร 0 5526 6224

3.3.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

• ศาลปกครองอุบลราชธานี

มีเขตอำนาจท้องที่จังหวัดยโสธร จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบล-ราชธานี และจังหวัดอำนาจเจริญ

ที่อยู่: สำนักงานศาลปกครองอุบลราชธานี

เลขที่ 444 หมู่ 3 ถ.แจ้งสนิท (กิโลเมตรที่ 9) ต.เจระแม

อ.เมืองอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 0 4531 9600-04

• ศาลปกครองอุดรธานี

มีเขตอำนาจท้องที่จังหวัดเลย จังหวัดหนองคาย จังหวัดหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดสกลนคร

ที่อยู่: สำนักงานศาลปกครองอุดรธานี

เลขที่ 58/12-16 ถ.โพธิ์ชัย ต.หมากแข้ง อ.เมืองอุดรธานี จ.อุดรธานี 41000

โทรศัพท์ 0 4222 4110

• ศาลปกครองขอนแก่น

มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดขอนแก่น จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดมหาสารคาม และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดมุกดาหาร

ที่อยู่: สำนักงานศาลปกครองขอนแก่น

อาคารขอนแก่นบิสเนสเซ็นเตอร์ 177/48 ถ.มิตรภาพ ต.ในเมือง

อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 0 4322 7433-4

โทรสาร 0 4322 3704

• ศาลปกครองนครราชสีมา

มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดชัยภูมิ และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดสุรินทร์

สำนักงานศาลปกครองนครราชสีมา

ที่อยู่: เลขที่ 345 หมู่ 6 ถ.มิตรภาพ (เลี้ยวเมือง) ต.หนองกระทุ่ม

อ.เมือง จ.นครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 0 4430 7700-2

โทรสาร 0 4430 7030

3.3.4 ภาคตะวันออก

• ศาลปกครองระยอง

มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดสระแก้ว

สำนักงานศาลปกครองระยอง

ที่อยู่: เลขที่ 777 ถ.สุขุมวิท ต.เนินพระ อ.เมืองระยอง จ.ระยอง 21150

โทรศัพท์ 0 3869 4513-31

โทรสาร 0 3869 4511-12

3.3.5 ภาคใต้

• ศาลปกครองนครศรีธรรมราช

มีเขตอำนาจท้องที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี

และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง

สำนักงานศาลปกครองนครศรีธรรมราช

ที่อยู่: อาคารพาณิชย์โครงการทวินโลดส์พลาซ่า เลขที่ 6/157-166 ถ.พัฒนาการคูขวาง ต.ในเมือง อ.เมืองนครศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์ 0 7532 5201-10

โทรสาร 0 7535 8431

• ศาลปกครองสงขลา

มีเขตอำนาจตลอดท้องที่จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดพัทลุง จังหวัดสตูล และมีเขตอำนาจเพิ่มเติมในจังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา

สำนักงานศาลปกครองสงขลา

ที่อยู่: เลขที่ 1111 หมู่ 2 ถ.สงขลา-เกาะยอ ต.พะวง อ.เมืองสงขลา

จ.สงขลา 90100

โทรศัพท์ 0 7433 4789-90

โทรสาร 0 7433 4931

3.4 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ที่อยู่: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี)

120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2141-3800, 0-2141-3900

สายด่วนร้องเรียน 1377

3.5 คณะกรรมการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการการที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการ (ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ข้อ 82 (17) พ.ศ.2551) มีอำนาจหน้าที่กระทำการพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ที่ดินการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่: สำนักงานกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ 0-2244-2565-74

3.6 คณะกรรมการวุฒิสภา คณะกรรมการสามัญ คณะกรรมการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม:

อำนาจหน้าที่คณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำการพิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการที่ดิน การจัดการทรัพยากร น้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ตลอดจนการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ศึกษาปัญหาการใช้ การป้องกัน การแก้ไข การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่อยู่: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ถนนอุทองใน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

อาคารสุขประพฤติ ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทรศัพท์ 0-2244-1777-8

3.7 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ร้องเรียนได้ด้วยตนเอง

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

ที่อยู่: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารบี ชั้น 5

เลขที่ 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0 2141 9100 หรือ 1676 โทรสาร 0 2143 8341

ร้องเรียนผ่านเครือข่ายของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

สภาทนายความ และสำนักงานสาขาของสภาทนายความทั่วประเทศ สำนักงาน อัยการสูงสุด และสำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ ประชาชน (สคช.) สำนักงานอัยการจังหวัด ทั่วประเทศ

ร้องเรียนผ่านส.ส. หรือ ส.ว.

การร้องเรียนผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หรือสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ในเขตพื้นที่ของผู้ร้องเรียน ซึ่ง ผู้ตรวจการ แผ่นดินได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปรับเรื่องร้องเรียนที่ อาคารรัฐสภา ในช่วงเปิดสมัยประชุมสภาด้วย

4. ร้องเรียนไปที่หน่วยงานอื่นๆ เพิ่มเติม

เพื่อขอคำปรึกษาหารือ และให้คำแนะนำอื่นๆ

4.1 สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน

51/119 หมู่ที่ 9 ต.ลาดสวาย อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี 12150

โทรศัพท์ 02-1528568 โทรสาร 02 152 8569

www.thaisgwa.com

4.2 สภาทนายความ

สภาทนายความในพระบรมราชูปถัมภ์

7/89 อาคาร 10 ถนนราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร

กรุงเทพฯ 10200 โทรศัพท์ 02-6291430

(การตอบปัญหาข้อกฎหมาย เป็นเพียงแนวทางเบื้องต้น)

4.3 มูลนิธินิติธรรมสิ่งแวดล้อม (EnLAW)

เลขที่ 505/12 ซอยรามคำแหง 39 แขวงพลับพลา เขตวังทองหลาง

กรุงเทพมหานคร 10310

โทรศัพท์ 0-2318-9439, 0-2184-4523 โทรสาร 0-2318-9439

อีเมล enlawthai@gmail.com หรือ www. enlawfoundation.org

4.4 โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (ilaw)

เป็นเว็บไซต์ที่อยากให้ทุกคนมีส่วนร่วมผลักดันการเปลี่ยนแปลงในสังคมด้วยการ เสนอกฎหมาย

สำนักงาน iLaw

เลขที่ 409 ชั้น 1 อาคารมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม

ซอยโรหิตสุข ถนนรัชดา 14 เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ

ส่งเอกสารเพื่อร่วมเสนอชื่อในกฎหมายต่างๆ ผ่าน iLaw ได้ที่

ตู้ ปณ. 55 ปณ.สุทธิสาร กรุงเทพฯ 10321

โทรศัพท์ 02 276 3676 โทรสาร 02 690 2712

ในกรณีที่รับผลกระทบแล้วนั้นให้เก็บหลักฐานการไปหาหมอ ซึ่งเกิดจากอาการป่วยจากโครงการหรือถ่ายภาพผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น ปวดตาย คัดน้ำ เป็นต้น

ในกรณีที่หน่วยงานที่จะไปร้องเรียน ไม่มีแบบฟอร์ม ประชาชนควรจะต้องระบุประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ระบุเรื่อง / ปัญหาที่เกิดขึ้น

เช่น ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาน้ำขุ่น, เสียงดังรบกวนจากโครงการ, ปัญหาฝุ่นฟุ้งกระจายจากการขนส่งของโครงการ, ปัญหากลิ่นรบกวน เป็นต้น

2. ผลกระทบที่เกิดขึ้น

เช่น คนในครอบครัวเจ็บป่วย, พืชผลทางการเกษตรเสียหาย ล้มตาย เป็นต้น

3. จะต้องนำเอกสารหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง

เช่น ภาพถ่าย ใบเสร็จการรักษาโรคที่เกิดจากผลกระทบจากโครงการ โดยมีคำวินิจฉัยจากแพทย์ เอกสารต่างๆ ที่ได้รับจากโครงการ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารการยื่นร้องทุกข์กับเจ้าของโครงการ หรือคำชี้แจงจากเจ้าของโครงการ และที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อเป็นหลักฐานประกอบการร้องเรียน

หมายเหตุสำคัญ:

ในการจัดส่งเอกสารร้องเรียนไปยังหน่วยงานต่างๆ ต้องทำการส่งแบบไปรษณีย์ตอบรับ และต้องทำสำเนาเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้องเก็บไว้เป็นหลักฐาน

5. ร้องเรียนต่อสื่อมวลชน :

หน่วยงานสื่อมวลชนทั้งในท้องถิ่น และสื่อโทรทัศน์ (ช่อง 3, 5, 7, 9 และช่องอื่นๆ) ในกลุ่มงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นช่องทางหนึ่งในการให้สาธารณชนได้รับความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจากโครงการ

5.1 ช่อง 3

เลขที่ 3199 อาคารมาลีนนท์ทาวเวอร์

ถนนพระราม 4 แขวงคลองตัน เขตคลองเตย กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 02-204-3333, 02-262-3333 โทรสาร 02-204-1384

อีเมล info@thaitv3.com

5.2 ช่อง 5

210 ถ.พหลโยธิน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ (แผนกข้อมูลข่าว) 02-279-7967 เบอร์ติดต่อภายใน 92263

อีเมล webadmin@tv5.co.th

5.3 ช่อง 7

บริษัท กรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุ จำกัด

(สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง7)

เลขที่ 998/1 ซอยร่วมศิริมิตร (พหลโยธิน 18/1)

ถ.พหลโยธิน แขวงจอมพล เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ 0 2610 0777

5.4 ช่อง 9

บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)

63/1 ถ.พระราม 9 ห้วยขวาง กทม. 10310

โทรศัพท์ 02-201-6000

5.5 ไทยพีบีเอส

ข่าวสิ่งแวดล้อม

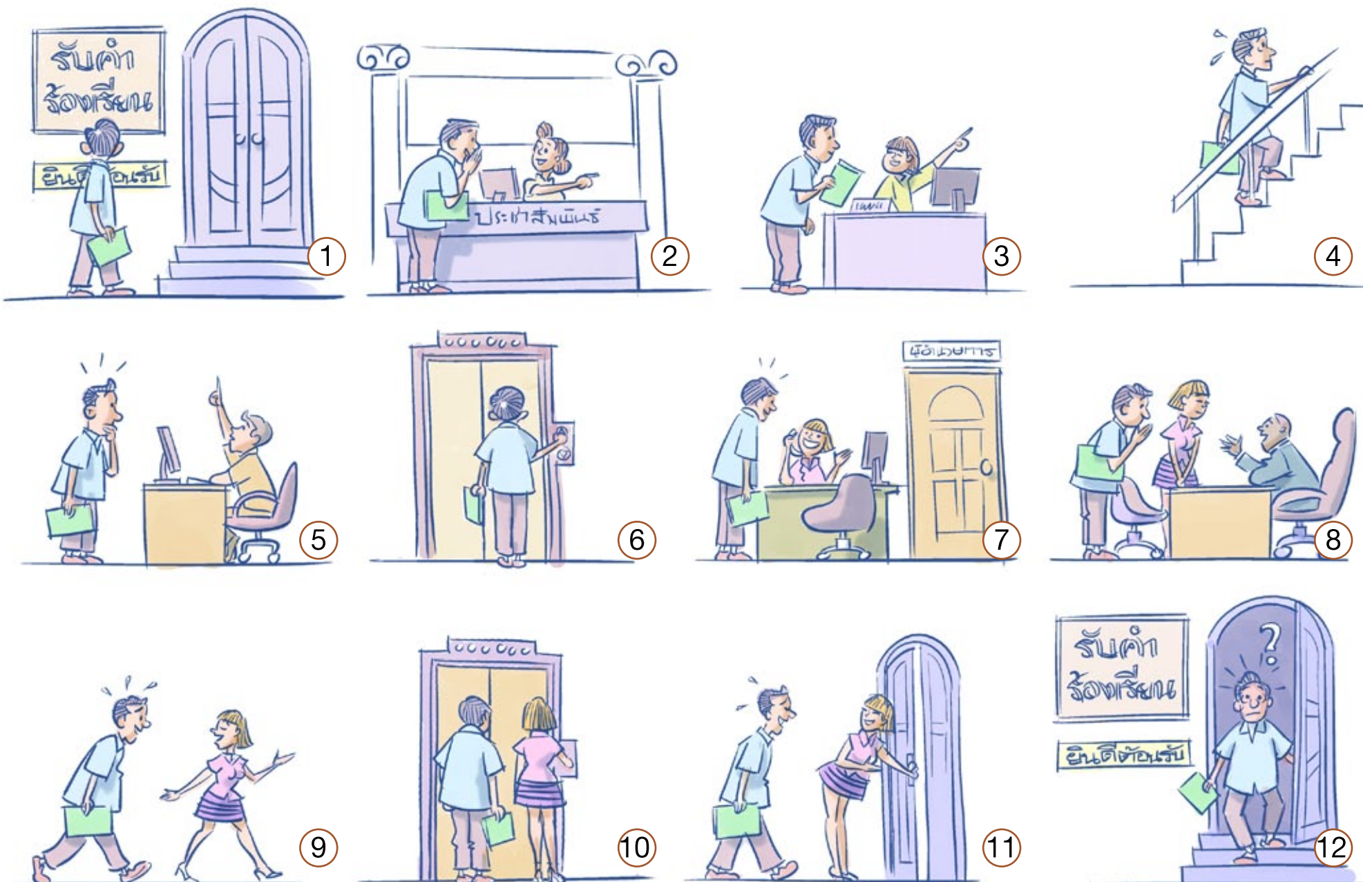
145 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 0-2790-2000

โทรสาร 0-2790-2020

โทรสาร. (ฝ่ายข่าว) 0-2790-2090

คู่มือนี้จัดทำขึ้นมาภายใต้บริบทกฎหมายเดิมที่ใช้กันอยู่ ณ ปัจจุบัน ซึ่งยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ โดยเป็นการชี้ประเด็นว่า ประเด็นไหนที่ควรพิจารณา ประเด็นไหนที่ยังไม่เป็นธรรม เท่านั้น ไม่ได้แปลว่าประเด็นต่างๆ ที่ระบุในคู่มือนี้จะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกฎหมายใดๆ ได้

ภาคผนวก ก.

35 ประเภทโครงการอีไอเอ ปรกฏ (EIA)

การทำเหมืองแร่

การพัฒนาปิโตรเลียม

ระบบขนส่งปิโตรเลียม

นิคมอุตสาหกรรม

อุตสาหกรรมปิโตรเลียม

อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม

อุตสาหกรรมแยกหรือแปรรูปก๊าซธรรมชาติ

อุตสาหกรรมคลอ - แอลคาไลน์

อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์

อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ

อุตสาหกรรมผลิตสารกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์

อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมี

อุตสาหกรรมน้ำตาล

อุตสาหกรรมเหล็ก

อุตสาหกรรมถลุง/แต่งแร่หรือหลอมโลหะ

อุตสาหกรรมผลิตสุราแอลกอฮอล์ เบียร์และไวน์

โรงงานปรับปรุงภาพของเสีย

โรงไฟฟ้าพลังความร้อน

ระบบทางพิเศษ

ทางหลวงหรือถนน

ระบบขนส่งมวลชนที่ใช้ราง

ท่าเทียบเรือ

ท่าเทียบเรือสำราญกีฬา

การถมที่ดินในทะเล

การก่อสร้าง/ขยายสิ่งก่อสร้างในทะเล

ระบบขนส่งทางอากาศ

อาคาร

การจัดสรรที่ดิน

โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล

โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศ

อาคารอยู่อาศัยรวม

การชลประทาน

โครงการที่อยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๑

การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ

ประตุน้ำในแม่น้ำสายหลัก

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการทั่วไปซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามพ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ
๑	การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่		
	๑.๑ โครงการเหมืองแร่ดังต่อไปนี้		
	๑.๑.๑ เหมืองแร่ถ่านหิน	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๑.๒ เหมืองแร่โพแทช	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๑.๓ เหมืองแร่เกลือหิน	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๑.๔ เหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๑.๕ เหมืองแร่โลหะทุกชนิด	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๒ โครงการเหมืองแร่ใต้ดิน	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๓ โครงการเหมืองแร่ทุกชนิดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ดังต่อไปนี้		
	๑.๓.๑ พื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๑ ตามมติคณะรัฐมนตรี	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๓.๒ ป่าอนุรักษ์เพิ่มเติมตามมติคณะรัฐมนตรี	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๓.๓ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๓.๔ พื้นที่ที่อยู่ใกล้โบราณสถานแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่ง มรดกโลกที่ขึ้นบัญชีแหล่งมรดกโลก ตามอนุสัญญา ระหว่างประเทศ ในระยะทาง ๒ กิโลเมตร	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
	๑.๔ โครงการเหมืองแร่ที่มีการใช้วัตถุระเบิด		
	๑.๕ โครงการเหมืองแร่ชนิดอื่นๆตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ยกเว้นตามข้อ ๑.๑ ข้อ ๑.๒ ข้อ ๑.๓ และข้อ ๑.๔	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขอประทานบัตร
๒	การพัฒนาปิโตรเลียม		
	๒.๑ การสำรวจปิโตรเลียม โดยวิธีการเจาะสำรวจ	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นตอนการขอรับความเห็นชอบจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานผู้อนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
	๒.๒ การผลิตปิโตรเลียม	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นตอนการขอรับความเห็นชอบจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานผู้อนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
๓	โครงการระบบขนส่งปิโตรเลียมและน้ำมันเชื้อเพลิงทางท่อ	ทุกขนาด	ให้เสนอในขั้นตอนการขอรับความเห็นชอบจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ
๔	นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม-กรรม หรือ โครงการที่มีลักษณะ เช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม-กรรม หรือ โครงการจัดสรรที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติหรือขออนุญาตโครงการ
๕	อุตสาหกรรมปิโตรเลียมที่มีกระบวนการผลิตทางเคมี	ที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๑๐๐ ตัน ต่อวัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๖	อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๗	อุตสาหกรรมแยกหรือแปรรูปก๊าซธรรมชาติ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๘	อุตสาหกรรมคลอ-แอลคาไลน์ (Chlor-alkaline industry) ที่ใช้โซเดียมคลอไรด์ (NaCl) เป็นวัตถุดิบในการผลิตโซเดียมคาร์บอเนต (Na2CO3) โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) กรดไฮโดรคลอริก (HCl) คลอรีน (Cl2) โซเดียมไฮโปคลอไรต์ (NaOCl) และปูนคลอรีน (Bleaching Powder)	ที่มีกำลังผลิตสารดังกล่าว แต่ละชนิด หรือรวมกัน ตั้งแต่ ๑๐๐ ตัน ต่อวันขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๙	อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๐	อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ	ที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๕๐ ตันต่อวัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๑	อุตสาหกรรมที่ผลิตสารออกฤทธิ์ หรือสารที่ใช้ป้องกัน หรือกำจัดศัตรูพืชหรือสัตว์โดยใช้กระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๒	อุตสาหกรรมผลิตปุ๋ยเคมีโดยกระบวนการทางเคมี	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๓	อุตสาหกรรมประกอบกิจการเกี่ยวกับน้ำตาล ดังต่อไปนี้		
	๑๓.๑ การทำน้ำตาลทรายดิบ น้ำตาลทรายขาว น้ำตาลทรายขาวบริสุทธิ์	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ
	๑๓.๒ การทำกลูโคส เดกซ์โทรส ฟรักโทส หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่คล้ายคลึงกัน	ที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๒๐ ตันต่อวัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๔	อุตสาหกรรมเหล็ก หรือเหล็กกล้า	ที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๑๐๐ ตันต่อวัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๕	อุตสาหกรรมถลุงหรือแต่งแร่ หรือหลอมโลหะ ซึ่งมีใช้อุตสาหกรรมเหล็กหรือเหล็กกล้า	ที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ ๕๐ ตันต่อวัน ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๖	อุตสาหกรรมผลิตสุรา แอลกอฮอล์ รวมทั้งผลิตเบียร์และไวน์		
	๑๖.๑ อุตสาหกรรมผลิตสุรา แอลกอฮอล์	ที่มีกำลังการผลิต ๕๐,๐๐๐ ลิตรต่อเดือน (คิดเทียบที่ ๒๘ ดีกรี)	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
	๑๖.๒ อุตสาหกรรมผลิตไวน์	ที่มีกำลังการผลิต ๖๐,๐๐๐ ลิตร ต่อเดือน	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
	๑๖.๓ อุตสาหกรรมผลิตเบียร์	ที่มีกำลังการผลิต ๖๐๐,๐๐๐ ลิตร ต่อเดือน	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๗	โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมเฉพาะสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๘	โรงไฟฟ้าพลังความร้อน	ที่มีกำลังการผลิต กระแสไฟฟ้า ตั้งแต่ ๑๐ เมกะวัตต์ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง เพื่อประกอบกิจการ หรือชั้นขออนุญาตประกอบกิจการแล้วแต่กรณี
๑๙	ระบบทางพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการทางพิเศษ หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับทางพิเศษ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๐	ทางหลวงหรือถนน ซึ่งมีความหมายตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง ที่ตัดผ่านพื้นที่ดังต่อไปนี้		
	๒๐.๑ พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๒ พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วย อุทยานแห่งชาติ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๓ พื้นที่เขตลุ่มน้ำชั้น ๒ ตามที่คณะรัฐมนตรีมีมติ เห็นชอบแล้ว	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๔ พื้นที่เขตป่าชายเลนที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๕ พื้นที่ชายฝั่งทะเลในระยะ ๕๐ เมตรห่างจากระดับ น้ำทะเลขึ้นสูงสุดตามปกติทางธรรมชาติ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๖ พื้นที่ที่อยู่ในหรือใกล้พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ ระหว่างประเทศ หรือแหล่งมรดกโลกที่ขึ้นบัญชี แหล่งมรดกโลกตามอนุสัญญาระหว่างประเทศ ในระยะทาง ๒ กิโลเมตร	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๐.๗ พื้นที่ที่ตั้งอยู่ใกล้โบราณสถาน แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ตาม กฎหมายว่าด้วยโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ในระยะทาง ๒ กิโลเมตร	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๑	ระบบขนส่งมวลชนที่ใช้ราง	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๒	ท่าเทียบเรือ	รับเรือขนาดตั้งแต่ ๕๐๐ ตันกรอส หรือ ความยาวหน้าท่า ตั้งแต่ ๑๐๐ เมตร หรือมีพื้นที่ ท่าเทียบเรือรวม ตั้งแต่ ๑,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๓	ท่าเทียบเรือสำราญกีฬา	ที่รองรับเรือได้ ตั้งแต่ ๕๐ ลำ หรือ ๑,๐๐๐ ตารางเมตร ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๔	การถมที่ดินในทะเล	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๕	การก่อสร้างหรือขยายสิ่งก่อสร้างบริเวณหรือในทะเล		
	๒๕.๑ กำแพงริมชายฝั่ง ติดแนวชายฝั่ง	ความยาวตั้งแต่ ๒๐๐ เมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ

ลำดับ	ประเภทโครงการหรือกิจการ	ขนาด	หลักเกณฑ์ วิธีการระเบียบปฏิบัติ
	๒๕.๒ รอดักทราย เชื้อนก้นทรายและคลื่น รอบังคับกระแสน้ำ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๕.๓ แนวเขื่อนกั้นคลื่นนอกฝั่งทะเล	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๒๖	โครงการระบบขนส่งทางอากาศ		
	๒๖.๑ ก่อสร้างหรือขยายสนามบินหรือที่ขึ้นลงชั่วคราว เพื่อการพาณิชย์	ที่มีขนาดความยาวของ ทางวิ่ง ตั้งแต่ ๑,๑๐๐ เมตร	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๒๖.๒ สนามบินน้ำ	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตจัดตั้ง หรือขออนุญาตขึ้น-ลง อากาศยาน
๒๗	อาคาร ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ซึ่งมีลักษณะที่ตั้ง หรือการใช้ประโยชน์ในอาคารอย่างหนึ่งอย่างใด ดังนี้		
	๒๗.๑ อาคารที่ตั้งริมแม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบ หรือ ชายหาดหรือที่อยู่ใกล้หรือในอุทยานแห่งชาติ หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นบริเวณที่อาจจะ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม	ความสูงตั้งแต่ ๒๓.๐๐ เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกัน ทุกชั้น หรือชั้นหนึ่งชั้นใด ในหลังเดียวกันตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
	๒๗.๒ อาคารที่ใช้ในการประกอบธุรกิจค้าปลีกหรือค้าส่ง	ความสูงตั้งแต่ ๒๓.๐๐ เมตร ขึ้นไปหรือมีพื้นที่รวมกัน ทุกชั้น หรือชั้นหนึ่งชั้นใด ในหลังเดียวกันตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
	๒๗.๓ อาคารที่ใช้เป็นสำนักงานหรือที่ทำการของเอกชน	ความสูงตั้งแต่ ๒๓.๐๐ เมตร ขึ้นไป หรือมีพื้นที่รวมกัน ทุกชั้น หรือชั้นหนึ่งชั้นใด ในหลังเดียวกันตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
๒๘	การจัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย หรือเพื่อประกอบการพาณิชย์ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน	จำนวนที่ดินแปลงย่อย ตั้งแต่ ๕๐๐ แปลง หรือ เนื้อที่เกินกว่า ๑๐๐ ไร่	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตจัดสรรที่ดิน ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน
๒๙	โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล		
	๒๙.๑ กรณีตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำ ฝั่งทะเล ทะเลสาบ หรือชายหาด ในระยะ ๕๐ เมตร	ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ ค้างคืนตั้งแต่ ๓๐ เตียง ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
	๒๙.๒ กรณีโครงการที่ไม่อยู่ในข้อ ๒๙.๑	ที่มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้ ค้างคืนตั้งแต่ ๖๐ เตียง ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
๓๐	โรงแรมหรือสถานที่พักตากอากาศตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม	ที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๘๐ ห้องขึ้นไป หรือมีพื้นที่ ใช้สอยตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
๓๑	อาคารอยู่อาศัยรวมตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร	ที่มีจำนวนห้องพักตั้งแต่ ๘๐ ห้องขึ้นไป หรือมีพื้นที่ ใช้สอยตั้งแต่ ๔,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุญาตก่อสร้าง หรือหากใช้วิธีการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร โดยไม่ยื่นขอรับใบอนุญาต ให้เสนอรายงานในชั้นการแจ้งต่อ เจ้าพนักงานท้องถิ่น
๓๒	การชลประทาน	ที่มีพื้นที่การชลประทาน ตั้งแต่ ๘๐,๐๐๐ ไร่ ขึ้นไป	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๓๓	โครงการทุกประเภทที่อยู่ในพื้นที่ที่คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบ กำหนดให้เป็นพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้น ๑	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๓๔	การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำ ดังต่อไปนี้		
	๓๔.๑ การผันน้ำข้ามลุ่มน้ำหลัก ยกเว้นกรณีภัยพิบัติ หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ที่เป็นการดำเนินการชั่วคราว	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
	๓๔.๒ การผันน้ำระหว่างประเทศ ยกเว้นกรณีภัยพิบัติ หรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ที่เป็นการดำเนินการชั่วคราว	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ
๓๕	ประตุน้ำในแม่น้ำสายหลัก	ทุกขนาด	ให้เสนอในชั้นขออนุมัติ หรือขออนุญาตโครงการ

ภาคผนวก ข.

11 ประเภทโครงการอีไอเอ รุนแรง หรือ อีเอชไอเอ (EHIA)

1
การถมทะเล
หรือทะเลสาบ

2
เหมืองแร่

3
นิคมอุตสาหกรรม

4
อุตสาหกรรมปิโตรเคมี

5
อุตสาหกรรมถลุงแร่
/ หลอมโลหะ

6
การผลิต กำจัด ปรับแต่ง
สารกัมมันตรังสี

7
โรงงานปรับปรุงสภาพ
ของเสียรวม

8
โครงการระบบขนส่ง
ทางอากาศ

9
ท่าเทียบเรือ

10
เขื่อนเก็บกักน้ำ
หรืออ่างเก็บน้ำ

11
โรงไฟฟ้าพลังความร้อน

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เรื่อง กำหนดประเภท ขนาด และวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ประเภทโครงการ	ขนาดโครงการ
1. การถมทะเล หรือทะเลสาบ นอกแนวเขตชายฝั่งเดิม ยกเว้นการถมทะเลที่เป็นการฟื้นฟูสภาพชายหาด	ตั้งแต่ 300 ไร่ ขึ้นไป
2. เหมืองแร่	
2.1 เหมืองแร่ใต้ดิน เฉพาะที่ออกแบบให้โครงสร้างมีการยุบตัวภายหลังการทำเหมือง โดยไม่มีค้ำยัน และไม่มีการใส่หินวัสดุทดแทน เพื่อป้องกันการยุบตัว	ทุกขนาด
2.2 เหมืองแร่ตะกั่ว / เหมืองแร่สังกะสี / เหมืองแร่โลหะอื่นที่ใช้ไซยาไนด์หรือปรอท หรือ ตะกั่วไนเตรตในกระบวนการผลิตหรือเหมืองแร่โลหะอื่นที่มีอาร์เซนไฟรต์ เป็นแร่ประกอบ	ทุกขนาด
2.3 เหมืองแร่ถ่านหิน เฉพาะที่มีการลำเลียงแร่ถ่านหินออกนอกพื้นที่โครงการด้วยรถยนต์	ขนาดตั้งแต่ 200,000 ตัน/เดือน หรือ 2,400,000 ตัน/ปี ขึ้นไป
2.4 เหมืองแร่ในทะเล	ทุกขนาด
3. นิคมอุตสาหกรรม ตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรม หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกับนิคมอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้	
3.1 ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรองรับอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ตาม 4 หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ตาม 5.1 หรือ 5.2 แล้วแต่กรณี มากกว่า 1 โรงงานขึ้นไป	ทุกขนาด
3.2 ที่มีการขยายพื้นที่เพื่อรองรับอุตสาหกรรม ปิโตรเคมีตาม 4 หรืออุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ตาม 5.1 หรือ 5.2	ทุกขนาด
4. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี	
4.1 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้น	ทุกขนาด หรือที่มีการขยายกำลังการผลิตตั้งแต่ ร้อยละ 35 ของกำลังการผลิตเดิมขึ้นไป
4.2 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง ที่ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบ ที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1	ขนาดกำลังการผลิต 100 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยายขนาด กำลังการผลิตรวมกัน แล้วมากกว่า 100 ตัน/วัน ขึ้นไป
4.3 อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นกลาง ที่ผลิตสารเคมี หรือใช้วัตถุดิบ ที่เป็นสารเคมี ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 2 A	ขนาดกำลังการผลิต 700 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือที่มีการขยายขนาด กำลังการผลิตรวมกัน แล้วมากกว่า 700 ตัน/วัน ขึ้นไป
5. อุตสาหกรรมถลุงแร่ / หลอมโลหะ	
5.1 อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก	ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 5,000 ตัน/วันขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกันตั้งแต่ 5,000 ตัน/วันขึ้นไป
5.2 อุตสาหกรรมถลุงแร่เหล็ก ที่มีการผลิตถ่าน coke/มีกระบวนการ sintering	ทุกขนาด
5.3 อุตสาหกรรมถลุงแร่ ทองแดง ทองคำ หรือ สังกะสี	ที่มีปริมาณแร่ป้อน (input) เข้าสู่กระบวนการผลิต ตั้งแต่ 1,000 ตัน /วันขึ้นไป หรือที่มีปริมาณแร่ป้อน(input) เข้าสู่กระบวนการผลิตรวมกันตั้งแต่ 1,000 ตัน/วันขึ้นไป
5.4 อุตสาหกรรมถลุงแร่ตะกั่ว	ทุกขนาด

ประเภทโครงการ	ขนาดโครงการ
5.5 อุตสาหกรรมหลอมโลหะ(ยกเว้นเหล็ก และอลูมิเนียม)	ขนาดกำลังการผลิต (output) ตั้งแต่ 50 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิตรวมกันตั้งแต่ 50 ตัน/วัน ขึ้นไป
5.6 อุตสาหกรรมหลอมตะกั่ว	ขนาดกำลังการผลิต (output) ตั้งแต่ 10 ตัน/วัน ขึ้นไป หรือมีกำลังการผลิต รวมกันตั้งแต่10 ตัน/วัน ขึ้นไป
6. การผลิต กำจัด หรือปรับแต่งสารกัมมันตรังสี	ทุกขนาด
7. โรงงานปรับปรุงสภาพของเสียรวม หรือโรงงานประกอบกิจการเกี่ยวกับการฝึกลับสิ่งปฏิกูลหรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่มีการเผาหรือฝึกลับของเสียอันตราย ยกเว้นการเผาในหม้อเผาซีเมนต์ที่ใช้ของเสียอันตรายเป็นวัตถุดิบทดแทน หรือใช้เป็นเชื้อเพลิงเสริม	ทุกขนาด
8. โครงการระบบขนส่งทางอากาศ	ที่มีการก่อสร้าง ขยาย หรือเพิ่มทางวิ่งของอากาศยาน ตั้งแต่ 3,000 เมตรขึ้นไป
9. ท่าเทียบเรือ	1) ที่มีความยาวหน้าท่าที่เรือเข้าเทียบได้ (berth length) ตั้งแต่ 300 เมตรขึ้นไป หรือมีพื้นที่ท่าเทียบเรือตั้งแต่ 10,000 ตารางเมตรขึ้นไป ยกเว้น ท่าเรือที่ชาวบ้านใช้สอยในชีวิตประจำวัน และการท่องเที่ยว 2) ที่มีการขุดลอกร่องน้ำ ตั้งแต่ 100,000 ลูกบาศก์เมตรขึ้นไป 3) ที่มีการขนถ่ายวัตถุดิบอันตรายหรือกากของเสียอันตรายซึ่งเป็นสารก่อมะเร็งกลุ่ม 1 มีปริมาณรวมกันตั้งแต่ 25,000 ตัน/เดือนขึ้นไป หรือมีปริมาณรวมกันทั้งปีตั้งแต่ 250,000 ตัน/ปีขึ้นไป
10. เชื้อเพลิงกักน้ำ หรืออ่างเก็บน้ำ	1) ที่มีปริมาตรเก็บกักน้ำ ตั้งแต่ 100 ล้านลูกบาศก์เมตรขึ้นไป หรือ 2) ที่มีพื้นที่เก็บกักน้ำ ตั้งแต่ 15 ตารางกิโลเมตรขึ้นไป
11. โรงไฟฟ้าพลังความร้อน	ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 100 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป
11.1 โรงไฟฟ้าที่ใช้ ถ่านหิน เป็นเชื้อเพลิง	ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 150 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป
11.2 โรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงชีวมวล	ขนาดกำลังผลิตกระแสไฟฟ้ารวม ตั้งแต่ 3,000 เมกกะวัตต์ ขึ้นไป
11.3 โรงไฟฟ้าที่ใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นเชื้อเพลิง ซึ่งเป็นระบบพลังความร้อนร่วมชนิดcombined cycle หรือ cogeneration	
11.4 โรงไฟฟ้านิวเคลียร์	ทุกขนาด

คณะผู้จัดทำคู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ดร.ถวิลวดี บุรีกุล
คุณเรวดี ประเสริฐเจริญสุข
อาจารย์เกียรติชัย ณ นคร

คุณศรีสุวรรณ จรรยา
คุณมะลิวรรณ นาควิโรจน์
ดร.สมนึก จงมีวสิน

คุณสุทธิ อัญม้าย
นายศักดิ์ดา วิมลจันทร์
นายสรายุทธ สนรักษา
คุณวรภัทร วีรพัฒนคุปต์
ดร.จุฑาทิพย์ มณีพงษ์
คุณวัลลภา โสตา

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า
ผู้อำนวยการ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
รองอธิการบดีกิจการภายใน กรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ
และอาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน
ประธานเครือข่ายสิทธิผู้ป่วยแม่เมาะ
ผู้ประสานงานและที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ
เครือข่ายเพื่อนตะวันออก วาระเปลี่ยนตะวันออก
ผู้ประสานงาน เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก
อาจารย์พิเศษ คณะวารสารศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เครือข่ายรักแม่พระธรณี
ที่ปรึกษาสถาบันปฏิบัติการทางสังคม และฝึกอบรมอาสาสมัครไทย
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

